

SUNNUNTAIKAHVEJA JA ASUKASDEMOKRATIAA

**Kortepohjan ylioppilaskylä opiskelija-asuinyhteisönä vuosina
1968–1988**

Suomen historian
pro gradu -tutkielma
Historian ja etnologian laitos
Jyväskylän yliopisto
Markku Viikki
Kevät 2004

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta HUMANISTINEN	Laitos Historian ja etnologian laitos
Tekijä Markku Viikki	
Työn nimi SUNNUNTAIKAHVEJA JA ASUMISDEMOKRATIAA Kortepohjan ylioppilaskylä opiskelija-asuinyhteisönä vuosina 1968–1988	
Oppiaine Suomen historia	Työn laji Pro gradu -tutkielma
Aika Kevät 2004	Sivumäärä 126 + liitteet
Tiivistelmä – Abstract	
<p>Tutkimus käsittelee Kortepohjan ylioppilaskylää vuosina 1968–1988. Ylioppilaskylää lähestytään asuin- ja elinyhteisönä, jossa kullakin ajalla on ollut omat erityispiirteensä. Asukashallinto ja kylän vapaa-aikatoiminta muodostavat lähtökohdan opiskelija-elämän ja -kulttuurin tarkastelulle, joka liitetään tutkitun ajanjakson opiskelijamaailmaan liittyviin laajempiin tapahtumiin.</p> <p>Ylioppilaskylät oli suunniteltu tarjoamaan korkeakouluopiskelijoille edullisia asuntoja ja hyvät opiskeluolosuhteet, mutta myös monipuoliset vapaa-ajanviettomahdollisuudet ja sosiaalinen verkosto. Ylioppilaskylä oli tuhansien asuinpaikka ja varsin homogeeninen yhteisö, jossa elettiin tiiviissä vuorovaikutuksessa. Tämän kautta opiskelijat sosiaalistuivat yhteisön arvoihin, normeihin ja käytäntöihin. Samalla he kiinnittyivät sekä asuinyhteisöönsä että yleensä opiskelijuuteen. Tutkimuksen teoreettisena lähtökohdana tarkastellaankin ylioppilaskylää akateemisen ja sosiaalisen integraation pohjalta.</p> <p>Ylioppilaskylä oli opiskelijakulttuurin keskus, jossa opiskelijat asuivat ilman yliopiston virallista valvontaa. Vaikka kylä toimi Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan alaisuudessa, tarjottiin asukkaille mahdollisuus itsehallintoon, joka toteutettiin muodostamalla asukasneuvosto ja kylähallitus sekä valitsemalla kerrosvanhimmat jokaiseen asuinkerrokseen. Toisaalta asukkaiden mielenterveysongelmien pelättiin lisääntyvän kylän tiiviistä asumismuodosta johtuen. Tätä kohentamaan perustettiin vapaa-aikatoimikunta, jonka tarkoituksena oli järjestää vastapainoa opiskelulle ja kehittää asukkaiden yhteistoimintaa. Kokonaisuutena ylioppilaskylän tarkoitus oli olla mahdollisimman hyvä opiskelu- ja asuinympäristö.</p>	
Asiasanat Kortepohja, ylioppilaskylä, opiskelijakulttuuri, integraatio, sosialisatio, yhteisöllisyys, opiskelijat – asuminen, opiskelijat – 1970-luku, opiskelijat – 1980-luku	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto, Historian ja etnologian laitos	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	3
1.1	Tutkimustehtävä.....	4
1.2	Käsitteet, mallit ja aineistot.....	8
1.2.1	Yhteisöt ja yhteisöllisyys.....	8
1.2.2	Integraatio ja sosialisatio.....	11
1.2.3	Lähteet ja tutkimuskirjallisuus.....	16
2	ASUMINEN OPISKELIJOIDEN IKUISENA ONGELMANA.....	22
2.1	”Lukeeko asunnon ylioppilas tenttejään täällä teltassa?”.....	22
2.2	Oman ylioppilaskylän rakentaminen.....	28
3	KORTEPOHJAN YLIOPPILASKYLÄN ALKUVUODET 1968–1974.....	32
3.1	Opiskelijakylä kaupungin laidalle.....	32
3.1.1	Tornitaloja ja toveriyksiöitä, soluja ja perheasuntoja.....	32
3.1.2	Ensimmäinen asukaspolvi.....	38
3.1.3	Ylioppilaiden kylä: asukkaidensa näköinen kokonaisuus	44
3.2	Kylähallinto: tavoitteena itsehallinto.....	50
3.2.1	Holhoavaa asennetta tuli välttää ylioppilaskylässä.....	50
3.2.2	Päätösvalan puute asukasneuvoston ongelmana.....	54
3.3	Vapaa-aikatoimikunnan synty: huoli asukkaista.....	58
3.3.1	Eristäytyneisyyttä, itsemurhayrityksiä ja opiskeluhaluttomuutta.....	58
3.3.2	Tarkoituksena saada kaikki mukaan toimintaan.....	64
3.4	Kerrosvanhimmat – hallintoa ja vapaa-aikaa.....	69
4	OPISKELIJA-ASUINYHTEISÖN VAKIINTUMINEN 1975–1988.....	74
4.1	Ylioppilaskylä ja yhteisöllisyyden häviäminen.....	74
4.1.1	Vihkiäisjuhlat ja peruskorjauksen odotus.....	74
4.1.2	Ylioppilaspolitiikoista sählysukupolveen.....	77
4.1.3	Vuokraboikotit ja nuoriso-ongelmat.....	81
4.2	Asukashallinnon kamppailu vaikutusvallasta.....	83
4.2.1	Kylähallitus: valtaa kyläläisille.....	83

4.2.2	”Herätkää – vaalit ovat ovella!”	85
4.2.3	Poliittinen halvaus ja kohti uutta itsehallintoa	89
4.3	Vapaa-aikatoimikunnan haasteet	91
4.3.1	Ehkäisevän mielenterveystyön ja kerrostoininnan kriisi.....	91
4.3.2	Toimintaa sunnuntaikahveista Olvi-juoksuun.....	94
4.4	Rentukka: opiskelijan olohuone	100
4.4.1	Akateeminen alkoholiinkäyttö ja huoli opiskelijoista	100
4.4.2	Ravintola keskellä kylää.....	104
5	YLIOPPILASKYLÄN KAKSI VUOSIKYMMENTÄ.....	111
	LÄHTEET.....	118
	Liite 1: Kortepohjan ylioppilaskylän asukasmäärät vuosina 1968–1988.....	128
	Liite 2: Kortepohjan ylioppilaskylän aluepiirros.	129
	Liite 3: Kortepohjan ylioppilaskylän rakentaminen vuosina 1967–1990.	130
	Liite 4: Kortepohjan ylioppilaskylän asuntotyypit ja lukumäärät vuosina 1975–1989.....	131

1 JOHDANTO

Suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa ryhdyttiin luomaan toisen maailmansodan jälkeisen laman ja puutteen muuttuessa taloudelliseksi kasvuksi ja yleisen kehitysoptimismien levitessä. Koulutuksesta muodostui tärkeä osa 1960- ja 1970-lukujen yhteiskuntapolitiikkaa, jonka tavoitteeksi määriteltiin kansalaisten toimeentulon ja hyvinvoinnin turvaaminen sekä maan kilpailukyvyn kehittäminen. Valtiovallan toimintaa ohjasi usko taloudelliseen edistykseen, julkisen sektorin laajentamiseen, sosiaaliseen kehitykseen ja osallistuvaan demokratiaan. Avainsanoiksi nousivat suunnittelu ja hyvinvointiyhteiskunta. Koulutussuunnittelu kytkettiin osaksi koko maan tulevaisuutta, sillä uusien korkeakoulujen sijoittaminen ympäri maata nähtiin aluepoliittisesti myös periferiaa hyödyttävänä ratkaisuna. Perusteena oli se, että paitsi työ- ja opiskelupaikkoja välittömästi tuovina, korkeakoulut ja yliopistot koettiin tuottavina investointeina tulevaisuuteen.¹

Koulutetun työvoiman tarve, kansa- ja oppikoululaitoksen laajeneminen sekä uusien ylioppilaiden määrän kasvu johtivat siihen, että korkeakoulujärjestelmää oli kehitettävä. Suomen korkeakoulujärjestelmän laajeneminen oli voimakasta sotien jälkeisen taloudellisen nousukauden ja nk. suurten ikäluokkien opiskeluikänsä saapumisen myötä; valtiovallan 1960-luvun yhteiskuntapolitiittisten linjausten mukaisesti perustettiin yliopistot Jyväskylään, Joensuuhun, Ouluun ja Tampereelle. Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun (JKK) saadessa ensimmäisen tiedekuntansa vuonna 1958 oli Suomessa lähes 20 000 korkeakouluopiskelijaa ja Jyväskylän yliopiston (JY) syntyessä vuonna 1966 opiskeli maan korkeakouluissa jo noin 44 000 ylioppilasta. Kymmentä vuotta myöhemmin opiskelijoita oli liki 75 000 ja yhdeksänkymmentäluvun taitteessa yli 100 000 nuorta tavoitteli korkeakoulututkintoa eri puolilla maata.²

Korkeakoulujärjestelmän laajentuessa oli opiskelijoiden toimeentulo edelleen pitkälti riippuvainen vanhempien taloudellisesta tuesta, valtion takaamista opintolainoista sekä korkeakoulukohtaisista stipendijärjestelmistä. Ylioppilaskuntien

---

¹ Kangas 1992, s. 195-196; Nevala 1999, s. 45-48, 225-226; Lempinen, 2001, s. 36.

² SVT 1984, s. 62; KOTA 2003; Kangas 1992, s. 196, 246-247, 272-274; Nevala 1999, s. 45-46, 49-52; Lempinen 2001, s. 36.

omaksumaan etujärjestörooliin oli kautta aikojen kuulunut jäsenistön opintososiaalisista eduista ja muusta hyvinvoinnista vastaaminen. Niinpä oli luonnollista, että havaitut ongelmat ja niiden poistaminen kytkettiin 1960–1970-lukujen korkeakoulupoliittisesti aktiiviseen toimintaan.

Opiskelijoiden asumisongelma juonsi juurensa taloudellisen ja yhteiskunnallisen aseman epävarmuudesta, jolloin opiskelijat olivat riippuvaisia edullisista alivuokra-asunnoista, oppilaitosten asuntoloista sekä vanhempien ja sukulaisten luona asumisesta. Asuminen oli ollut opiskelijoiden keskeinen ongelma myös Jyväskylässä ja kun useiden ylioppilaskuntien piirissä ympäri maata alkoi 1960-luvulla opiskelija-asuntoloiden rakentaminen, asetti myös Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta (JYY) tavoitteekseen oman ylioppilaskylän saamisen. Tämä oli tarpeen, sillä Jyväskylän yliopistossa oli 1960-luvun viimeisinä vuosina yli 3 000 opiskelijaa, mutta asumisongelmaa helpottamaan oli yliopiston puolesta tarjolla vain 160-paikkainen kampusasuntola.

Ylioppilaskylän rakennusurakka oli valtava, mutta JYY:n omalla työllä, valtion taloudellisella avulla ja liikelaitosten lainoilla siinä onnistuttiin. Työt etenivät vaihe vaiheelta ja kahdeksassa vuodessa, vuosina 1967–1975, kohosi uuteen Kortepohjan kaupunginosaan yli 2000 asukkaan ylioppilaskylä. Tosin jo alusta saakka oli selvää, etteivät kaikki halukkaat mahtuneet asukkaiksi, sillä ylioppilaskylän rakennusaikana yliopiston opiskelijamäärä oli yli kaksinkertaistunut liki seitsemään tuhanteen. Näin ollen asumisongelma helpottui, mutta ei kadonnut, vaikka kahdeksankymmentäluvulla opiskelijamäärien kasvu hidastuikin siten, että vuosikymmenen lopussa opiskelijoita oli noin 8000.³

1.1 Tutkimustehtävä

Kortepohjan ylioppilaskylässä on ehtinyt asumaan kymmeniätuhansia opiskelijoita ja suurimmillaan siellä on asunut 40 prosenttia Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan jäsenistä.⁴ Suuri noin kahdentuhannen asukkaan ylioppilaskylä kuului ylioppilaskunnan alaisuuteen, mutta muodosti kuitenkin oman, sangen kiinteän

---

³ Lamberg 2004, Liite 1: Tietoja ylioppilaskunnan koosta ja naisten prosentuaalisesta osuudesta vuosina 1934–2003.

⁴ Ks. Liite 1: Kortepohjan ylioppilaskylän asukasmäärät vuosina 1968–1988.

asuinyhteisönsä. Kylä oli oma maailmansa, mutta silti sen historiaa ei ole tutkittu. Jo tämänkin vuoksi aihe on mielestäni tarpeellinen ja haastava tutkimuskohde. En kuitenkaan pyri kirjoittamaan perinteistä, kronologisesti etenevää ”kylähistoriaa”, sillä siten ei ylioppilaskylän monimuotoisuutta ja luonnetta kykene tavoittamaan. En myöskään luettele asukashallinnon jäseniä ja vapaa-aikasihteereitä tai kylässä toimineita kerhoja ja bändejä. Päämääränäni on *ylioppilaskyläyhteisön* ja menneen opiskelijamaailman tavoittaminen.

Ensisijainen tutkimuskysymykseni on se, millainen asema ylioppilaskylällä oli opiskelijoiden ja yliopistomaailman suhteessa. Samalla tutkin sitä, millainen asuin- ja elinyhteisö siitä muodostui. Tutkimusta lähestyn kahden teeman kautta, joiden välityksellä rakennan kuvaa ylioppilaskylästä asuinyhteisönä. Käsittelen sekä ylioppilaskylän asukashallinnon järjestämistä ja toimintaa että järjestetyn vapaa-aikatoiminnan kehitystä ja sen merkitystä opiskelija-asuinyhteisössä. Tavoitteenani on siis yhdistää mikrotason toimintaa makrotason rakenteisiin, jolloin pääsen kiinni niin näkyvään kuin jossain määrin näkymättömään todellisuuteen.

Teemojen valinnan perustana on se, että ylioppilaskylässä sovellettiin alusta alkaen hallintomallia, jossa kaikille asukkaille pyrittiin antamaan mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa kylän asioihin. Lisäksi ylioppilaskylän organisoitu vapaa-aikatoiminta oli alansa pioneeri Suomessa. Päällepäin on selvää, että molempien tärkeänä tehtävänä oli vastata ylioppilaskylän asumisviihtyvyydestä ja toiminnan sujuvuudesta. Ne siis liittyivät kiinteästi toisiinsa ja nähdäkseni vastasivat myös opiskelijoiden integroimisesta paitsi asuinyhteisöön myös yliopistoon (ja edelleen yhteiskuntaan). Tutkimuksessa käytän apunani yhteiskuntatieteellisiä integraation ja sosialisointiteorioita, joiden avulla pääsen pintaa syvemmälle.

Jäsennän tutkimustani ylioppilaskylän asukashallinnon kehityksen mukaisesti. Aloitan 1960-luvun lopulta ja käsittelen asumista, hallintojärjestelmää ja vapaa-aikan toimintaa vuonna 1974 tapahtuneeseen ylioppilaskylän ohjesäännön uudistamiseen saakka. Tämän jälkeen jatkan tarkastelua 1980-luvun loppuun, eli ylioppilaskunnan perussäännön ja kylähallinnon seuraavaan muuttamiseen saakka. Kronologiaa seuraileva jaottelu on vain suuntaa-antava, enkä rajoita työtäni ylioppilaskylän sisäisen järjestelmän piiriin, vaan pyrin liittämään kylän elämän tutkit-

tavan aikajakson opiskelijamaailmaan. Tähän tavoitteeseen liittyen olen sisällyttänyt työhöni kaksi erikoisosuutta, joissa tarkastelen ylioppilaskylän kerrosvanhin - järjestelmää ja opiskelijaravintola Rentukkaa. Molemmat puolustavat paikkaansa sillä, että niiden merkitys elämälle ylioppilaskylässä on ollut aikanaan hyvin keskeinen. Pirstaleisuuden välttämiseksi olen sijoittanut molemmat omiksi kokonaisuusikseen: kerrosvanhimpia käsittelen luvussa kolme ja ravintolakulttuuria luvussa neljä. Sijoitukset perustuvat siihen, milloin kumpikin oli merkittävimmillään. Vaikka tämä rikkoo tutkimuksen ajallista etenemistä, ei se hankaloita työn seuraamista.

Tutkimuksen jäsenysperusteeksi valitsemani ajankohdat voidaan tulkita myös opiskelijamaailman muuttumisen näkökulmasta. Tällaiselle mentaliteettihistoriaa leikkaavalle lähestymistavalle ei tietenkään voi asettaa tarkkoja aikarajoja, mutta on (lähes) kiistatonta, että sekä suomalaisen yhteiskunnan että opiskelijoiden arvo- ja ajatusmaailman murrokset ajoittuivat edellä mainittujen rajausten mukaisesti. Kuusikymmentäluvun lopulta seuraavan vuosikymmenen puoliväliin elettiin kiihkeän toiminnan aikaa, johon kuuluivat niin ylioppilaskylän rakentuminen kuin ylioppilaspolitiikan kiihtyminen. Samaan aikaan Suomen rakennemuutos koostui monista taloudellisista, sosiaalisista ja kulttuurisista muutoksista. Vastavasti työni jälkimmäinen puoli 1970-luvulta 1980-luvun loppuun piti sisällään kiihkeyden tasaantumisen, jossa politisointi ja yhteiskunnallinen aktiivisuus hiipivät, eikä uusia murroksia juuri ilmennyt. Opiskelijamaailmassa tavallaan ”vedettiin henkeä” ja oltiin tyytyväisiä – tai ei ainakaan osoitettu näkyvästi tyytymättömyyttä – saavutettuihin etuihin ja yhteiskuntaan. Tällainen näkemys on luonnollisesti yleistävä, mutta tutkimuskysymysteni ja -näkökulmani puolesta sopiva.

Opiskelijoita koskevat historiatieteelliset tutkimukset ovat usein tarkastelleet poliittisesti aktiivisia ryhmiä, kuten taistolaista opiskelijaliikettä.⁵ Vaikka omakin tutkimukseni aloittaa pintatason aktiivisista toimijoista asukashallinnossa yms., toimii tämä vain lähtökohtana. Tavoitteenani on ylioppilaskylän ja siellä asumisen kokonaisvaltainen ymmärtäminen. Toisin sanoen koetan tavoittaa asuinyhteisön syvemmän merkityksen, johon liittyen lähestyn *opiskelijuutta* (kollektiivista opiskelijaidentiteettiä) eli tutkimusajanjakson opiskelijakulttuuria ja -elämäntapaa.

---

⁵ Suomalaisen opiskelijatutkimuksen historiasta ks. Silvonen 1993.

Tältä osin työni on selvästi kulttuurihistoriallinen. Laaja-alaisuutta voidaan pitää kulttuurihistorian keskeisenä päämääränä ja esimerkiksi historiantutkija Kari Immosen määritelmän mukaan kulttuurihistoriassa pyritään ulottumaan ”kulttuurin perustassa vaikuttaviin syvärakenteisiin ja niihin suhtautumisen ja maailmanjäsentämisen tapoihin jotka ovat elämismaailman ilmiöiden perustana”⁶.

Toisaalta tutkimukseni on sosiaalishistoriallinen ja tarkastelen ylioppilaskylää ja sen yhteisöllisyyttä lähinnä rakenteellisen lähestymistavan pohjalta. Tämä on ollut suomalaisen sosiaalishistorian perinteinen lähestymistapa ja sellaisena sopiva, sillä suomalainen yhteiskunta on ollut vahvasti rakenteinen siten, että paikallistasoa on säädellyt suhteellisen vahva ylätasoinen keskusvalta⁷. Koska rakenteet ovat ihmisten luomia, koetan työssäni tavoittaa inhimillisen ulottuvuuden pintatasoa syvemmältä. Rakenteita ei koskaan tule hyväksyä sellaisinaan, vaan niiden taustalla ovat aina niissä toimivat ja niitä muuttavat ihmiset⁸.

Ajallisesti työni on lähihistoriallinen, jolloin sen tutkimuksen problematiikkaan liittyy tutkimuskohteiden ajallinen, ja joskus myös alueellinen, läheisyys. Tämä saattaa johtaa tulkintavirheisiin, joita voi syntyä, kun kohde on tai vaikuttaa tutulta. Professori Jorma Kalelan mielestä tutkimuskohdetta tulisi aina lähestyä kuin se olisi kulttuurisesti täysin vieras tutkijalle. Kyse on historiantutkijan kulttuurin ja tutkimuskohteen kulttuurin välillä olevasta ”verhosta”. Mikäli tutkija kokee tutkimuskohteen kulttuurin olevan hänelle tuttu (eli uskoo näkevänsä verhon läpi kuin sitä ei lainkaan olisi), hän ei välttämättä tiedosta sen olevan aina jossain määrin erilainen omaansa verrattuna.⁹ Mikäli kontekstisidonnaisuus unohtuu, tai sitä ei tiedosteta, on helppojen ja pikaisten tulkintojen tekeminen vaarana erityisesti lähihistoriantutkimuksessa. Kalela onkin todennut, että kulttuurinen ”sokeus on (...) uhka oikeudenmukaiselle kuvaukselle. Historiantutkija ottaa helposti oman kielensä ja oman todellisuuskäsityksensä annettuna.”¹⁰ Tämän vuoksi tutkimus on kontekstoitava hyvin paitsi tutkijalle itselleen, myös sen kohdeyleisölle. Varsinkin populaarihistoriallisissa esityksissä tyydytään usein herkuttelemaan menneisyyden ihmisten tapojen, ajatusten ja elämän erikoisuuksilla ja kummallisuuksilla. Tällöin

---

⁶ Immonen 2001, s. 25.

⁷ Haapala 1990, s. 73.

⁸ Ollila 2003, s. 47.

⁹ Kalela 2000, s. 98-100; Ollila 2003, s. 46-49.

¹⁰ Kalela 2000, s. 244.

näennäishauskat anekdootit peittävät alleen menneisyyden todellisuuden. Mikä meille näyttää oudolta, oli siinä ajassa, paikassa ja tilanteessa täysin tavanomaista. Toisaalta voi kysyä mikä lähihistorian tutkimuksesta sitten tekee niin sitoutuneen tutkijan omaan aikaan, paikkaan ja mieleen? Perimmältään objektivismi–subjektivismi, tutkimuksellisen teleologian jne. ongelmat ovat samankaltaisia, olipa tutkittava ajanjakso mikä hyvänsä. Kaikki on lopulta riippuvaista tutkijan ammattitaidosta¹¹.

Sijoitettiinpa tutkimukseni mihin historiatieteen kategoriaan hyvänsä, on kyseessä kuitenkin yleistys. Rajojen vetäminen historiatieteen sisällä on aina keinotekoisia, sillä kuten koko maailma, myös historia on jakamaton kokonaisuus¹².

1.2 Käsitteet, mallit ja aineistot

1.2.1 Yhteisöt ja yhteisöllisyys

Yhteiskuntatieteilijä Heikki Lehtosen mukaan klassisen yhteiskuntatieteellisen mallin mukaan yhteisö voidaan määritellä kolmen ulottuvuuden kautta, joiden mukaan se on: 1) alueellisesti rajattavissa oleva yksikkö, 2) sosiaalisen vuorovaikutuksen yksikkö ja 3) yhteenkuuluvuuden tunteiden ja muiden symbolista yhteisyyttä osoittavien ilmiöiden yksikkö. Lehtonen kritisoi perinteistä mallia liiallisesta yleisyydestä, sillä sen perusteella melkein mikä tahansa joukko voidaan – jos niin halutaan – käsittää yhteisöksi. Näin tulkittuna ”yhteisöjen” vaihteluväli on liian laaja ja määrittelyn kannalta olisi täsmällisempää, mikäli kriteereistä täytyisi useampi yhdellä kertaa.¹³ Toisin sanoen esimerkiksi pelkkä asuminen samassa rajallisessa tilassa, kuten samassa asuntolassa tai kaupunginosassa, ei tee ihmisjoukosta yhteisöä, samoin kuin sitä ei tee myöskään pelkkä satunnainen vuorovaikutus.

Yhteisön syntyyn ja säilymiseen vaaditaan jäsenten keskinäistä vuorovaikutusta, joka vahvistuu erityisesti silloin, kun se on säännöllisesti toistuvaa ja mieluiten aktiivista (yhteiset harrastukset ym. toiminta). Usein tällöin mahdollistuu erityisen ”me-tunteen” muodostuminen, mutta mitenkään automaattisena tätä ei voi pitää.

¹¹ Aiheesta enemmän ks. Soikkanen 1995, s. 124-127.

¹² Historian jakamattomuudesta esim. Kalela 2000, s. 74-75.

¹³ Lehtonen 1990, s. 17-18, 20.

Tapahtumaan liittyy monia tekijöitä, kuten jäsenten sosiaalinen asema, elämäntilanne, maailmakuva, arvo- ja normiulottuvuudet jne. Koska symbolinen yhteisyys on alkuperältään joko kulttuuri- tai ideologiasidonnaista, on se myös osaltaan normatiivista ja määrittää jäsenten suhtautumista asioihin¹⁴. Toisin sanoen yhteisöllisyys vaikuttaa ihmisten ajatuksiin, käyttäytymiseen ja vuorovaikutusmuotoihin.

Yleisesti voidaan erottaa kaksi yhteisyyden muotoa, *toiminnallinen* ja *symbolinen yhteisö*. Edellisessä tapauksessa yhteisyys kehittyy ensisijassa luonteeltaan fyysisessä vuorovaikutuksessa, jossa jäsenten ryhmäidentiteetti muotoutuu konkreettisen toiminnan seurauksena, kun taas symbolisessa yhteisyydessä yhteenkuuluvuuden tunne muodostuu ryhmäidentiteettiä vahvistavaksi ja tiedostetuksi ilmiöksi. Sosiaalinen vuorovaikutus ja esimerkiksi yhteiset tunnukset sekä jaettu ajatusmaailma tuottavat ja uusintavat symbolista yhteisyyttä.¹⁵ Koska yhteisöllisyyden syntymä on luonteeltaan prosessi, ovat ne sidoksissa toisiinsa. Tällöin toinen voi johtaa myös toisen kehittymiseen ja nähdäkseni ylioppilaskyläasumisessa on mahdollista tapahtua juuri näin. Yhteisöllisyyttä ei toki synny automaattisesti, mutta silloin kun näin tapahtuu, etenee prosessi toiminnallisesta symboliseen.

Yhteisöllisyyden kehittymisen kannalta on edullista, mikäli sen potentiaaliset jäsenet asuvat ja toimivat kohtuullisen lähellä toisiaan. Tällöin syntyy väistämättä myös passiivisen vuorovaikutuksen tilanteita, kuten satunnaisia kohtaamisia, jotka tutustuttavat ihmisiä toisiinsa ja voivat näin luoda uusia jäsenyyksiä ja jatkuvuutta. Koska yhteisöjen jäsenistö vääjäämättä vaihtuu ajan myötä, ovat erityisesti nämä siirtymävaiheet alttiita katkoksille. Jatkuvan uusiutumisen myötä yhteisön sukupolvenvaihdokset lomittuvat niin, ettei suoranaisia katkoksia pääse syntymään. Jatkuvuus onkin yksi yhteisön olemassaolon peruselementeistä, sillä ilman sitä ei synny, tai ainakaan säily, yhteisön jäsenten keskuudessa yhteenkuuluvuuden tunnetta, symbolista ”me-tietoisuutta”, tai kestäväää vuorovaikutusta. Toisin sanoen, ilman toistuvaa vuorovaikutusta, ei voi muodostua uusintuvaa yhteisöllisyyden tunnetta – eikä myöskään kestäväää yhteisöä, jolloin yhteisöllisyys jää vain symboliselle asteelle¹⁶.

---

¹⁴ Lehtonen 1990, s. 27.

¹⁵ Lehtonen 1990, s. 23, 27; Antikainen, Rinne & Koski 2000, s. 14-15.

¹⁶ Lehtonen 1990, s. 23-24, vrt. s. 225.

Ylioppilaskylän määrittäminen yhteisöksi olisi liian suoraviivainen teko, mutta sen sijaan sen luokittelu *potentiaaliseksi yhteisöksi* ei. Potentiaalisen yhteisön kiinteys määrittyy pitkälle sen jäsenten toiminnan perusteella. Vaikka fyysinen ympäristö usein asettaa tähän sekä etuja että rajoituksia, ovat jäsenet viime kädessä se voima, jonka keskuudessa yhteisöllisyys muodostuu tai kuolee. Kuten myöhemmin tulen osoittamaan, juuri tästä oli osaltaan kyse ylioppilaskylän vapaa-aikatoiminnassa.

Yhteisö voidaan toisaalta nähdä myös kuria ja vallankäyttöä ilmentävänä toimintamuotona, jossa järjestys muotoutuu normeja ja niiden kautta jokapäiväistä elämää säätelevien vallankäytön muotojen perustalta. Lehtosen mukaan yleisiä yhteiskunnallisia vallankäytön muotoja ovat moraaliyhteisyyteen perustuva normatiivinen valta (eli nk. *toverikuri*), taloudellinen valta (*nälkäkuri*) ja viimekädessä väkivallan monopolin perustuva valtiollisen vallan järjestelmä (*keppikuri*)¹⁷. Näistä ensin mainittu on löydettävissä myös ylioppilaskylän sisältä. Kuten yleensäkin yhteisöissä, myös opiskelija-asuntoloissa oli voimassa eräänlainen vertaisvalvonta, joka perustui asukkaiden keskinäiseen valvontaan. Toverikuri oli suurimmaksi osaksi näkymätöntä, joten sen tutkiminen historiatieteen näkökulmasta on vaikeaa. Sen sijaan ilmiön virallinen puoli, jota Kortepohjassa ilmensi kerrosvanhin -järjestelmä, voidaan tutkimuksessa tavoittaa.

Entä millaista sitten on täydellinen, tavoiteltava yhteisöllisyys? Lehtosen mukaan ideaaliyhteisöstä on kyse ”siltoin, kun ihmiset ovat liittyneet yhteen ja ryhtyneet yhteistoimintaan ehtojensa parantamiseksi samalla, kun päätösvalta toiminnasta ja käytössä olevista toimintaresursseista on yhteisöllä, jonka hallintaan kaikki yhteisön jäsenet osallistuvat jäsenyytensä myöntämällä oikeutuksella”. Tällaisen ideaalin sisältämät ehdot ovat siis verraten tiukat. Yhteisössä toimimisen tulee olla vapaaehtoista ja toiminnan on oltava demokraattista sekä tasa-arvoista. Lisäksi toimintatavoitteiden tulee olla jäsenten hyväksymiä, muutoin he eivät luovuttaisi yksilöllistä päätösvaltaansa yhteisölle.¹⁸ Juuri tästä jäsenten vaikutusvaltakysymyksestä syntyy helposti ristiriitoja yhteisöissä.

---

¹⁷ Lehtonen 1990, s. 184.

¹⁸ Lehtonen 1990, s. 29-30.

Yhteisöihanne siis tiivistyy yhteisön vapaaehtoisuuteen, legitiimiyteen, demokraattisuuteen, tasa-arvoisuuteen ja autonomisuuteen¹⁹, eli toisin sanoen juuri niihin päämääriin, joiden varaan elämää ja asumista Kortepohjan ylioppilaskylässä pyrittiin rakentamaan. Näiden pohjalta pyrittiin luomaan ja ylläpitämään asukkaiden välistä vuorovaikutusta sekä yhteisöllisyyttä. Ylioppilaskyläyhteisö ja sen yhteisöllisyys olivat siis ”ylhäältä luotuja”, sillä niiden toiminta ja sen rajat määriteltiin ylioppilaskunnan hallinnossa, ei asukkaiden keskuudessa.

1.2.2 Integraatio ja sosialisatio

Kortepohjan ylioppilaskylää voidaan siis tarkastella yhteisönä, joka omine arvoineen, normeineen, sosiaalisine rakenteineen ja toimijoineen edustaa eräänlaista pienoisyhteiskuntaa. Samankaltaisia yhdyskuntatutkimuksia on tehty myös esimerkiksi lähiöistä, vankiloista ja kouluista, eli suhteellisen selvärajaisista ja homogeenisista yhteisöistä sekä näiden ihmisryhmistä.

Koska yhteisö koostuu siihen kiinnittyneistä yksilöistä, on sen tarkastelussa hedelmällistä käyttää kasvatustieteissä kehitettyjä *integraatio-* ja *sosialisaatio-malleja*. Koska opiskelu on elämänvaihe nuoruuden ja aikuisuuden (yhteiskuntaan liittymisen) välillä, tarjoaa kasvatustieteiden monia lähtökohtia tutkimukselle. Työssäni en siis omaksu kasvatustieteiden – mielestäni suppeaa – sosialisaatio-käsitystä, vaan lähinnä yhteiskuntatieteellisen näkökulman.

Makrotason integraatiolla, josta koulutus on yksi esimerkki, on usein riittänyt yhteiskunnan vakautta edistävä ja jatkuvuutta turvaava tehtävä.²⁰ Integroituminen nimittäin merkitsee kiinnittymistä osaksi yksilötasoa suurempaa kokonaisuutta, esimerkiksi korkeakoulumaailmaa ja -yhteisöä, jolloin siinä voidaan erottaa akateeminen ja sosiaalinen alue.²¹ Rajanveto on keinotekoinen, sillä esimerkiksi ylioppilaskunnan, osakuntien, ainejärjestöjen yms. toiminta yhdistää molempia. Opiskelijoiden yhteistoiminnan ja -hengen synnyttäminen ja ylläpito tapahtuvat omien juhlien, lehtien ja muun yhteisen toiminnan yhteydessä. Näissä sosiaaliseen

¹⁹ Lehtonen 1990, s. 30.

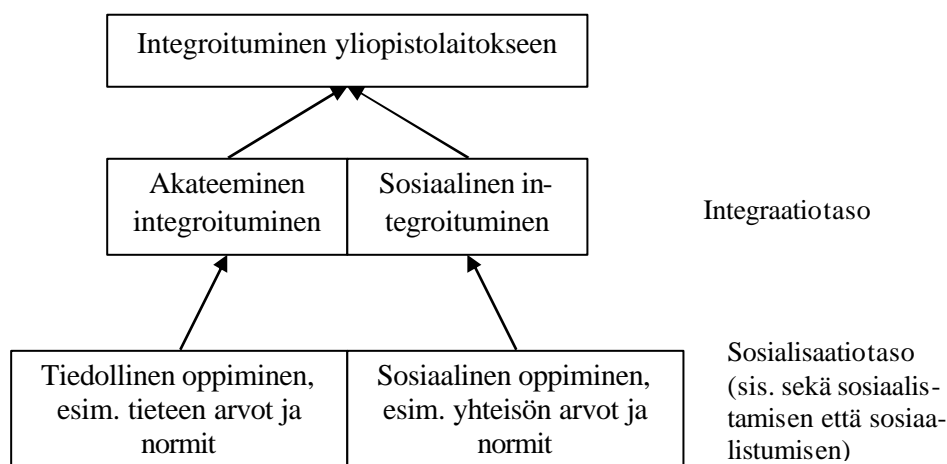
²⁰ Antikainen, Rinne & Koski 2000, s. 138, 152-154.

²¹ Hakamäki 1989, s. 9; Parjanen 1990, s. 115-116.

näkökulmaan sekoittuu akateemisuus, sillä ryhmä koostuu nimenomaan korkeakouluopiskelijoista.

Akateeminen integraatio syntyy ja muovautuu jatkuvasti opiskelijan ja korkeakoululaitoksen vuorovaikutuksen kautta. Opiskelija kiinnittyy korkeakoulujärjestelmän tieteelliseen ajatteluun ja kieleen, opiskelu- ja opetustyyliin sekä normeihin ja arvoihin.²² Tässä mielessä kyse on ensisijassa opiskelumailman virallisesta puolesta, sillä prosessi tapahtuu pääasiassa yliopiston piirissä tai siihen kiinteästi liittyvissä yhteyksissä. Kiinnittymisen toinen ulottuvuus, eli *sosiaalinen integraatio* muotoutuu virallisten toimintojen ulkopuolella. Yksilön osallistuminen opiskelijayhteisöjen toimintaan sekä epävirallinen kanssakäyminen opettajien ja yliopistohallinnon kanssa toimivat sosiaalisen integraation väylinä²³, joissa myös omakсутaan vaikutteita opiskelijan roolista ja identiteetistä – siis siitä, mikä arkikielessä käsitetään *opiskelijuutena*. Sosiaalisessa integraatiossa on avainasemassa opiskelijoiden muodostama sosiaalinen yhteisö, jossa toistuva vuorovaikutus yhdistyy jaettuun elämäntapaan ja -tilanteeseen ja näin uusintaa opiskelijaidentiteettiä. Seurauksena on yhteenkuuluvuuden vahvistuminen tai ainakin sen potentiaalinen lisääntyminen. Mallilla 1 havainnollistan tätä korkeakouluun integroitumisen kaksijakoisuutta.

Malli 1: Korkeakouluintegraation akateeminen ja sosiaalinen ulottuvuus.

²² Hakamäki 1989, s. 22-24; vrt. Parjanen 1990, s. 116.

²³ Hakamäki 1989, s. 27; Parjanen 1990, s. 116.

Ylioppilaskylällä oli kiistatta suuri merkitys opiskelijoiden sosiaalisessa kiinnittymisessä yliopistoon, joten keskityn juuri tähän integraation sosiaaliseen ulottuvuuteen. Akateemisen integraation – eli tiedemaailman ”virallisen puolen”, kuten tieteellisen kielenkäytön, käytänteiden yms. omaksumisen – tarkastelu jää vähemmälle. Tämä siitä huolimatta, että kylässä toimi ainejärjestöjä sekä muita yliopistoon suoraan liittyviä tahoja, sillä katson näiden edustaneen asukkaiden kannalta ensisijaisesti sosiaalisen integraation – ”epävirallisen kiinnittymisen” ja opiskelijaidentiteetin omaksumisen – lähdeettä.

Kuten edellä olevasta mallista 1 ilmenee, täydentävät integraation eri ulottuvuudet toisiaan. Samalla ne kiinteyttävät koko yhteisöä, sillä jäsenten tiivis kiinnittyminen häivyttää olemassa olevia ja potentiaalisia konflikteja²⁴. Opiskelija voi integroitua molempiin osa-alueisiin tai kiinnittyminen voi olla vinoutunut, jolloin jompikumpi jää vahvemmaksi. Vajavainen integraatio voi johtaa vieraantumiseen opiskelusta ja yliopistomaailmasta tai sosiaalisista yhteyksistä toisiin opiskelijoihin.²⁵ Tällainen on usein yhteydessä opintojen keskeyttämiseen, fyysiseen väsymykseen, psyykkisiin ongelmiin ja sosiaalisiin vaikeuksiin.²⁶

Yleisellä makrotasolla voidaan todeta integraation keskeisenä tehtävänä olevan yksilöiden kulttuurinen sopeuttaminen ja yhteiskunnan kiinteiden ylläpitäminen. Tässä integraatio lähenee *sosialisaatiota*, jolla myös nähdään olevan säilyttämiskäsite. Sosialisaatiossa pyritään siirtämään tiedollisia, normatiivisia ja arvottavia aineksia sukupolvelta toiselle siten, että yksilöiden ja sukupolvien vaihtumisesta huolimatta yhteisössä säilyy jatkuvuus.²⁷ Samalla uusi sukupolvi sisäistää tarvittavat tiedot ja taidot ennen liittymistään yhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi. Opiskelijayhteisöissä tämä näkyy esimerkiksi uusille jäsenille järjestetyissä fuksi- ja tutor-koulutuksissa, ja ylioppilaskylässä taas asukkaille järjestetyissä informaatio- ja juhlatilaisuuksissa²⁸. Toisaalta korkeakoulumaailman sosiaalinen ilmapiiri sosiaalistaa opiskelijat sekä kulttuurisesti että ammatillisesti myös opiskeluajan jälkeiseen työelämään ja tulevaan ammatti-identiteettiin.²⁹

²⁴ Kivinen & Rinne 1995, s. 72.

²⁵ Hakamäki 1989, s. 9; Parjanen 1990, s. 116.

²⁶ Parjanen 1990, s. 116.

²⁷ Kivistö & Vaherva 1981, s. 28-29; Takala 1995, s. 10-11; vrt. Ylijoki 1998, s. 72; Antikainen, Rinne & Koski 2000, s. 138, 152-154.

²⁸ Vrt. Klinge & Kolbe 1991, s. 103; Kolbe 1996, s. 272.

²⁹ Aittola 1992, s. 37-38.

Sosialisaatiossa on kyse pitkäkestoisesta prosessista, jonka nähdään olevan peräisin yhteisöltä ja kohdistuvan viime kädessä yksilötasolle. Toiminnan harjoittajana voi olla koko yhteisö tai sen yksittäiset jäsenet. Perinteisesti sosiaalistumisen nähdään liittyneen lähiyhteisöön, mutta modernissa yhteiskunnassa tämän tilalla on uusia, lähinnä valtiollisia instituutioita, jotka huolehtivat yhä laajemmin sosiaalisaatioprosessista. Näitä ovat päiväkotit ja koululaitokset, mutta niiden lisäksi nuorten vertaisryhmät ja nk. kulttuuriteollisuuden tuotteet, kuten musiikki, elokuvat ja muoti.³⁰

Sosialisaatiossa ei ole kyse yksisuuntaisesta vaikuttamisesta. Kuten sosiologi Tuomas Takala on huomauttanut, tapahtuu sosialisaatioprosessi aina vuorovaikutuksena, jolloin sosiaalistamisen kohde voi asettua vastarintaan ja saada jopa muutoksia aikaan valtakulttuurissa ja sen toiminnassa.³¹ Sosialisaatioprosessin vuorovaikutusluonteen mukaisesti voidaan tehdä jako *sosiaalistamiseen* ja *sosiaalistumiseen*. Näistä edellinen merkitsee yhteisön ja sen yksittäisten jäsenten – tavallisesti aktiivisesti – harjoittamaa toimintaa, joka ei kohdistu vain yhteisön uusiin jäseniin, vaan se uusintaa kaikkien kiinnittymistä. Se siis suuntautuu ”ylhäältä alaspäin” ja on sekä tietoista että tiedostamatonta vaikuttamista. Sosiaalistuminen taas merkitsee yksilöiden ”alhaalta ylöspäin” tapahtuvaa mukautumista vallitseviin olosuhteisiin, vaatimuksiin yms.³² Näin ollen sosialisaatiota voi siis tapahtua ilman ylätasoa aktiivista toimintaa. Tämä on lähes aina yksilölle itselleen tiedostamaton, näkymätön prosessi. Sosialisaation välityksellä tapahtuvaa yksilön integroitumista yhteisöön olen seuraavassa kuvannut mallilla 2.

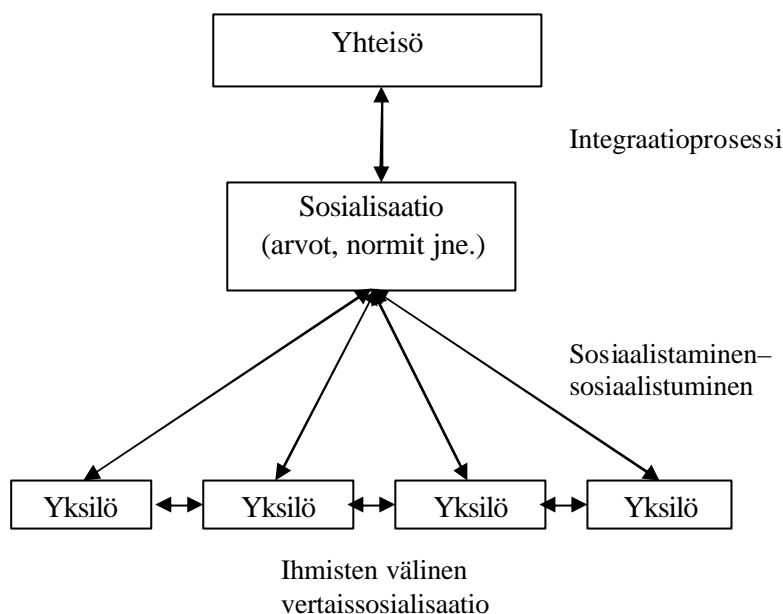
³⁰ Aittola, Jokinen & Laine 1995, s. 124-125.

³¹ Takala 1995, s. 11; Antikainen, Rinne & Koski 2000, s. 35.

³² Kivistö & Vaherva 1981, s. 29; vrt. lapsuuden sosialisaatiosta Antikainen, Rinne & Koski 2000, s. 35-36.

Malli 2: Yksilön integroituminen yhteisöön sosialisatiion välityksellä.

Korkeakoulujen opetus ja opiskelu sosiaalistavat opiskelijoita akateemisessa maailmassa tarpeellisiin käytäntöihin, normeihin ja arvoihin. Samalla opiskelijat integroituvat yliopisto-instituutioon ja korkeakouluopiskelijuuteen, mutta myös tulevaan asemaan yhteiskunnassa. Opiskelijat sosiaalistuvat yliopistoon myös jokapäiväisen sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta. Korkeakoululaitoksen sosialisatioprosessissa voidaan erottaa virallisen lisäksi puoli, jota ei virallisiin tavoitteisiin tai toimintoihin ole kirjattu. Tällä tarkoitetaan niitä tietoja ja taitoja, joita opiskelijat omaksuvat varsinaisten oppisisältöjen ohessa osana luentoja, tenttejä, asumista, järjestötoimintaa sekä muita vastaavia tilanteita.³³ Avainasemassa ovat tällöin sosiaaliset toimijat, joiden vaikutus välittyy esimerkiksi tutor-ohjauksessa puheen, käytöksen ja ulkoisen olemuksen, mutta myös yhteisen toiminnan kautta. Yleensäkin vanhemmat opiskelijat opastavat tulokkaita yliopiston, ainelaitoksen ja tieteenalan käytäntöihin sekä opiskelutapoihin, mutta virallisen opetuksen ohelle he välittävät kuvaa arvoista ja normeista, puhetavoista, pukeutumiskoodeista ja erottautumisen kohteista.³⁴ Näin myös akateeminen ja sosiaalinen integraatio kietoutuvat toisiinsa.

Integraatio ja sosialisatio ovat periaatteessa samaa prosessia, mutta eri näkökulmista tulkittuna. Karkeistaen niiden ero on siinä, että sosialisatio on luonteeltaan

³³ Vrt. edellä sosiaalinen integraatio; myös Ylijoki 1998, s. 72.

³⁴ Ylijoki 1998, s. 72; vrt. myös Parjanen 1990, s. 116.

ensisijaisesti muokkaava prosessi, integraatio taas kiinnittävä. Nähdäkseni sosiaalisuus on integraation mahdollistava prosessi, koska ilman sosiaalistumista – siis vailla tarvittavien tietojen ja taitojen omaksumista – ei integroitumista voi tapahtua. Eli kaikessa lyhykäisyydessään voi todeta, ja kuten edellä mallista 2 ilmeni, *sosiaalistuessaan tapoihin ja normeihin, opiskelija integroituu yhteisöönsä.*

1.2.3 Lähteet ja tutkimuskirjallisuus

Kulttuurihistorian tutkimukseen liittyy pyrkimys kokonaisvaltaisuuteen. Työssäni tämä ei tarkoita sitä, että koetan kartoittaa ylioppilaskylän jokaisen ulottuvuuden, mutta se merkitsee pyrkimystä ”päästä sisälle” tutkittuun aikaan.

Valitsemani tutkimusasetelma on ”ylhäältä alaspäin”. Tähän vaikuttavat paitsi käyttämäni lähteet, myös valitsemani lähestymistapa, jossa tarkastelen ylioppilaskylää sen aktiivisten toimijoiden – ihmisten ja yhteisöjen – näkökulmasta. Luonnollisesti lähestymistapa voisi olla myös ”alhaalta ylöspäin”, jolloin keskeisin lähdeaineisto muodostuisi todennäköisesti haastatteluista. Tämä on puhtaasti tutkijan tekemä valinta.

Kaikilla historian aikakausilla on tutkimuksen kannalta omat ominaispiirteensä ja -ongelmansa. Lähihistorian tapauksessa kyseessä ovat lähteet, joita on saatavilla kvantitatiivisesti runsaammin ja kvalitatiivisesti laajemmin kuin miltään muulta aikakaudelta. Tutkija joutuu valintaongelmien eteen, koska kirjallisten lähteiden lisäksi on saatavilla ainakin suullista, kuvallista ja jopa muuta audiovisuaalista materiaalia. Vaikka aineiston valintaprosessin suhteen tilanne on tutkittavasta aikakaudesta riippumatta suhteellisen samankaltainen, pakottaa potentiaalisen lähdeaineiston moninaisuus pohtimaan entistäkin enemmän käytettävyyttä *oman* tutkimusaiheen ja -ongelmien suhteen. Tietenkin samaa ongelmaa (tms.) voidaan lähestyä toisistaan hyvinkin paljon poikkeavilla menetelmillä, aineistoilla ja näkökulmilla, mutta silti uusimman ajan tutkimuksessa on omat ominaispiirteensä. Aineistojen arviointi ja valitseminen korostuvat.

Tässä tutkimuksessa käytän primäärlähteinä Kortepohjan ylioppilaskylän asukasneuvoston ja kylähallituksen sekä vapaa-aikatoimikunnan tuottamia arkistolähteitä. Pääosan muodostavat kokouspöytäkirjat ja toiminnan vuosikertomukset sekä

Ylioppilaskylässä julkaistut asukaslehdet ja tiedotukset. Ylioppilaskylän arkistossa sijaitseva aineisto on järjestelemätön, mikä on vaikeuttanut sen käyttöä. Vaikka aivan alkuvuosien materiaalia on niukasti, ei yhtään toimintavuotta kokonaisuudessaan puutu ja tutkimani materiaali ulottuu pääasiassa vuodesta 1969 vuoteen 1989. Virallisen aineiston lisäksi asukashallinnon arkisto sisältää sekalaisia papereja, joten pöytäkirjojen takaa pystyy lähestymään ajan opiskelijakulttuuria, mutta myös valta- ja alakulttuureita. Kysymys on siis ”lähteiden avaamisesta”; mainokset, kokouksissa käsitellyt arkipäivän asiat ja päätökset, lehtien mielipidekirjoitukset, harrastukset sekä muut vastaavat kertovat ihmisistä ja heidän maailmastaan. Koska ylioppilaskylän alkuvuosilta on ensisijaisessa aineistossani eniten aukkoja, olen päätenyt käyttämään tukena ylioppilaskunnan edustajiston ja hallituksen sekä sosiaali- ja kiinteistötoimikuntien aineistoa vuosilta 1967–1974.

Arkistolähteet ovat tutkimuksessani ensisijaisia, mutta ymmärtääkseni paremmin ylioppilaskylän asukashallinnon ja organisoidun vapaa-ajantoiminnan synnyn taustoja, on tarpeen tarkastella myös muutamia aikalaistutkimuksia. Näissä lähinnä yhteiskuntatieteellisissä teksteissä on havaittavissa selviä vasemmistolaisia vaikutteita, mikä oli tyypillistä niiden syntyajankohdalle. Sekä historiantutkijoiden Esa Sundbäckin ja Laura Kolben että yhteiskuntatieteilijä Matti Parjasen mukaan sosiologisen tutkimuksen ja kirjallisuuden kautta yliopistoihin välittyi runsaasti vasemmistolaisia vaikutteita ja opiskelijaliikkeen voidaan katsoa syntyneen, tai ainakin aktivoituneen, yhteiskuntatieteiden nousun myötä³⁵. Kuitenkaan niitä ei voi pitää selvästi marxilaisina, pikemminkin ”yleisvasemmistolaisina” ja sellaisina lähinnä kiinnittyneinä 1960-luvun lopun yleisdemokratiarintamaan kuin 1970-luvun kiihkeään äärivasemmistolaisuuteen.

Tutkimuksessa annankin aikalaistutkimuksille tavallaan saman todistusvoiman kuin käyttämilleni primäärilähteille. Näistä keskeisimpiä ovat Kalevi Kivistön ja Riitta Jallinojan opiskelija-asumista koskevat tutkimukset, mutta mukana on myös muutamia opinnäytetöitä.³⁶ Näistä Kivistön työ liittyy nimenomaan jyvaskyläläisopiskelijoiden vapaa-aikaan, yliopistosuhteeseen sekä opiskelija-asuntoloissa ilmenneisiin ongelmiin. Tilaajana on ollut Jyvaskylän kasvatusopillisen korkea-

³⁵ Parjanen 1983, s. 33-34; Sundbäck 1991, s. 18; Kolbe 1996, s. 420; Lamberg 2004, s. 315.

³⁶ JYM, JKKY, Kivistö N.A.; Jallinoja 1970; Tuhkanen & Pennanen 1979; Luoma 1980; Kuikka 1991.

koulun ylioppilaskunta, jolloin kyseinen julkaisematon tutkimus ajoittuu aikaan ennen Jyväskylän yliopiston perustamista vuonna 1966. Koska teksti on laadittu ennen Kortepohjan ylioppilaskylän rakentamista, se on todennäköisesti ollut osa uuden opiskelija-asuntolayhteisön suunnittelua. Huomioitavaa Kivistön työssä on se, että asumisolosuhteita analysoidaan pitkälti sosialisointia kautta, joten kyseiset teoriat ja niiden soveltaminen olivat Kortepohjan ylioppilaskyläasumista suunnitelleiden tiedossa.

Riitta Jallinojan tutkimukseen taas vaikuttaa selvästi sen tilaaja, Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL). Liitto toimi opiskelijoiden etujärjestönä ja pyrki hankkimaan julkisuutta opiskelijarakentamiselle ja asumisongelmille. Liiton teettämässä tutkimuksissa painottuivat epäkohdat, joita pystyttiin käyttämään painostuskeinoina valtiota vastaan opintososiaalisissa kysymyksissä. Näitä olivat esimerkiksi opiskelija-asuinalueiden eristäytyminen muusta asutuksesta sekä opiskelijoiden toimeentulon ja asumistason heikkous.

Lähes aikalaistutkimus on lisäksi Kalevi Kivistön ja Tapio Vahervan kasvatustieteiden sosiologian oppikirja, jonka ensimmäinen painos ilmestyi jo vuonna 1972.³⁷ Teos edustaa sosiologiassa nk. funktionalistista suuntausta, joka oli 1950–1960-luvuilla alan vallitseva suuntaus, ja keskittyi makrotasolla tutkimaan sitä, miten ihmisten mieliin juurrutettiin yhteisiä arvoja ja normeja sosialisointia välityksellä ja miten nämä toimivat yhteiskunnallisen järjestyksen ylläpitäjinä. Keskeinen sija oli yhteiskuntarakenteiden ja rajatumpien sosiaalisten järjestelmien rajapintojen ja toiminnan tutkimisella. Kasvatustieteiden sosiologiassa funktionalismilla on yhä merkittävä sijansa.³⁸ Vaikka Kivistön molemmat tekstit ovat yhteydessä vasemmistolaiseen yhteiskuntatieteeseen, on niiden tausta ja tiedepohja peräisin hänen opiskeluajaltaan, eikä niissä ole esimerkiksi 1970-luvun vastaaville ominaista marxilaista pohjavirettä. Tämä siitä huolimatta, että Kivistö kuului uusvasemmiston aktivisteihin (SKDL) opiskelija- ja valtakunnanpolitiikassa.

Kolmannen aikalaislähteen olen tavoittanut Jyväskylän Ylioppilaslehdessä vuosina 1967–1989 julkaistuista ylioppilaskylää käsittelevistä tutkimuksista ja artikke-

³⁷ Tutkimukseni teoreettisessa pohjassa olen tosin käyttänyt ko. teoksen uudistettua laitosta (Kivistö & Vaherva 1981).

³⁸ Takala 1995, s. 21 Antikainen, Rinne & Koski 2000, s. 138, 362-363.

leista. Ylioppilaslehti tarjoaa yleensäkin väylän tutkitun ajanjakson opiskelijamaailmaan. Olen myös käyttänyt Jyväskylän kaupunginkirjaston lehtileikekokoelmaa, joka koostuu pääasiassa sanomalehti Keski-suomalaisen artikkeleista 1960–1980-luvuilta. Käyttö on ollut valikoivaa, sillä samat asiat ovat useimmiten löytyneet esimerkiksi ylioppilaslehdestä.

Haastatteluaineiston käyttämättä jättäminen on ollut tietoinen valinta. Tutkimuksellinen lähestymistapani on perustunut ylioppilaskylän asukastoiminnan tuottamiin, lähinnä virallisluontoisiin asiakirjoihin, jolloin tutkimuksen laajentaminen haastatteluaineistolla olisi vaatinut paitsi melkoisesti lisäresursseja, myös tutkimusasetelman muuttamista. Lisäksi kirjalliset lähteet riittivät erinomaisesti työhöni, joten vain muutamien haastattelujen suorittaminen olisi ollut turhaa. Haastatteluja tulisi tehdä kyllin edustavalla otoksella, joten määrällisesti pienen haastatteluaineiston informaatioarvo olisi parhaimmassakin tapauksessa ollut kyseenalainen ja käyttökelpoisuus rajoitettu. Hedelmällisen lähteen ne kuitenkin olisivat tarvittaessa antaneet. Vaikkei tutkimukseeni sisälly varsinaisia haastatteluja, olen käynyt taustoittavia keskusteluja mm. ylioppilaskylää edeltävään opiskelija-asumiseen, ylioppilaskylän peruskorjaukseen ja asukashallintoon liittyen. Lisäksi käytössäni on ollut Pasi Saarimäen ja Tanja Välisalon tekemien, opiskelijaravintola Rentukkaa koskevien haastattelujen litterointeja.³⁹ Suullisen aineiston osuus lähteistönä on tutkimuskokonaisuuden kannalta ollut vähäinen, joskin sen avulla on ollut mahdollista ”päästä kiinni” kulloisenkin ajan opiskelijamaailmaan ruohonjuuritasolta. Muistitietojen käytössä on täytynyt huomioida niihin liittyvät rajoitukset, esimerkiksi tietojen valikoituvuus ja luonne; kaikkea ei voi muistaa ja toisaalta muistot ovat aina subjektiivisia. Uskoakseni haastatteluista on ollut tutkimukselleni ainoastaan hyötyä.

Laajojen kehityslinjojen ja aikakausien yleiskuvien hahmottelemiseen olen käyttänyt ylioppilaskuntien historioita, joista Marko Lambergin tekemä Jyväskylän- ja Laura Kolben Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan historia ovat olleet antoisimmat. Myös Tanja Lapinlammen Oulun yliopiston opiskelijoiden mentaliteettia käsittelevä pro gradu -tutkielma on tarjonnut kiinnostavan vertailukohdan.⁴⁰ Tutkimukseni keskiössä olevaa Kortepohjan ylioppilaskylää on sivunnut myös Piia

³⁹ Ks. Lähteet: 2. Suulliset tiedonannot; JYM, MSL, Saarimäki & Välisalo 2001.

⁴⁰ Kolbe 1996; Lapinlampi 1999; Lamberg 2004.

Kaskinen lyhyessä Kortepohjan kaupunginosan historiikissaan. Laajin opiskelijasumista koskeva historiallinen tutkimus on Petri Lempisen Turun ylioppilaskylää käsittelevä väitöskirja.⁴¹ Yhdistämällä asunto- ja korkeakoulupolitiikan historian sekä opiskelijatoiminnan historian, Lempinen rakentaa kokonaiskuvan Turun ylioppilaskylän vaiheista ja vaikka kehitys eroaa Jyväskylän vastaavasta, on tutkimuksesta hyötyä laajoja kehityslinjoja hahmotettaessa. Tutkimus on ansiokas, mutta toisin kuin oma työni, se ei pureudu ylioppilaskylään asukkaiden tasolla.

Mielenkiintoisia teoreettisia näkemyksiä ovat tarjonneet Hilikka Hakamäen kasvatustieteen pro gradu -tutkielma sekä Oili-Helena Yljoen väitöskirja, jotka molemmat tarkastelevat opiskelijoiden korkeakouluintegraatiota ja sosiaalistumisprosessia.⁴² Vaikka molemmat liikkuvat yliopistoinstituution sisäpuolella, ja oma tutkimusaiheeni käsittelee opiskelijoiden sosiaalista integraatiota ylioppilaskylässä, on näihin töihin tutustuminen ollut hedelmällistä. Jyväskyläläisten korkeakouluopiskelijoiden opiskelua ja elämää sekä niiden muutoksia on sosiologian näkökulmasta selvittänyt Tapio Aittola monissa opiskelijakulttuuria ja -identiteettiä käsittelevissä tutkimuksissaan⁴³. Tutkimuksen teemallisen taustan rakentamisen kannalta on vahinko, ettei Jyväskylän yliopistosta ole lainkaan laadittu historiallista yleisesitystä ja sen opiskelijoita koskien opinnäytetöitäkin vain niukasti.⁴⁴ Yhteiskuntapolitiikan ja kasvatustieteiden aloihin liittyviä opinnäytetöitä yhdistää useimpia se, että historiatieteen näkökulmasta niiden käyttöarvo jää niukaksi. Lähtökohtana on useimmissa ollut asumisviihtyvyyden mittaaminen, joten riittä, samoin kuin em. Aittolan tutkimuksia, voi käyttää silmäyksinä opiskelijaelämään ja -maailmaan.

Kaikkien edellä lueteltujen lisäksi olen käyttänyt ravintolakulttuuria, lähiöitä, nuorisoa ja sukupolvia sekä opiskelijaliikettä ja -politiikkaa käsitteleviä tutkimuksia. Vaikka tutkija ei voi olla, eikä hänen *tarvitsekaan* olla, kaikkien alojen specialisti, ei tämä merkitse kyvyttömyyttä hyödyntää eri alojen tutkimuksia. Laaja tutkimuskirjallisuus nousee kulttuurihistoriassa merkittäväksi päättely- ja selittämisvälineeksi.

---

⁴¹ Kaskinen 2002; Lempinen 2001.

⁴² Hakamäki 1989; Ylijoki 1998.

⁴³ Esimerkiksi Aittola & Poikkeus 1990; Aittola 1992.

⁴⁴ Esimerkiksi Luoma 1980; Kuikka 1991.

2 ASUMINEN OPISKELIJOIDEN IKUISENA ONGELMANA

2.1 ”Lukeeko asunnoton ylioppilas tenttejään täällä teltassa?”

Taloudellisen toimeentulon ja asumisen epävarmuus ovat olleet kautta aikojen opiskelijoiden elämän perusongelmia. Opiskelu on saattanut kärsiä suurestikin ulkoisista ongelmista, kun eläminen on ollut riippuvaista ulkopuolisesta taloudellisesta tuesta ja asuminen halvoista asunnoista.

Jyväskylän kansakoulunopettajaseminaarissa (1863–1937) opiskelijoiden asuminen keskittyi alivuokralaisuuteen ja oppilaitoksen internaattiasuntoloihin. Seminaari muistutti sisäoppilaitosta, sillä se jakautui mies- ja naisosastoihin, jotka sijaitsivat eri rakennuksissa ja joiden asukkaat pyrittiin pitämään erillään sekä vapaa-ajalla että opetusaikana. Asuntolahuoneiseen majoitettiin kahdesta neljään opiskelijaa ja huoneilla oli yhteiset peseytymistilat. Myös ruokailu tapahtui yhteisesti. Asuntoloissa kaikki oli tarkoin valvottua, sillä niissä asui opettajakuntaa valvojina: tulevan kansakoulunopettajan tuli olla roolimalli kaikille. Vaikka asuntoloissa oli ahdasta, liki puolet oppilaista joutui asumaan alivuokralaisina ympäri kaupunkia.⁴⁵

Seminaari muodosti kiinteän yhteisön, jossa olivat voimassa seminaarin omat kirjoitetut sekä kirjoittamattomat määräykset ja käytännöt. Opettajakunnan harjoittaman patriarkaalisen tarkkailun ja huolenpidon ohella seminaarissa toimi opiskelijoiden keskinäinen valvonta, jossa opiskelijoiden yhteisöllisyys valjastettiin osaksi seminaarin kurinalaisuuteen tähtäävää kasvatusta. Kollektiivinen *toverikuri* ulottui sekä opiskelu- että vapaa-aikaan, mutta myös vahvisti seminaarilaisten yhteisöllisyyden tunnetta. Kaikkia rikkomuksia ei viety opettajakunnan tietoisuuteen, vaan ne pyrittiin hoitamaan omassa piirissä. Täydellinen valvonta oli luonnollisesti mahdotonta ja varsinkin kaupungilla asuneet viettivät kortteereissaan suhteellisen tavallista elämää.⁴⁶

---

⁴⁵ Lamberg 2004, s. 23-26.

⁴⁶ Lamberg 2004, s. 30-33.

Ajatus ylioppilastalosta ja -asuntoloista syntyi jo 1930-luvun lopulla Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun (1934–1966) perustamisen myötä⁴⁷, mutta toinen maailmansota hautasi asuntolahaaveet. Korkeakoulun opiskelijat asuivat seminaarihuoneistoilta peräisin olleissa asuntoloissa, joissa oli paitsi huonokuntoista ja ahdasta, myös tiukat säännöt. Opiskelijamäärien kasvaessa ja vastaavasti vuokra-asunnontarjoajien määrän vähetessä, aktualisoitui asunto-ongelma toden teolla. Vuokrat nousivat ja opiskelijoille kelpasivat kurjatkin kellariasunnot.⁴⁸ Vaikka kaupunki kasvoi voimakkaasti, olivat uusien kerrostalojen huoneistot lähinnä omistusasuntoja. Näin vuokra-asuntojen määrä ei lisääntynyt opiskelijamääriin verrattuna kyllin nopeasti.

Kasvatustieteellisen korkeakoulun voimakas kasvu toi tullessaan 1950-luvun puolivälin kampusrakentamisen, jossa tahdottiin luoda keskitetty opiskelu- ja elinympäristö. Niinpä korkeakoulurakennusten lomaan valmistui vuonna 1954 Naatiksi nimetty asuntolarakennus, jossa sielläkin oli erilliset mies- ja naisosastot⁴⁹. Kahden hengen huoneisiin oli majoitettu yhteensä 160 opiskelijaa, joten korkeakoulun kasvun myötä asuntola jäi auttamatta liian pieneksi. Asuntolan valmistuessa opiskelijoita oli ollut 374, mutta jo 1960-luvun alussa määrä oli ylittänyt tuhannen opiskelijan rajan⁵⁰.

Jyväskylän seminaaria voidaan pitää kasvatustieteellisen korkeakoulun suorana edeltäjänä, sillä se oli sitä paitsi koulutuspoliittisesti myös henkisesti. Toimintaympäristön, opettajakunnan ja opiskelijaperinteiden mukana seminaarin arvo maailma siirtyi kasvatustieteelliseen korkeakouluun ja siellä opiskelemiseen. Varsinkin korkeakoulun alkuvuosilta on löydettävissä monia yhtymäkohtia seminaarielämään ja -opiskeluun.⁵¹

Naatissa pyrittiin alkuvuosina ylläpitämään verraten tiukkoja järjestyssääntöjä, joiden virallisesta valvonnasta vastasivat asuntolassa asuneet opettajat. Sisääntu-

---

⁴⁷ Rautjoki 1969, s. 77-79.

⁴⁸ Kaskinen 2002, s. 100.

⁴⁹ Naatti oli lyhenne seminaariaikana asuntolaa tarkoittaneesta internaatti-nimityksestä. Kyseessä on nykyisin (vuonna 2004) Kielten laitoksen käyttämä Philologica, eli P-rakennus.

⁵⁰ Putkonen 1998, s. 74.

⁵¹ Kangas 1992, s. 214-215; Lamberg 2004, s. 20.

loajat ja käyttäytymissäännöt olivat perua seminaariajan sisäoppilaitosilmapiiristä ja pyrkivät vaikuttamaan opiskelijoiden moraaliin, arvomaailmaan ja elämäntapoihin.⁵² Olihan suurin osa kasvatusopillisen korkeakoulun opiskelijoista tulevia kansakoulunopettajia, joiden tuli olla esimerkkejä paitsi oppilailleen myös muulle väestölle. Tässä valvontatyössä valvojien apuna toimivat näiden nimittämät asuntolanvanhimmat, yksi mies- ja toinen naisasuntolassa. Käytännössä kyseinen luottamustoimi oli lähinnä nimellinen, sillä vertaisvalvonta vastasi siitä, että käyttäytymis- ym. ongelmat selvitettiin asukaskunnan sisäisesti⁵³.

Ylioppilaskunta pyrki siihen, että korkeakoulun ja opiskelijoiden edustajat yhdessä päättäisivät internaatin asioista. Tavoitteena oli saada asuntolan ylimmäksi hallintoelimeksi korkeakoulun nimittämien asuntolanvalvojien ja ylioppilaskunnan hallituksen edustajien muodostama johtokunta. Näin ylioppilaskunnalla olisi ollut päätösvaltaa esimerkiksi asukkaiden valinnassa.⁵⁴ Tälle oli jossain määrin perinteitäkin, sillä ylioppilaskunnan jäsenten yhteinen nk. kuntakokous oli saanut valita järjestyksenvalvojat vanhoihin seminaariajan internaatteihin. Ylioppilaskunnan tavoitteet eivät kuitenkaan toteutuneet, sillä opettajakuntaan kuuluvat asuntolan valvojat saivat lähes täydellisen yksinoikeuden päätöksentekoon asuntoloita koskevissa asioissa.⁵⁵ Kovin kauas seminaariajan sisäoppilaitosmaisuudesta ja opettajakunnan – jossain määrin patriarkaalisesta – asemasta ei siis ollut tultu.

Kampuksella asuvat opiskelijat muodostivat tiiviin yhteisön, jonka yhteenkuuluvaisuus muodostui yhteiselämän pohjalle. Kaikki opiskelivat samaa ainetta ja tunsivat toisensa – jos eivät nimeltä niin ainakin ulkonäöltä. Myöhemmin 1960–1970-luvuilla kampusasumista arvosteltiin eristäytyneeksi ja asukkaiden opiskelun sosiaalisia kontakteja rajoittavaksi. Yksipuolisen kanssakäymisen pelättiin johtavan elitististen ja ”sisäänpäin lämpiävien” opiskelijayhteisöjen syntyyn, jonka nähtiin lisäksi vaikeuttavan yhteiskuntaan sopeutumista opiskelun jälkeen⁵⁶.

Kasvatusopillisen korkeakoulun elämä muuttui 1960-luvun kuluessa. Vuonna 1958 perustettiin filosofinen tiedekunta ja korkeakoulun laajeneminen alkoi. Jy-

⁵² Asumissäännöistä ks. Putkonen 1998, s. 20, 26-28.

⁵³ Kalevi Ahonen 12.2.2004 (suullinen tiedonanto).

⁵⁴ Rautjoki 1969, s. 82.

⁵⁵ Lamberg 2004, s. 125.

⁵⁶ JYM, JK KY, Kivistö N.A., s. 2, 5-7; Jallinoja 1970, s. 167-168.

väskyläläiseen opiskelijamaailmaan suodattui lisääntyvissä määrin uusia vaikutteita, jotka haastoivat vallinneen seminaariperinteeseen sidoksissa olleen opiskelijaelämän. Kasvatusopillisen korkeakoulun kehitys kohti yliopistoa merkitsi samalla yrityksiä vähentää korkeakoulun hallinnon harjoittamaa opiskelijoiden holhous-⁵⁷. Historiallis-kielitieteellisen osaston dekaani, historian professori Mauno Jokipii pyrki JKKY:n sääntöuudistusten kautta saavuttamaan ylioppilaskunnalle aiempaa itsenäisemmän aseman suhteessa JKK:n opettajakuntaan.

Samoihin aikoihin elämä Naatissa vapautui. Vaikka asuntolan sääntöjä rikottiin, ei valvojien taholta juuri rangaistuksia jaettu; vertaisvalvonta vastasi siitä, että opiskelurauha säilyi, eivätkä esimerkiksi railakkaidenkaan osakuntatanssien jatkot aiheuttaneet suurempia ”ylilyöntejä”⁵⁸. Järjestyshäiriöitä esiintyi varsinkin asukkaiden järjestämien juhlien yhteydessä, mutta kovin vakavia konflikteja näistä ei kehittynyt. Vastaavaa asukkaiden keskinäistä sosiaalista kontrollia esiintyi kaikissa opiskelijayhteisöissä. Tällöin yhteisön jäsenten tiivis yhteiselämä ja vuorovaikutus saivat aikaan toisaalta kollektiivisen huolenpidon, toisaalta yhteisesti harjoitetun epävirallisen valvontajärjestelmän. Voidaan arvioida, että kollektiivisuus oli – hyvässä ja pahassa – sitä vahvempaa ja konkreettisempaa, mitä tiiviimpi yhteisö oli kyseessä. Kiinteästä ja varsin homogeenisesta opiskelijayhteisöstä hyvänä esimerkkinä voi pitää Helsingin Latokartanon ylioppilaskylää⁵⁹.

Opiskelijamäärien jatkuvasti kasvaessa ja opiskelijoiden asuntotilanteen huonontuessa ylioppilaskunta otti tavoitteekseen jäsentensä asumistilanteen korjaamisen. Tämä oli osa ylioppilaskunnan opintososiaalista toimintaa johon niin ikään kuului alkava kamppailu opintotuen puolesta. Erilaisilla tempauksilla pyrittiin saamaan näkyvyyttä lehdissä ja kaupunkilaisten keskuudessa. Sanomalehti Keskisuomalaisessa kysyiinkin syksyllä 1968: ”Lukeeko asunnoton ylioppilas tenttejään täällä teltassa?”⁶⁰ Opiskelijoiden asumisongelmat ovat olleet lehtien syksyisiä vakio uutisia näihin päiviin saakka.

Ylioppilaskunta asetti rakennustavoitteekseen oman ylioppilastalon, josta aluksi kaavailtiin toimi- ja asuintalon yhdistelmää. Yhteisten toimitilojen tarve koettiin

⁵⁷ Kangas 1992, s. 235.

⁵⁸ Kalevi Ahonen 12.2.2004 (suullinen tiedonanto).

⁵⁹ Latokartanon ylioppilaskylästä Savolainen 2003: kiinteydestä esim. s. 36.

⁶⁰ Esimerkiksi JKK, SLLK, KSML 18.9.1968 (sitaatti); Lamberg 2004, s. 352, 355.

polttavimmaksi ja toisaalta päätöksessä painoivat myös kustannukset. Kun piti valita kaikkia hyödyttävien yhteistilojen (osakuntatilojen) ja asuntolan väliltä, ja sai asuntola jäädä pois suunnitelmista. Asuntola voitiin rakentaa myöhemmin – suunniteltiinhan yliopiston ja opiskelija-asuntoloiden rakentamista Jyväskylän takaiselle alueelle, jonka kaavoittamisen odottelu olisi siirtänyt ylioppilastalonkin rakentamista ainakin vuodella eteenpäin.⁶¹

Vanhentuneiden ja epäkäytännöllisten asuntoloiden aika päättyi 1960-luvulla. Opiskelijat eivät tahtoneet asua yhteisasuntoloissa, joissa opettajakunta oli aina läsnä, sukupuolet eroteltu toisistaan ja asuminen ahdasta. Vaikka opiskelija-asuntola Naatin säännöt ja niiden valvominen lievenivät, pidettiin asumista epä-mukavana. Jyväskylän Ylioppilaslehdessä verrattiin Naattia kasarmiin ja sen pieniä toveriyksiöitä jopa vankiselleihin. Rakennettavaan ylioppilaskylään sen sijaan tahdottiin ajanmukaiset asunnot, joissa tuli olla omat wc- ja pesutilat sekä keittiöt, jotta opiskelijat olisivat viihtyneet ja pystyneet tehokkaaseen opiskeluun.⁶² Lisäksi neljännes asunnoista tahdottiin naimisissa olevien opiskelijoiden perheasunnoiksi.⁶³ Vuonna 1966 perustettu JYY:n sosiaalitoimikunta (myöh. sosiaalivaliokunta) asetti tavoitteekseen tarkkailla asuntolasuunnittelua ja kiinnittää huomiota asuntojen sosiaalisesti tarkoituksenmukaiseen suunnitteluun. Erityisesti oli huomioitava opiskelijapariskuntien ongelmat ja lastenseimitarve.⁶⁴

Suomessa ylioppilaiden omat järjestöt olivat perinteisesti vastanneet lähes ilman valtion väliintuloa sosiaalisten ongelmien ja epäkohtien ratkaisemisen. Opiskelija-asuntolat, kirjastot, terveydenhoito ja ruokailu olivat pääasiassa ylioppilaskuntien tai säätiöiden ylläpitämiä. Opiskelijoiden asuntopulaan löydettiin ratkaisuksi uudentyyppisten opiskelija-asuntoloiden rakentaminen. Mallia otettiin niin Ruotsista ja Tanskasta kuin Englannista ja Saksastakin.⁶⁵ Myös Yhdysvaltojen tilanteeseen ja sikäläisiin opiskelija-asumista koskeviin tutkimuksiin tutustuttiin. Myöhemmin käytettiin hyväksi naapurimaiden esimerkkejä, sillä esimerkiksi vuonna 1969 teki Kortepohjan ylioppilaskylän rakentamisesta vastannut JYY:n Kortepoh-

⁶¹ Jyväskylän Ylioppilaslehti 19.6.1967; Kangas 1992, s. 220; Lamberg 2004, s. 226-227.

⁶² JKK, SLLK, KSML 13.1.1966; Lamberg 2004, s. 352.

⁶³ JKK, SLLK, KSML 15.10.1966.

⁶⁴ JYM, JYY, Sosiaalitoimikunnan Ptkt 1966–68, JKKY:n sosiaalitoimikunta. Toimintasuunnitelma v.1966.

⁶⁵ Kolbe 1996, s. 193-194.

jatoimikunta tutustumismatkan Ruotsin suurimpiin yliopistokaupunkeihin ja niiden asuntolajärjestelyihin⁶⁶.

Jyväskylän kaupunginvaltuusto oli jo vuonna 1963 tehnyt periaatepäätöksen, että se tukisi opiskelijoiden tulevaa asuntolatoimintaa.⁶⁷ Kaupunki osti seudun suurimmalta maanomistajalta Wilhelm Schildtiltä Laajavuoren ja Haukkalan alueisiin rajautuneen maa-alueen, jonne kaavailtiin uutta Kortepohjan kaupunginosaa. Osan tästä kaupunki lahjoitti ylioppilaskunnalle vuonna 1965, jolloin oli selvää, ettei uusi asuntola-alue kohoaisi alkuperäisten kaavailujen mukaisesti Seminaarinmäelle tai Jyväsjärven toiselle puolen Kuokkalaan, vaan Laajavuoren ja Tuomiojärven suunnalle⁶⁸.

Kortepohjan asemakaavakilpailun voittaneessa työssä ylioppilaskylä sijoittui kuitenkin sikäli jyrkkään rinteeseen, että rakentaminen olisi tullut liian kalliiksi. Ylioppilaskunnan oli etsittävä vaihtoehtoinen tontti. Paremman maa-alueen löydyttyä kävi ilmi, että vain osa siitä kuului kaupungille. Ylioppilaskunnan asuntolatoimikunnan neuvottelujen tuloksena agronomi Schildt lahjoitti puuttuvan alueen opiskelijakylää varten.⁶⁹ Ylioppilaskylän rakennuspaikan varmistuttua saattoi ylioppilaskunta todella keskittyä kaivatun asuntolan suunnitteluun. Ylioppilaskylä tuli sijaitsemaan noin kahden kilometrin päähän kaupungin keskustasta ja yliopiston kampusalueesta. Kortepohjasta oli varsin hyvät jalankulku- ja linja-autoyhteydet keskustaan ja muihin osiin Jyväskylää. Näin se ei ollut Helsingin opiskelijasuinalueiden tapaan eristyksissä kaupungista⁷⁰.

Viisi- ja kuusikymmentäluvuilla vallinneen ”students as such” -ajattelutavan mukaan opiskelijat, opiskelu ja opiskelijatoiminta nähtiin yhteiskunnasta irrallisina. Opiskelijoiden tuli puuttua ainoastaan opiskelijoita koskeviin asioihin, ei toimia aktiivisina kansalaisina.⁷¹ Tämän ajattelun perusteella ylioppilaskylän tuli olla itsenäinen opiskelijaelämän keskus, joka integroisi asukkaansa opiskelijayhteisöön ja yliopistoon. Kortepohjan ylioppilaskylän suunnitelmissa voi havaita

⁶⁶ JYM, JYY, Sosiaalivaliokunnan Ptk 1970–74, Tutustumismatka Ruotsin ylioppilasasuntoloihin 31.8.–6.9.1969; matkakertomus.

⁶⁷ Lamberg 2004, s. 352.

⁶⁸ JKK, SLLK, KSML 27.8.1963.

⁶⁹ Kaskinen 2002, s. 101; Lamberg 2004, s. 352.

⁷⁰ Esimerkiksi Kolbe 1996, s. 510.

⁷¹ Sundbäck 1991, s. 12–13.

tämän vaikutuksen: vaikka ylioppilaskylän ei sijainnut kampuksen yhteydessä, siitä pyrittiin rakentamaan mahdollisimman eheä kokonaisuus opiskelijoiden asumisratkaisuksi.

Uuden, 1960–1970-lukujen vaihteessa läpimurron tehneen ”student as citizen” -suuntauksen myötä opiskelijoiden yhteiskunnallisen roolin taas tuli olla aktiivinen, eikä heitä saanut erottaa muista yhteiskunnan jäsenistä. Ylioppilaskylän luonne toimivana ratkaisuna asettui samalla kyseenalaiseksi. Asuntola- ja ylioppilaskyläasumista vastaan noussut kritiikki ponnisti juuri ”student as citizen” -näkökulman pohjalta: opiskelijoita ei saanut eristää yhteiskunnasta fyysisesti saatikka henkisesti⁷².

2.2 Oman ylioppilaskylän rakentaminen

Kortepohjan ylioppilaskylän rakentaminen oli valtava ponnistus. Ilman ylioppilaskunnan aktiivien panosta ja valtion tukea se ei olisi onnistunut. Tähän saakka suomalainen opiskelija-asuntorakentaminen oli ollut talkoohenkistä ja koordinoimatonta toimintaa, jota olivat harjoittaneet lähinnä osakunnat ja ylioppilaskunnat. Nyt toiminnalle saatiin vihdoinkin valtion suoraa taloudellista tukea, sillä vuoden 1966 asuntotuotantolain mukaan oli valtion budjettiin varattava vuosittain erityinen 10 miljoonan markan osuus opiskelijarakentamista varten. Lisäksi tavoiteohjelmaan oli kirjattu asuntolapaikan saaminen joka toiselle korkeakouluissa opiskelevalle ylioppilaille.⁷³ Lain mukaan valtion lainaosuus olisi voinut muodostaa korkeintaan 60 prosenttia tarvittavasta pääomasta, mutta opiskelijayhteisön tuli vastata lopusta itse. Kun liikelaitosten lainoilla pyrittiin kattamaan 35 prosenttia, täytyi ylioppilaskunnan kerätä itse noin viisi prosenttia.⁷⁴ Vuonna 1968 tulevan ylioppilaskylän arvioitiin tulevan maksamaan 21 miljoonaa markkaa, jolloin ylioppilaskunnan vastuulle olisi tullut noin miljoonan markan omavastuurahoituksen hankkiminen.⁷⁵

Ylioppilaskunta tarvitsi siis rahaa ja sitä saadakseen jatkettiin varainkeräysten organisointia. Näistä oli kokemusta edeltäneiden uimahalli- ja ylioppilastalokerä-

⁷² Esimerkiksi Jyväskylän Ylioppilaslehti 13.4.1983; 11.11.1986; Jallinoja 1970, s. 163.

⁷³ Lempinen 2001, s. 83.

⁷⁴ Lempinen 2001, s. 90; Lamberg 2004, s. 355.

⁷⁵ Jyväskylän Ylioppilaslehti 31.10.1968.

ysten pohjalta, joten JYY pyrki jälleen valjastamaan jäsenistönsä yhteiseen varainkeruuseen, jossa suostuteltiin kuntien päättäjiä, hankittiin lainoja yrityksiltä sekä myytiin jopa ylioppilaskunnan tunnuksin varustettuja karttakeppejä ja tiilikiviä sekä kerättiin jätepaperia.⁷⁶ Eräs rahoituskeino oli erityisten nimikkohuoneiden käyttöönotto, jota käytti JYY:n lisäksi Oulun ylioppilaskunta. Kyseessä oli houkutin, jossa lahjoittajataho sai ylioppilaskylään oman nimikkohuoneen, jonka asukasvalintaan sai vaikuttaa.⁷⁷ Käytäntö hiipui vähitellen ja lakkautettiin lopullisesti ylioppilaskylän peruskorjauksen yhteydessä 1980–1990-luvuilla. Silti asuntojen ovissa on edelleen 2000-luvun alussa nimikkohuonekylttinsä useilla kunnilla ja arvohenkilöillä. Jälkimmäiset eivät tosin välttämättä liittyneet rahalahjoituksiin, vaan olivat kunnianosoituksia.

Vaikka suurin osa rakennuslainoista hankittiin vakuutusyhtiöiltä ja pankeilta, oli erilaisilla tärskyillä ja tempauksilla merkittävä julkisuusarvo. Myös lehdistö tarjosi näkyvyyttä rakennushankkeelle. Ylioppilaskunnan keräystoiminnan onnistuminen kertoo sen opiskelijayhteisöä yhdistävistä vaikutuksista, jotka näin osaltaan estivät alkavaa opiskelijakentän hajaannusta. Toimiminen yhteisen päämäärän puolesta antoi kaikille opiskelijaryhmille mahdollisuuden kantaa kortensa yhteiseen kekoon ja näin oli käynyt esimerkiksi ylioppilastalokeräyksen yhteydessä. JYY:n historian kirjoittanut Marko Lamberg on todennut ylioppilastalon rakentamisen suhteen, että tilanne olisi ollut huomattavasti vaikeampi, mikäli varainkeruuta olisi lähdetty tyhjästä toteuttamaan vasta poliittisten aatteiden ja intohimojen vakavasti pirstoessa opiskelijamaailmaa.⁷⁸ Vaikka korkeakoulupolitiikka ja ylioppilaskuntatoiminta olivat jo hyvää vauhtia puoluepolitisoitumassa ylioppilaskyläkeräyksen aikana, ei kentän hajaannus merkittävästi toimintaa lamaannuttanut. Ylioppilaskunnan onnistuneesta julkisuuden tavoittelusta sekä hyvistä henkilösuhteista kertoi sekin, että maakuntamatkalla Jyväskylässä ollut presidentti Kekkonen onnistuttiin saamaan paikalle 12. joulukuuta 1967 räjäyttämään rakennustöiden lähtölaukaus⁷⁹.

⁷⁶ Lamberg 2004, JYY:n ylioppilastalotärskyistä s. 215–224, ylioppilaskyläkeräyksestä s. 358–363; omien perinteiden lisäksi oli mallia otettu Turun yliopiston ylioppilaskunnalta (vrt. Lempinen 2001, s. 93–102) ja samoja keräysmenetelmiä käytettiin myös Oulussa (Ruopsa 1991, s. 40–43).

⁷⁷ Kaskinen 2002, s. 104: Leo Kamusen haastattelu; Lamberg 2004, s. 355; Oulusta Ruopsa 1991, s. 42.

⁷⁸ Lamberg 2004, s. 224.

⁷⁹ KYA, AH, Ptk 1977–78, Kortepohjan ylioppilaskylä, toimintakertomus vuodelta 1976; myös Kaskinen 2002, s. 104.

Kortepohjan kaupunginosan asemakaavasta vastannut arkkitehti Bengt Lundsten kaavaili kylään korkeintaan nelikerroksisia asuntolarakennuksia, mutta opiskelijamäärien kasvun vuoksi ylioppilaskunta päätti rakennuttaa aiottua korkeammat tornitalot. Neuvottelujen jälkeen kylän lopullinen muoto sai vähitellen hahmonsaa, tosin jyvaskyläläisarkkitehtien Erkki Kantosen, Niilo Hartikaisen ja Jukka Kohlmaisen suunnittelemana.⁸⁰ Kylän yksiö- ja soluasunnot tulivat sijaitsemaan yhdeksänkerroksisissa tornitaloissa (joissa kahdeksan asuinkerrosta) ja perheasunnot kaksikerroksisissa luhtirivitaloissa. Kahdelle alueelle ja kaikkiaan yhdeksässä vaiheessa suoritettu rakentaminen edistyi nopeasti, kiitos uuden elementtirakentamisen, ja jo syksyllä 1968 pääsivät ensimmäiset asukkaat muuttamaan ylioppilaskylän tornitaloon A.⁸¹ Tämän jälkeen joka vuosi satoja uusia yliopisto-opiskelijoita pääsi muuttamaan kylän asukkaiksi. Periaatteena oli saada joka vuosi ainakin yksi talo valmiiksi siten, että opiskelijoille olisi vuosi vuodelta enemmän asuntoja jaettavana.

Ensimmäisen alueen valmistuttua ylioppilaskylää laajennettiin kaupungilta saadulle lisämaalle, eli nk. II-alueelle, vuosina 1972–1975. Näin alun perin 1200 asukkaalle tarkoitettu kylä⁸² laajeni lähes kaksinkertaiseksi. Samaan aikaan ylioppilaskylän viimeisten rakennusten vielä noustessa, ryhtyi JYY suunnittelemaan ja rakentamaan opiskelija-asuntolarakennuksia Keltinmäen kaupunginosaan. Nämä siirrettiin vuonna 1975 perustetun Keski-Suomen opiskelija-asuntosäätiön KOAS:n hallintaan, mutta ylioppilaskylästä ylioppilaskunta ei tahtonut luopua, vaikka painetta tähän ajoittain esitettiin⁸³. Siirtoerusteina käytettiin säätiömuodon tarjoamaa vahvempaa taloudellista pohjaa ja ammattitaitoisempaa toimintaa, mutta JYY:lle kyse oli sekä taloudellisesti tärkeästä kohteesta että yhteisön itsenäisyyden ja saavutusten symbolista. Turussa ylioppilaskylätoiminta oli sen sijaan säätiöity jo alkuvaiheissaan vuonna 1967 ja saman vaateen eteen joutuivat myös Otaniemen teekkarit vuonna 1971. Teknillisen korkeakoulun ylioppilaskunnalle esitettiin koko teekkarikylän asuntolatoiminnan siirtämisestä Helsingin seudun

⁸⁰ Jyvaskylän Ylioppilaslehti 19.6.1967; Kaskinen 2002, s. 102; Lamberg 2004, s. 353.

⁸¹ I-alue: talot A, B, C, D, E, F, G, H ja J sekä huoltorakennus; II-alue: K-, L-, M-, N-, O-, P- ja Q-talot; ks. liitteet 2: Kortepohjan ylioppilaskylän aluepiirros ja 3: Kortepohjan ylioppilaskylän rakentaminen vuosina 1967–1990.

⁸² Jyvaskylän Ylioppilaslehti 31.10.1968.

⁸³ Jyvaskylän Ylioppilaslehti 1.4.1980, 11.11.1986.

opiskelija-asuntosäätiön (HOAS) hoidettavaksi. Ehdotus kuitenkin torjuttiin, sillä sitä pidettiin liian suurena ”uhkana kylän autonomialle”⁸⁴.

Kortepohjasta muodostui Turun Ikituurin jälkeen Suomen toiseksi suurin ylioppilaskylä ja sen virallisia vihkiäisiä vietettiin tammikuussa 1976, jolloin kaikkiaan seitsemäntoista rakennusta käsittänyt kokonaisuus sai arvokkaat valmistujaiset. Juhlavieraina oli Keski-Suomen läänin, Jyväskylän kaupungin, yliopiston ja opiskelijajärjestöjen edustajia, opetusministeri Väyrynen sekä presidentti Kekkonen. Kekkosta kutsuttiin ylioppilaskylän ”suojeluspyhimykseksi”, sillä hänelle oli esitelty kylän pienoismallia jo vuonna 1965, jonka lisäksi hän oli ollut paikalla sekä ylioppilaskylän rakennustöiden alkajaisjuhlissa että sen vihkiäisissä. Näin ylioppilaskylä kuului samaan sarjaan, kuin esimerkiksi Otaniemen teekkarikylä. Ne palvelivat sekä ylioppilaiden asumista että opiskelijoiden ja valtiovallan vuorovakutusta. Voidaan arvioida, että Kekkonen käytti tiivistä yhteydenpitoa ylioppilaisiin, ja edelleen opiskelijaliikkeeseen, varmistaakseen sen, ettei potentiaalinen radikalismi nousisi hallitsemattomaksi; kyse oli poliittisesta suhdetoiminnasta⁸⁵.

---

⁸⁴ Teekkarikylästä Nykänen & Kohonen 2003, s. 237.

⁸⁵ Aiheesta tiivistetysti esimerkiksi Parjanen 1983, s. 31.

3 KORTEPOHJAN YLIOPPILASKYLÄN ALKUVUODET 1968–1974

3.1 *Opiskelijakylä kaupungin laidalle*

3.1.1 Tornitaloja ja toveriyksiöitä, soluja ja perheasuntoja

Kortepohjan kaupunginosa rakentui nopeasti ja asukasmäärän kasvu seurasi kiihvasta rakennustoimintaa. Vuonna 1960 alueella asui noin 60 ihmistä ja vuosikymmentä myöhemmin asukasmäärä oli noussut yli neljän tuhannen.⁸⁶ Keskellä Kortepohjaa sijainneen ylioppilaskylän asukasrakenne oli ympäristöstään poikkeava, sillä suurin osa asukkaista oli 19–26-vuotiaita, maalta kaupunkiin muuttaneita nuoria.⁸⁷ Suurin osa muista kortepohjalaisista taas tuli kaupungeista, ei niinkään maaseudulta. Jossain määrin yhdistävänä tekijänä kahden joukon välillä voidaan pitää koulutustasoa, joka Kortepohjassa muodostui muita Jyväskylän kaupunginosia korkeammaksi. Alueelle muutti runsaasti yliopiston henkilökuntaa ja Valmet Oy:n Rautpohjan tehtaiden ylempiä toimihenkilöitä.⁸⁸ Ehkä tämä oli yksi syy siihen, miksi suurempia törmäyksiä akateemisen nuorison ja alueen aikuisväestön kesken ei koskaan tapahtunut.

Ylioppilaskylä ja sen asukkaat eivät olleet ympäristöstään eristäytyneitä, vaan yhdistäviä tekijöitä olivat kaupat, koulu, päiväkoti ja ravintola. Eikä ylioppilaskylän betoniarkkitehtuurikaan juuri erottunut tavallisesta suomalaisesta lähiörakentamisesta, jota lähiympäristö edusti. Muiden lähiötyyppisten asuinalueiden tapaan ylioppilaskylän lukuisat rakennukset sijaitsivat suhteellisen pienellä alueella, jonka vuoksi alue saattoi vaikuttaa ahtaalta ja liian täyteen rakennetulta. Ylioppilaskunta oli kuitenkin päättänyt käyttää alueen mahdollisimman tehokkaasti hyväksi.

Ylioppilasasuntola-nimitys, jota 1960–1970-luvuilla yleisesti käytettiin, oli Kortepohjan ylioppilaskylän suhteen sikäli harhaanjohtava, että kylä koostui useista asuintaloista, joiden huoneistot ovat kohtuullisen pieniä, eivätkä sijainneet nk. keskuskäytävän varrella. Esimerkiksi Otaniemen teekkarikylässä ja Helsingin

---

⁸⁶ Kaskinen 2002, s. 136-137.

⁸⁷ Kangas 1992, s. 221-222; Lamberg 2004, s. 370-371.

⁸⁸ Kaskinen 2002, s. 136.

Latokartanon ylioppilaskylässä oli 16 hengen muodostamia soluja, joissa asuminen poikkesi huomattavasti Kortepohjan kolmen ja neljän hengen soluista. Toisin kuin keskuskäytävätaloissa, eli nk. asuntohotelleissa, kaikissa Kortepohjan ylioppilaskylän asunnoissa oli omat wc- ja peseytymistilat sekä keittiöt. Esimerkiksi kampuksen opiskelija-asuntola Naattiin verrattuna ylioppilaskylä oli siis sangen lähellä ”normaalia asumista”. Opiskelija-asuntojen kehitys noudatti asumistasoltaan valtakunnallista suuntaa⁸⁹.

Vuoden 1975 loppuun mennessä ylioppilaskylä muodostui keskusrakennuksesta ja 16 asuinrakennuksesta. Rakennuksista yhdeksän oli 8–9-kerroksisia tornitaloja, joista neljä (A-D) ryhmittyi ympäröimään keskusrakennusta (H). Tornitalot M-P sijaitsivat ylioppilaskylän nk. II-alueella. Keskus- eli huoltorakennuksessa toimi kylän puhelinkekus, ylioppilaskunnan ja -kylän toimistoja, opiskelijaruokalaravintola Rentukka sekä vapaa-aikatila Lillukka. Lisäksi kylässä oli perheiden käytössä kaksi kolmikerroksista kerrostaloa ja neljä kaksikerroksista nk. luhtirivitaloa sekä kaksikerroksinen Q-talo.⁹⁰

Rakennukset oli ryhmitelty siten, että varsinkin matalampien perhetalojen edustoilla oli lasten leikkitilaa ja talojen välissä jalankulkuväylät, joissa oli jonkin verran puustoa ja pensaita. Autoja varten oli erillinen pysäköintialue, mutta käytännössä autojen poissapitäminen talojen edustoilta ei aina onnistunut. Leimallista ylioppilaskylälle oli jatkuva rakentamistoiminta, joka päättyi vasta vuoden 1975 lopussa. Saunat ja asuntokohtaiset varastotilat kuuluivat jokaiseen rakennukseen ja pesutupia oli käytettävissä neljässä rakennuksessa. Yhteistiloja, kuten yhteiskeittiöitä ja erilaisia harrastus- ja vapaa-ajantiloja, sijaitsi asuinrakennusten pohja- ja kattokerroksissa. Muutamassa talossa oli erillinen televisiohuone ja illanviettoym. kokoontumistarkoituksiin oli varattavissa vapaa-aikatila Lillukka sekä tilaussaunoja.

Jotta mahdollisimman moni olisi saanut asuinpaikan, ylioppilaskylässä ylläpidettiin, kampusasuntola Naatin tapaan, nk. toveriyksiöitä. Toveriasunnoissa yksinasuttavaksi tarkoitettun yksiön jakoi kaksi opiskelijaa, joten oli selvää, että yh-

---

⁸⁹ Kolbe 1996, s. 507.

⁹⁰ Tähän eivät sisälly syyskuussa 1990 valmistuneet tornitalot R ja S; ks. liitteet 2: Kortepohjan ylioppilaskylän aluepiirros ja 3: Kortepohjan ylioppilaskylän rakentaminen vuosina 1967–1990.

teisasuminen pienimmillään 20 m²:n asunnossa vaati joustavuutta puolin ja toisin. Tässä ylioppilaskylässä asuminen muodosti poikkeuksen normaaliin asumiseen verrattuna, mutta on muistettava toveriasumisen olleen kylän valmistumisaikana tavallisin opiskelija-asumisen muoto Suomessa ja maailmalla. Toveriasuminen liittyi, paitsi asuntopulaan, silloiseen asuin- ja elintasoon, johon ahtaasti ja ilman kaikkia mukavuuksia asuminen kuului. Asiassa ei ollut mitään ihmeellistä; näin oli varsinkin nuoruusaikana ja tilapäisesti, kuten opiskeluaikana, asuttaessa. Kortepohjan ylioppilaskylän – kuten samoihin aikoihin rakennettujen lähiöiden – asuntopidettiin korkeatasoisina, eikä yhteisasumista kummasteltu. Omat kylpyhuoneet, keittomahdollisuudet, roskakuilut ym. olivat uutuuttaan hohtavien asuntojen helmiä⁹¹. Ja juuri tämä alkuihastus oli osasyynä siihen, miksi pettymys muodostui suureksi, kun kylän epäkohdat alkoivat paljastua.

Ylioppilaskylä liittyi agraari-Suomen muuttumiseen enenevässä määrin lähiö-Suomeksi. Yhteiskunnan ja asuntojen rationaalisen suunnittelun ajateltiin tuottavan parhaan mahdollisen elämän jokaiselle. Optimismi yhdistyi ajatukseen valmiiksi suunnitellusta yhteiskunnasta, jonka avulla pyrittiin luomaan parempaa elämää. Lähiöihin liittyi kokonaisvaltainen suunnittelu ja kerralla rakentamisen tavoite, jossa pyrittiin tiiviisti rakennettuihin suuriin kokonaisuuksiin.⁹² Lähiöissä koetettiin yhdistää kaupungin ja maaseudun parhaita puolia: kaupungin palveluja ja mahdollisuuksia maaseudun yhteisöllisyyteen ja luonnonläheisyyteen. Uusia asuinalueita pidettiin paremman elämän välineinä ja lupauksena paremmasta tulevaisuudesta. Suurin osa ihmisistä muutti lähiöihin maaseudulta tai kaupunkien ahtaista ja vanhanaikaisista asunnoista, jolloin painottui kerrostaloasumisen outous, esimerkiksi seinänaapurit tuntemattomien kanssa asumisesta puhumattakaan.⁹³

Suomalaisen elintason nousu ja kohonneet vaatimukset asumisolosuhteissa alkoivat näkyä 1970-luvun kuluessa, mutta etenkin 1980-luvulle tultaessa toveriyksiöt nähtiin epämiellyttävänä tapana asua. Silti jo 1970-luvun alussa oli erilaisten huoneistotyyppien myötä asumiseen ylioppilaskylässä kuulunut eräänlainen hierarkia. Uuden opiskelijan ensimmäinen asunto oli pieni toveriyksiö, josta haettiin kylän sisäisellä jonotuslistalla solu- tai perheasuntoihin. Käytännössä jälkimmäisiin pää-

⁹¹ Uusien lähiöasuntojen ”ihmeistä” esimerkiksi Saarikangas 2002, s. 62.

⁹² Kortteinen 1982, s. 31.

⁹³ Saarikangas 2002, s. 50, 60-61, 67.

sivät ne, jotka olivat jo opintojensa loppupuolella.⁹⁴ Varsinkin opiskelun loppuvaiheessa monet tavoittelivat asuntoa myös vapailta markkinoilta, poissa opiskelija-asuntoloista. Tätä voidaan pitää askeleena kohti ”normaalin” yhteiskunnan jäsenyyttä ja opiskelijuudesta irtautumisena.

Valmiissa ylioppilaskylässä oli kaikkiaan 1068 asuinhuoneistoja näissä 2154 asukaspaikkaa. Asuntokannasta ja asukaspaikoista yli 60 prosenttia muodostui tornitalojen 20-29 m²:n yksiöistä, joten toveriasuminen oli yleisin asumistapa kylässä.⁹⁵ Tornitalot olivat ylioppilaskylälle myös eräänlainen symboli ja tunnus, joita käytettiin mm. ylioppilaskylätarroissa.

Kuten oheisesta pohjapiirros 1:stä ilmenee, tornitalojen asuinkerros jakautui talon keskellä sijainneen porraskäytävän kahden puolen sijainneisiin ”siipien” kesken siten, että molemmissa päissä oli yksiöitä, joiden keskellä sijaitsi asuin- tai oleskelutila. Ylioppilaskylän asuntolamaisuudesta kertoo juuri näiden oleskelutilojen, eli nk. kerrostilojen olemassaolo. Tilat olivat avoimia ja niissä oli sohvia, pöytiä, tuoleja sekä useimmiten yhteinen televisio. Alkuperäisten suunnitelmien mukaan ensimmäisenä valmistuneen A-talon kerrostiloihin piti sisältyä jopa takat, mutta näistä luovuttiin kustannussyistä. Viimeisiin tornitaloihin B ja E rakennettiin enää yksi oleskelutila kerrosta kohden.⁹⁶

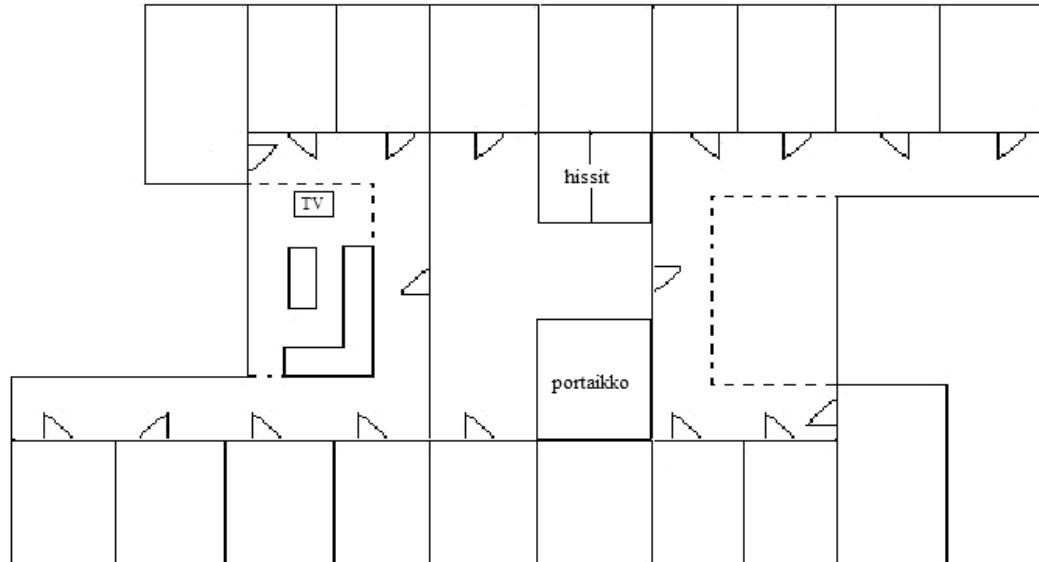
---

⁹⁴ KYA, AH, Ptkt 1975–76, JYY:n Kortepohjan ylioppilaskylän kylähallitus, pöytäkirja 15.10.1976: Kylähallituksen päätöksellä oli toveriasunnoista mahdollista päästä soluihin gradu- vaiheessa olevien lisäksi HuK-, LuK-, LiK-, OKL:n 3. vuosikurssi- ja lastentarhaopettajiksi opiskelevien 2. vuosikurssi -vaiheessa olevien opiskelijoiden.

⁹⁵ Ks. Liite 4: Kortepohjan ylioppilaskylän asuntotyypit ja lukumäärät vuosina 1975–1989.

⁹⁶ Jorma Janhonen 4.3.2004 (suullinen tiedonanto).

Pohjapiirros 1: Tornitalon kerroksen pohjapiirros. B-talon kerros, jossa 16 yksiötä ja kerrostilat molemmissa ”siivissä”. (Peruskorjauksen yhteydessä oleskelutiloista muodostetut yksiöt merkitty katkoviivalla.)

Kahden hengen soluasunnot sijaitsivat neljän tornitalon (M-P) muodostamassa asutokompleksissa, jossa oli yhteensä 238 asuntoa ja 476 asukaspaikkaa. Nämä talot olivat yhteydessä toisiinsa porraskäytävien välityksellä ja muodostivat U-muotoisen rakennuskokonaisuuden sisäpihan ympärille. Kolmen hengen soluasunnot sijaitsivat kaksikerroksisessa nk. Lastentalossa (Q), jonka pohjakerroksessa sijaitsi myös päiväkotia. Huoneistoja oli 16 kappaletta, jolloin asukaspaikkoja oli 48. Q-rakennus muodostui kahdesta rappukäytävästä, joissa kummassakin sijaitsi neljä soluhuoneistoa kerrosta kohden.⁹⁷ Yksiöissä ja kahden hengen soluasunnoissa oli keittokomero (ilman uunia) ja yhteiskeittiöt sijaitsivat talojen pohjakerroksissa. Soluasuintaloissa oli asukkaiden käytössä yhteistiloja vain pohjakerroksissa ja perhetaloissa näitä ei ollut lainkaan. Turun ylioppilaskylää tutkinut Petri Lempinen on huomauttanut, miten suuren asumistiiviuden ihanne, jota soluasuminen edusti, johti yhteis- ja sosiaalitilojen karsimiseen suuremman asuntomäärän tieltä⁹⁸.

⁹⁷ Ks. liitteet 2: Kortepohjan ylioppilaskylän aluepiirros ja 4: Kortepohjan ylioppilaskylän asuntotyyppit ja lukumäärät vuosina 1975–1989.

⁹⁸ Lempinen 2001, s. 125.

Myös lapsettomat avo- tai avioparit saattoivat asua yksiöissä, jolloin niitä kutsuttiin perheksiöiksi. Varsinaisissa perhetaloissa sijainneiden perheasuntojen koot vaihtelivat 33,5 m²:n yksiöstä 86 m²:n kolmioihin. Kaikissa oli varusteena pieni keittiö ja ne vuokrattiin kalustamattomina. Asunnot sijaitsivat ylioppilaskylän neljässä kaksikerroksisissa luhtirivitaloissa (F-J) sekä kahdessa kolmikerroksisissa kerrostaloissa (K ja L), joita kaikkia kutsuttiin perhetaloiksi.⁹⁹ Perheellisten ja muiden opiskelijoiden asuttaminen erillisiin taloihin oli ylioppilaskyläasumisessa, toveriasumisen ohella, oikeastaan ainoita suurempia poikkeuksia normaaliasumisesta. Perheelliset ja muut opiskelijat tahdottiin erotella erillisiin taloihin ilmeisesti siksi, että näin ajateltiin taattavan asuin- ja opiskelurauha molemmille ryhmille. Tämä näkyi siinäkin, että perhetaloihin eivät alkuvuosina voineet hakea edes lapsettomat avioparit.

Asumisoikeus ylioppilaskylässä oli määräaikainen ja siten asumisen jatkuminen aina hiukan epävarmaa. Tämän sai osan asukkaista harkitsemaan muita asumismahdollisuuksia¹⁰⁰. Ensimmäinen asumiskausi kylässä oli kaksivuotinen, jonka jälkeen sai mahdollisuuden hakea uutta neljän vuoden asumiskautta. Mikäli asumisen ehdot – ylioppilaskunnan jäsenyys ja opiskelujen jatkuminen – täyttyivät, sai asumisoikeuden jatkossa aina vuodeksi kerrallaan. Kesäkauden sai olla asunnostaan poissa vuokraa maksamatta, sillä kylässä toimi tuolloin kesähotelli. Toisaalta ylioppilaskunnan rooliin ei katsottu sopivan sen, että vuokraa perittäisiin ajalta, jolloin opiskelijat eivät useinkaan asuneet kylässä¹⁰¹. Käytännössä useimmat opiskelijat poistuivat kylästä esimerkiksi kesätöihin tai kotipaikkakunnalleen ja palasivat syksyllä asuntoihinsa. Vaikka kesäasumiskysymyksestä taisteltiin ylioppilaskunnassa jo 1970-luvun puolivälissä, toteutui se vasta keväällä 1990. Samalla asumisoikeus muutettiin koko opiskeluajan kestäväksi.

Ylioppilaskylän sisäiset muutokset kerroksesta ja talosta toiseen olivat yleisiä. Tävoitteena saattoi olla paremman asunnon tai mieluisamman asuintoverin saaminen, mutta toisaalta tähän saattoi pakottaa kesähotelli Rentukan toiminta, jonka vuoksi osa tornitaloista tyhjennettiin hotellikäyttöön. Kesäajaksi asukkaille osoitettiin asunto jostain toisesta talosta, josta syksyn tullen oli useimmiten jälleen

⁹⁹ Ks. liitteet 2: Kortepohjan ylioppilaskylän aluepiirros ja 4: Kortepohjan ylioppilaskylän asuntotyyppit ja lukumäärät vuosina 1975–1989.

¹⁰⁰ Kuikka 1991, s. 58.

¹⁰¹ Jyväskylän Ylioppilaslehti 16.3.1976, 23.3.1976, 13.4.1976

muutettava. Asuinpaikan vaihtuminen oli osa väliaikaisuutta, joka vähensi kiinnittyneisyyttä ylioppilaskylään¹⁰². Itse asunnon vaihtumisen lisäksi myös sosiaalinen piiri oli altis muutoksille. Kun ylioppilaskylän perusyksikkönä pidettiin asuinkerrosta, sen asukkaiden vaihtuvuus vaikeutti yhteisöllisyyden syntymistä. Monet asukkaista elivätkin tavallaan kahtaalla, sillä kesät vietettiin muualla ja kotipaikkakunnalla vierailtiin etenkin opiskelun alkuaikoina ahkerasti. Tällöin kiinnittyminen kyläläisiksi saattoi jäädä vajavaiseksi, sillä kyläläiseksi integroitumista ”vastaan” toimi vanhojen tuttujen ja kotipaikkakunnan maailman säännöllinen kohtaaminen. Tämä uusinsi kiinnittymistä ulkopuoliseen, normaaliksi miellettyyn, yhteiskuntaan, jolloin uuteen elämänvaiheeseen liittyvä identiteetti, normistot yms. eivät päässeet tehokkaasti juurtumaan.¹⁰³

3.1.2 Ensimmäinen asukaspolvi

Suomeen ja suomalaiseen opiskelijamaailmaan vaikuttaneita tapahtumakulkuja 1960–1970-luvuilla olivat yhteiskunnalliset rakenne muutokset jotka osaltaan johtivat opiskelijajoukon heterogenisoitumiseen sosioekonomisen ja kulttuurisen taustan sekä ajatus- ja arvomaailmojen suhteen. Samaan aikaan kansainväliset suhteet laajenivat, joukkotiedostus tehostui ja massaturismi syntyi. Kohoavan elintason Suomi avautui uudella tavalla maailmanlaajuisille vaikutteille.

Ylioppilaskylän syntyäikaan ajoittui suurimman opiskelijapaineen saapuminen korkeakouluihin. Sotavuosina ja 1940-luvulla syntyneen nk. suuren murroksen sukupolven edustajat loivat Kortepohjan ylioppilaskylän alkuperäisen asukasidentiteetin, joka määritteli kylän elämää pitkälle samantyyppisenä aina 1970-luvun lopulle saakka. Yhteiskuntatieteilijä J. P. Roosin mukaan tämän sukupolven jäsenten aktiivisin elämänvaihe ajoittui 1960-luvun lopun suomalaista yhteiskuntaa ravistelleen murroksen molemmiin puolin. Heidän juurensa olivat usein maaseudulla, joten agraarit perinteet, kuten kaupunkiyhteisöjä tiukemmat moraalikäsitteet, vaikuttivat uuteen ympäristöön sopeutumiseen. Lapsuus oli kautta maan ollut edeltäviä sukupolvia valoisampaa optimismin aikaa, jolloin hyvinvoinnin merkit alkoivat näkyä kaikissa yhteiskuntaryhmissä. Maaltamuutto tai ainakin kokemus

¹⁰² Esimerkiksi KYA, VAT, VAT 1980, Kerrosvetäjien kysely keväällä 1980 (kyselyn vastaukset); Jyväskylän Ylioppilaslehti 18.2.2004; Kuikka 1991, s. 57-58.

¹⁰³ Jyväskylän Ylioppilaslehti 8.2.1989: sosiologi Tapio Aittolan haastattelu; vastaava havainto myös Tuhkanen & Pennanen 1979, s. 36.

maan rakennemuutoksesta yhdistivät sukupolven jäseniä. Yhteistä oli myös koulutuksen laajeneminen ja sen arvostuksen nousu.¹⁰⁴ Tästä ikäpolvesta nousivat sekä suomalaisen opiskelijaliikkeen synnyttäneet nk. kuuskytlukulaiset että 1970-luvun alun poliittisuuden läpitunkemat opiskelijat, ja sama ikäpolvi haastoi vallinneet arvot ja maailmankuvan niin vasemmistossa kuin oikeistossa.¹⁰⁵ Suomessa opiskelijaliike lähti liikkeelle Eurooppaan ja Yhdysvaltoihin verrattuna viiveellä ja vaikka syksyllä 1968 tapahtuneen Vanhan ylioppilastalon valtauksen merkitystä ja radikaaliutta on liioiteltu, toimi tapahtuma yhdistävänä sukupolvikokemuksena ja antoi opiskelijaliikkeelle identiteetin.¹⁰⁶ Jälkeenpäin tarkasteltuna – tosin usein sukupolven jäsenten itsensä muistelemina – monet 1960–1970-lukujen muutokset näyttävät sarjalta ”pieniä vallankumouksia”, joihin kuuluivat juomatapojen, sukupuolielämän, tapakulttuurin ja asenteiden vapautuminen. Tosiasiassa kehityskulku oli kaikkien yhteiskunnallisten ja kulttuuristen prosessien tapaan hidas ja vähittäinen. Valtaosa nuorista oli tiiviisti kiinnittyneenä vanhempiensa maailmaan

Vaikka 1960-luvusta on puhuttu seksuaalisen vallankumouksen vuosikymmenenä, eivät muutokset juuri näkyneet suomalaisten nuorten sukupuolikäyttäytymisessä. Seksuaalinen vapautuminen lähti liikkeelle varovaisesti. Vasta seuraavalla vuosikymmenelle yhteiskunnan rakennemuutoksen seurauksena jäykän sosiaalisen kontrollin uskonnollisesta ja maaseutuvaltaisesta yhteiskunnasta siirryttiin vähitellen kohti maallistuneempaa kaupunkiyhteisöä. Lisäksi muutoksia vauhditti ajan uudistusmielinen yhteiskunnallinen henki, joka näkyi mm. abortin saamisen helpottumisena ja julkisen keskustelun vilkastumisena sukupuoliasioissa. Moralismien väheneminen heijastui naimattomien parien yhdessä asuminen yleistymisenä ja ehkäisyvälineiden hankkimisen helpottumisena. Ehkäisytablettien tuloa markkinoille pidetään sukupuolisen vapautumisen veturina.¹⁰⁷ Myös Jyväskylän Ylioppilaslehden sivuilla näkyi käynnissä ollut muutos, kun raskaustestimainokset ja artikkelit uusista ehkäisymenetelmistä saapuivat 1970-luvun alussa lehden sivuille käsi kädessä keskiolut- ja ravintolamainosten kanssa. Keskioluen vapautuminen vähittäismyyntiin vuonna 1969 oli tuonut mukanaan uudet alkoholinkäyttötavat myös opiskelijamaailmaan. Keskiolutta voikin juurikaan liioittelematta nimittää suomalaisten juomista demokratisoineeksi alkoholijuomaksi, sillä sen välityksellä alko-

¹⁰⁴ Roos 1986, s. 50-52; Roos 1987, s. 55-56, 58.

¹⁰⁵ Soikkanen & Vares 1998, s. 50-51.

¹⁰⁶ Silvonen 1990, s. 6.

¹⁰⁷ Kontula 1991, s. 139; Kolbe 1996, s. 499-500.

holi arkipäiväistyi ja samaan aikaan ravintolakulttuuria koskevat säädökset väljivät. Ylioppilaskunnan ravintolat Ilokivi ja Rentukka asiakkaineen toimivat muutosten etulinjassa Jyväskylässä.

Korkeakouluopiskelijoita puhuttivat 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa Vietnamin sota, EEC-vapaakauppasopimus, rauhanliike ja pasifismi, kansainvälisyys, kolmannen maailman ongelmat sekä vaatimukset yhteiskunnallisista muutoksista. Sadankomitea oli ulottunut Jyväskylään 1960-luvun alkuvuosina ja se toimi valtakunnallisesti pasifististen, radikaalien ja vasemmistolaisten ajatusten väylänä¹⁰⁸. Samalla Sadankomitean organisaatio oli esimerkkinä uusille, lähinnä uusvasemmistolaisille ryhmittymille.¹⁰⁹ Suomalaisen opiskelijaliikkeen synnyn taustalla olivat kansainväliset esikuvat ja suomalainen 1960-luvun kulttuuriradikalismi. Samaan aikaan vanhat organisaatiot, kuten traditioista kiinnipitänyt osakuntalaitos, olivat menettäneet asemansa ainejärjestöille. Aktiivinen opiskelijatoiminta kanavoitui nyt ainejärjestöihin ja poliittisiin opiskelijajärjestöihin, joissa edeltäneiden sukupolvien maailma kyseenalaistettiin.¹¹⁰

Yliopistojen hallinnon kehittäminen kuului sekä Suomen ylioppilaskuntien liiton että käytännössä kaikkien opiskelijajärjestöjen ohjelmaan. Vaatimus kiteytyi yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden -periaatteeseen (YYÄ), eli nk. mies ja ääni -malliin, jonka mukaan korkeakoululaitos haluttiin saada demokraattiseksi opiskelu- ja työympäristöksi, jonka kaikilla jäsenillä tuli olla yhtäläinen äänioikeus hallintoa koskevissa vaaleissa. Sanomattakin oli selvää, että periaatteen vedotessa opiskelijoihin, se nostatti kiivasta vastustusta professorikunnassa.¹¹¹

Opiskelijaliikkeen aktiivit kokivat olevansa tulevaisuuden tekijöitä, joiden tehtävänä oli herättää myös muut näkemään muutoksen tarpeellisuus. Tavallaan tällainen näkemys ei ollut kovin kaukana 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun suomalaisuusliikkeen ajatusmaailmasta: sivistyneistön oli toimittava eturintamassa. Vaikka vasemmisto-opiskelijat samaistuivat työväenluokkaan, oli kyseessä ehkä sittenkin sivistyneistön edelläkävijäroolin omaksuminen.

---

¹⁰⁸ Vilkuna & Havila 2003, s. 122.

¹⁰⁹ Siisiäinen 1990, s. 115-116.

¹¹⁰ Sundbäck 1991, s. 14-15.

¹¹¹ Siisiäinen 1990, s. 127-128; Kolbe 1996, s. 363-364.

On muistettava, että vain pieni osa opiskelijoista oli äänekkäitä radikaaleja. Median ja opiskelijaliikkeen vaikutuksesta uuden opiskelijaidentiteetin peruspilariksi noussut radikaali imago ohitti julkisuudessa hiljaisen opiskelevan enemmistön, joka yritti – kuten aina ennenkin – keskittyä opintoihinsa, arkielämään ja vapaa-aikaan. Useimmat 1960-luvun opiskelijat näyttivät ja kuulostivat siltä, mitä tulivat olemaankin: yhteiskunnan eliittiä tai ainakin koulutettua keskiluokkaa¹¹². Vasta 1960–1970-lukujen taite murroksineen sekä joukkoviestinnän ja viihdeteollisuuden kasvu johtivat siihen, että populaari- ja nuorisokulttuurit levittäytyivät myös akateemisen nuorison elämäntapoihin, ihanteisiin, käyttäytymiseen, musiikkimaakuun ja pukeutumiseen. Opiskelijaliikkeen riveihin saapui 1970-luvulla uusi tiedostava, farkkuihin, maihinnousutakkiin ja villapuseroon pukeutunut tiedostava vasemmisto-opiskelija, joka uskoi asiaansa, opiskeli tiiviisti ja toimi aktiivisesti. Merkittävää tässä oli lisäksi se, että myös naiset osallistuivat kiihkeästi opiskelijapolitiikkaan.¹¹³

Vasemmistolaisuudesta vaikutteita saanut maailmakuva ja opiskelijaidentiteetti muuttivat 1970-luvulla opiskelijakulttuuria, elämäntapaa ja suhtautumista korkeakoululaitokseen. Voimakas polarisoituminen korvasi ylioppilaiden yhteisöllisyyden, kun poliittisella kentällä taistelivat äärivasemmistolainen opiskelijaliike ja oikeiston porvaririntama. Puoluepolitiikka ulottui lähes kaikille yliopistomaailman areenoille, eikä lopulta ollut oikeastaan mitään, mitä ei olisi tavalla tai toisella voitu kytkeä politiikkaan. Maailma muuttui mustavalkoiseksi, kun politisointi tapahtui aina omasta näkökannasta ja omilla ehdoilla. Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta vasemmistolaistui 1960-luvun lopulla, jolloin sitä pidettiin yleisestikin ”hyvin punaisena”¹¹⁴.

Useimmissa tapauksissa poliittinen aktivoituminen merkitsi liittymistä ainejärjestötoiminnan ohella poliittiseen opiskelijajärjestöön. Samalla valittiin puoli oikeisto–vasemmisto-jaottelun mukaisesti. Toisella puolen olivat vasemmiston Jyväskylän Opiskelevat Sosialistit (JOS) ja Jyväskylän Opiskelevat Kansandemokraatit (JOKA) sekä Jyväskylän Sosialidemokraattiset Opiskelijat (JSO). Porvaririntaman puolestaan muodostivat Jyväskylän Opiskeleva Oikeisto (JOO, myöhemmin Jy-

---

¹¹² Kolbe 1996, s. 254.

¹¹³ Klinge & Kolbe 1991, s. 163.

¹¹⁴ Kolbe 1996, s. 314.

väskylän Yliopiston Tuhatkunta, JYTK) sekä Jyväskylän Opiskelevat Keskustalaiset (JOK). Poliittisesta perusjaottelusta huolimatta jyvaskyläläisessä ylioppilaspoliitikassa vallitsi 1970-luvun alussa tilanne, jossa JOO taisteli oppositioasemastaan muiden ryhmittymien yhdessä muodostamaa nk. yleisdemokraattista rintamaa, eli kansanrintamaa, vastaan. Vaikutti siltä, että ”radikaaleja” mahtui niin vasemmalle, keskustaan kuin porvareihinkin.¹¹⁵

Ylioppilastulva ja pelko akateemisten alojen työttömyydestä sekä 1960-luvun lopulla alkanut yhteiskunnallinen puoluepolitisoituminen yhdessä vasemmistolaisen opiskelijaliikkeen kanssa nämä muuttivat ylioppilaiden minäkuvaa. Seitsemänkymmentäluvun alkuvuosina opiskelijaliikkeessä koettiin nk. proletaarinen käänne, jonka muokkasi ylioppilaiden ajatusmaailmaa, asenteita sekä ulkoista olemusta. Valmistuttuaan opiskelija ei enää ollut ”isänmaan toivo ja kansakunnan tulevaisuus” vaan ”tavallinen työläinen”. Samalla liikkeen spontaanisuus korvautui useilla järjestäytyneillä fraktioilla, jolloin jopa samojen aatteiden sisällä oli useita keskenään taistelevia ryhmittymiä.¹¹⁶ Koko ajan suositaan kasvattanut äärivasemmistolainen Sosialistinen Opiskelijaliitto (SOL) paikallisine jäsenjärjestöineen oli näkyvin ja kuuluvin poliittinen opiskelijajärjestö, josta otettiin toiminta- ja organisointimallia muihinkin järjestöihin. Niinpä SOL:n paikallistasolla toiminut JOS, kiihdytti jäsenrekrytointiaan läpi 1970-luvun alun. Ruohonjuuritason osastotoiminnalla pyrittiin saamaan (*soluttamaan*) omat edustajat mahdollisimman moniin järjestöihin ja mahdollisimman hyviin asemiin niissä. Koska hallinnonuudistusten myötä oli ainelaitosten merkitys poliittisen ja ideologisen toiminnan näytämöinä noussut, koettiin solutoiminta ulottaa kaikkiin ainejärjestöihin.¹¹⁷ Tämän avulla pyrittiin paitsi vaikuttamaan laitos- ja tiedekuntatasoilla, myös saavuttamaan hegemoninen asema opiskelijapolitiikassa ja opiskelijoiden ajatuksissa sekä edelleen yhteiskunnassa.

Opiskelijoiden ajaman yliopistojen hallinnonuudistusvaatimuksen eduskuntakäsittelyn vauhdittamiseksi lakkoiltiin korkeakouluissa eri puolilla Suomea. Helsingin ja Tampereen yliopistot olivat ensimmäisiä korkeakouluja, joiden opiskelijat omaksuivat ulkoparlamentaarisesta toiminnasta 1970-luvulla. Rintamaan yhtyivät

¹¹⁵ Havila 2003, s. 234-235.

¹¹⁶ Silvonon 1990, s. 8; Klinge & Kolbe 1991, s. 134; Kolbe 1996, s. 490, 496-499.

¹¹⁷ Siisiäinen 1990, s. 138-139; Silvonon 1990, s. 10-11; Hyvärinen 1994, s. 28-29; Vilkuna & Havila 2003, s. 150-151, 154.

yliopisto-opiskelijat Turussa sekä Jyväskylässä.¹¹⁸ Helsingin yliopistoa lukuunottamatta niin SYL kuin opiskelijoiden oikeistoryhmät sanoutuivat pian irti lakoista, joiden organisointi oli hoitunut pääasiassa vasemmistolaisin voimin. Voidaankin pitää ilmeisenä, että lakot nostivat vasemmistolaisten opiskelijajärjestöjen arvostusta ja ainakin niistä oli vetoapua ylioppilaskuntien edustajistovaaleissa. Tämä siitä huolimatta, että lakkovaatimusten tulokset jäivät olemattomiksi.¹¹⁹ Jyväskylän yliopistossa monet vuosien 1970–1973 mielenosoitukset, marssit ja luentolakot olivat ”jossilaisen” äärivasemmiston – käytännössä siis SOL:n – organisoi-mia.¹²⁰ Tavoitteena oli opintososiaalisten epäkohtien parantaminen ja yliopistojen demokratisointi, eli opiskelijoiden laajemmat osallistumismahdollisuudet mm. laitoshallintoon.

Koko käsite suuren murroksen sukupolvi (tai suuret ikäluokat) sisältää itse asiassa useita kerroksia, joista vanhimmat kuuluivat Vanhan valtaajiin, kun taas nuorempien radikaalein osa liittyi vasta taistolaisten riveihin.¹²¹ Jos kuusikymmentälukulaisten radikalismi oli ollut moni-ilmeistä sukupolvikonfliktia, ”isäkapinaa”, so-dankäynnyttä sukupolvea ja sen arvomaailmaa vastaan, oli 1970-luvun äärivasemmistolaisuus kuin heilurin siirtyminen takaisin toiseen ääripäähän. Taistolaisten vähemmistökommunistien tiukka ryhmäkuri, uniformuja lähentelevä habitus si-nisine paitoineen ja marxilais-leninismien dogmaattinen seuraaminen lähentelivät sosialistista totalitarismia, jossa noudatettiin tunnuslausetta ”jos et ole puolellamme, olet meitä vastaan.” Kehitykseen vastatakseen myös oikeistolaiset opiskelijajärjestöt ryhtyivät kehittämään organisaatioitaan¹²². Poliittinen rekrytointi kiihtyi, kunnes saavutti huippunsa juuri ennen 1970-luvun puoltaväliä. Korkeakoulujen ylioppilaat, ja varsinkin uudet opiskelijat, joutuivat nk. poliittiseen mankeliin, jossa jokainen järjestö pyrki lehtisillä ja erilaisilla tilaisuuksilla saavuttamaan mahdollisimman paljon uusia kannattajia aatteelleen ja samalla vahvistamaan jä-sentensä sitoutuneisuutta itseensä. Tänä aikana jakautuminen *meihin* ja *niihin* konkretisoitui niin luennoilla, kahvioissa kuin käytävillä.¹²³ Erityisesti vasemmis-

¹¹⁸ Valtakunnallisesti Parjanen 1983, s. 77-78; Jyväskylästä Lamberg 2004, s. 313, 322-325, 328-329.

¹¹⁹ Sundbäck 1991, s. 67-69; Kolbe 1996 s. 374-378, 465.

¹²⁰ JYM, JYY, Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta, toimintakertomus vuodelta 1970; Havila 2003, s. 231; Lamberg 2004, s. 329-333.

¹²¹ Soikkanen & Vares 1998, s. 50-51; Virtanen 2002, s. 45.

¹²² Havila 2003, s. 238.

¹²³ Sundbäck 1991, s. 74-75; Hyvärinen 1994, s. 28; Kolbe 1996, s. 492-496.

ton lehdet, julisteet, musiikki ja tiedotteet olivat täynnä iskusanoja ja luokkataistelusemboliikkaa.

3.1.3 Ylioppilaiden kylä: asukkaidensa näköinen kokonaisuus

Kortepohjan ylioppilaskylä oli alusta asti nimenomaan *ylioppilaiden kylä*, joka merkitsi opiskelijoille uudenlaista yhteisöasumista. Vaikka ylioppilaskylään rakennettiin alkuperäisiin suunnitelmiin verrattuna kaksinkertainen määrä asuntoja, oli jo ennen ensimmäisten talojen valmistumista selvää, etteivät kaikki halukkaat mahtuisi asumaan. Tästä syystä perustettiin erityinen asukkaidenottolautakunta, jonka tehtävänä oli valita ne onnekkaat, jotka vuosittain ylioppilaskylästä asunnon saivat. Lautakunta koostui JYY:n sosiaalisihteeristä, ylioppilaskylän isännöitsijästä ja viidestä ylioppilaskunnan edustajiston nimeämästä jäsenestä. Valintaprosessi perustui pisteytysjärjestelmään, jonka valintakriteereissä huomioitiin hakijoiden tulot, menot ja lainat, vanhempien asema, sisaret, kotipaikka, ylioppilaskunta- ja järjestöaktiivisuus sekä opiskeluvuosien määrä ja opintomenestys¹²⁴. Kyllin varakkaiksi arvioiduilla tai läheltä kotoisin olleilla ei juuri ollut mahdollisuutta päästä asukkaiksi. Valintaprosessi oli ennen ATK:n käyttöönottoa raskas ja hidas, mutta välttämätön puolueettoman valintamenehtelyn aikaansaamiseksi. Kritiikkiä järjestelmä sai siitä, että asukkaidenottolautakunnan jäsenenä ei välttämättä lainkaan ollut ylioppilaskylän asukkaita ja sen käyttämiä valintakriteerejä pidettiin epäselvinä. Kuitenkaan päätöksistä ei juuri valitettu.¹²⁵

Asuminen oli vapaata verrattuna alivuokralaisuuteen tai kampuksen Naattiin, sillä kukaan yliopiston henkilökunnasta ei valvonut opiskelijoiden elämää. Ylioppilaskyläasumista luonnehti itsenäisyys. Perinteisiin opiskelija-asuntoloihin verrattuna oli uutta, että miehet ja naiset asuivat samoissa kerroksissa ja saattoivat jopa jakaa yhteisen asunnon. Toki toisilleen eri sukupuolta olevia ja toisilleen tuntemattomia ei samoihin asuntoihin asutettu. Esimerkiksi Helsingin Latokartanon ylioppilaskylässä miehet ja naiset asuivat eri taloissa aina vuoteen 1974 saakka¹²⁶. Tähän tosin oli syynä talojen rakenne; Kortepohjassa talojen huoneistokohtaiset wc- ja pesuti-

¹²⁴ JYM, JYY, Hallituksen Ptk 1967–68, JYY:n hallituksen kokous 8.8.1968, Kortepohjan ylioppilaskylän organisaatiotoimikunnan mietintö 2.8.1968; KYA, AH, Ptk 1970-73, Kortepohjan ylioppilaskylän ohjesääntö (hyväksytty 19.11.1969), 6 §.

¹²⁵ Esimerkiksi JYM, JYY, Sosiaalivaliokunta Ptk 1969–72, Sosiaalivaliokunnan toimintaohjelma 1972; Leo Kamunen 9.3.2004 (suullinen tiedonanto).

¹²⁶ Savolainen 2003, s. 19.

lat eivät asettaneet rajoituksia seka-asumiselle kerroksissa, toisin kuin nk. asuntohotelli-tyyppisissä taloissa, joissa kyseiset tilat olivat usean asunnon yhteisiä.

Jo 1960-luvun lopulla oli JYY:n Kortepohja Tampereen ohella maan ensimmäinen ylioppilaskylä, jossa naimaton pari saattoi asua yhteisessä asunnossa. Naimattomia nk. *susipareja* ihmeteltiin kaupungilla ja ilmiötä kohtaan tunnettiin kiinnostusta aina Ruotsin ja Suomen lehdistöä myöten.¹²⁷ Avoparin yhdessä asumista pidettiin avioliittoa halventavana ja nuorisolle huonoa esimerkkiä antavana, varsinkin, kun sitä harjoittivat ylioppilaat.¹²⁸ Naimattomien yhdessäasumisesta oli kohistu myös Otaniemen teekkarikylässä.¹²⁹ Näin asiaan kytkeytyi käsitys korkeakouluopiskelijoiden olemuksesta: toisaalta ylioppilaat tahdottiin nähdä moraalisina esikuvina, toisaalta he tahtoivat esiintyä muutosten ja uusien aatteiden pioneereina. Kyse oli sodan käyneen sukupolven ja heidän lastensa välisestä ristiriidasta, joka heijasteli käynnissä ollutta kulttuurista muutosta, johon liittyivät mm. maallistuminen sekä perhe- ja tapakulttuurin muutokset.

Yhteiskunnan moraalinen ilmapiiri oli 1960-luvun lopulla vielä verrattain tiukka ja kiinni 1940–1950-lukujen maailmassa, mutta alle vuosikymmenessä tässä tapahtui selvä muutos. Ajan myötä kohu susipareista laantui ja 1970-luvun puoliväliin tultaessa avopareja asui kylässä jo useita kymmeniä, ketkä missäkin talossa, eikä kukaan jaksanut olla heidän asioistaan erityisen kiinnostunut. Samoin oli asian laita niin Turun, Tampereen, Helsingin kuin Oulun ylioppilaskylissä ja -asuntoloissa. Tosin vielä niinkin myöhään kuin syksyllä 1977 käytiin Jyväskylän Ylioppilaslehdessä muutama kiivas mielipiteenvaihto avoliiton hyväksymisestä¹³⁰. Samoihin aikoihin kylässä asui aviopareja 218 ja avopareja 68 kappaletta, eli yksi avopari kolmea avioparia kohden.¹³¹ Kovin harvinaisia susiparit eivät siis olleet ja mitä enemmän avoliitto yleistyi, sitä vähemmän se herätti ennakkoluuloja. Myöhemmin vuosina avo- ja avioparien määrät lähestyivät toisiaan ja vuonna 1985

¹²⁷ Jyväskylän Ylioppilaslehti 11.4.1975; JKK, SLLK, KSML 13.9.1970, 19.11.1971; Kolbe 1996, s. 472, 500; Kaskinen 2002, s. 107; Leo Kamusen haastattelu; Lamberg 2004, s. 364.

¹²⁸ JKK, SLLK, KSML 13.9.1970, 19.11.1971.

¹²⁹ Hanski 1997, s. 240.

¹³⁰ Jyväskylän Ylioppilaslehti 27.9.1977, 18.10.1977.

¹³¹ KYA, AH, Ptkt 1979, Kortepohjan ylioppilaskylä, toimintakertomus vuodelta 1978.

avoparien lukumäärä (117) ohitti avioparien määrän (94) ja 1980-luvun lopulla tämä suhde kasvoi entisestään¹³².

Kuusikymmentäluvulla valtaosa Jyväskylän yliopiston opiskelijoista oli kotoisin Keski-Suomesta, Pohjois- ja Etelä-Savosta sekä Etelä-Pohjanmaalta, eli toisin sanoen maaseutualueilta.¹³³ Samoin useimpien ylioppilaskyläläisten juuret olivat kiinni maaseudussa, eivät kaupunki-Suomessa. Koko tutkittava ajanjaksona 1968–1988 asukkaista hieman yli puolet oli naisia. Suhteeseen ei minään vuonna tapahtunut kovin suuria poikkeamia, vaan se säilyi samana: naisten osuus noin 60 prosentissa ja miesten vastaavasti 40 %:ssa.¹³⁴ Sama suhde vastasi suurin piirtein koko yliopiston opiskelijoiden sukupuolijakaumaa. Kaiken kaikkiaan kylän asukkaiden ikä, sosiaalinen tausta, elämäntilanne ja tulevaisuuden suunnitelmat olivat melkoisen yhteneviä. Tämä oli osittain seurausta siitä, että ylioppilaskylän asukkaiksi valikoitui melko samantyyppisiä ihmisiä – olivathan kaikki täyttäneet asukkaidenottolautakunnan asettamat kriteerit. Ulkomaalaisia opiskelijoita kylässä asui vaihtelevia määriä, mutta kuitenkin koko ajan kymmeniä stipendiaatteja ja vaihto-opiskelijoita eri puolilta maailmaa majoitettiin ympäri kylää. Useina kesinä ylioppilaskylässä vieraili myös puolalaisia ja unkarilaisia opiskelijoita nk. työleireillä, joissa nämä osallistuivat paitsi kylän arkipäiväisiin töihin, olivat osa maiden välistä opiskelijatoimintaa ja poliittisia suhteita.¹³⁵

Ylioppilaskylän alkuvuosina tiivis asuminen edesauttoi yhteisöllisyyden kehittymistä. Ylioppilaskylän pitkäaikainen isännöitsijä Leo Kamunen ja kylän varhainen asukas Mikko Kankainen ovat kuvailleet talojen asukkaiden olleen ”kuin yhtä suurta perhettä keskenään”. Kankaisen mukaan maaseudulta tulleet eivät vielä olleet oppineet kaupunkilaisen eristäytyvää elämäntapaa.¹³⁶ Vaikka luonnehdinnat ovat stereotyyppisiä, pitävät ne paikkansa sikäli, että monille kerrostaloasuminen todella oli aivan uusi asumismuoto, uusine sääntöineen ja käytänteineen. Alku-

¹³² KYA, AH, Ptkt 1986-87, Kortepohjan ylioppilaskylä, toimintakertomus vuodelta 1985; KYA, AH, Ptkt 1988, Kortepohjan ylioppilaskylä, toimintakertomus vuodelta 1987.

¹³³ Kangas 1992, s. 221-222.

¹³⁴ JYM, JYY, Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta, toimintakertomukset vuosilta 1975–1988.

¹³⁵ Esimerkiksi KYA, AH, Ptkt 1977-78, Kortepohjan ylioppilaskylä, toimintakertomus vuodelta 1977; Jorma Janhonen 27.1.2004 (suullinen tiedonanto).

¹³⁶ Leo Kamunen 9.3.2004 (suullinen tiedonanto); JYM, MSL, Saarimäki & Välisalo 2001: Mikko Kankaisen haastattelu.; Kaskinen 2002, s. 107: Leo Kamusen haastattelu; Lamberg 2004, s. 370: Mikko Kankaisen haastattelu.

vuosina asukkaiden yhteisöllisyyttä pyrittiin synnyttämään ja ylläpitämään monin tavoin.

Toveriasuminen oli leimallista ylioppilaskylälle. Vaikka siitä myöhemmin luovuttiin, poikkeuksiakin oli, eivätkä kaikki pitäneet ajatuksesta muuttaa toveriyksiöitä yksinasuttaviksi. Vuonna 1981 C-talon seitsemännen kerroksen asukkaat keräsivät kerroksensa toveriasumisen säilyttämisen puolesta kaksikymmentäkaksi nimeä käsittäneen adressin kylähallitukselle¹³⁷. Läpi vetoamus ei kuitenkaan mennyt. Toisaalta toveriasuminen saattoi rajoittaa huomattavasti sosiaalista kanssakäymistä erityisesti vastakkaisen sukupuolen kanssa. Silti opiskeluaika on aina ollut seurustelu- ja parisuhteiden solmimisen aikaa. Monet parisuhteet saivat alkunsa ylioppilaskylän ja ravintola Rentukan arjessa ja juhlissa.

Ylioppilaskylä rakennettiin myös laajemmin ylioppilaskunnan tarpeet huomioonottaen. Kesähotellitoiminta oli pohjoismainen ilmiö, joka rantautui Suomeen 1960-luvulla, aluksi Helsinkiin ja lopulta lähes jokaisen korkeakoulun asuntola-toimintaan.¹³⁸ Jyväskylässä ylioppilaskylän kesähotellitoiminta käynnistettiin jo vuonna 1970, kun C-talo varattiin matkailijoille sekä kesäyliopiston opiskelijoille.¹³⁹ Tarkoituksena oli tuoda ylioppilaskunnalle tuloja myös kesäkautena, jolloin kalliit rakennukset muutoin olisivat seisseet tyhjillään. Samalla se oli ikään kuin merkki opiskelija-asumisen väliaikaisuudesta. Opiskelija oli vain yksi asuntolan käyttäjä. Kesähotellikäyttöä palveli ylioppilaskylän yleisin asuntotyyppi, eli valmiiksi kalustettu yksiö, joka soveltui hyvin vieraskäyttöön – varsinkin kun kaikki asunnot oli lisäksi varustettu puhelimilla ja hotellikäytössä niissä asuttiin yksin.

Alkuvuosina asuntojen siivous järjestettiin ylioppilaskylän puolesta. Myös seminaarin internaateissa sekä JKK:n Naatissa oli siivous hoidettu vuokranantajan puolesta, mikä osaltaan heijasti sisäoppilaitosmaisuuutta, ei itsenäistä asumista, jollaista ylioppilaskylällä tavoiteltiin. Käytännöstä luovuttiin ylioppilaskylässä muutaman vuoden jälkeen toisaalta kustannussäästöjen, toisaalta sen holhoavan

---

¹³⁷ KYA, AH, Ptkk 1981: Kirje kylähallitukselle 4.4.1981.

¹³⁸ Kolbe 1996, s. 210.

¹³⁹ Lamberg 2004, s. 372.

luonteen vuoksi.¹⁴⁰ Eihän tavallisissakaan kerrostaloissa ollut siivoojilla asiaa asukkaiden huoneisiin.

Ylioppilaskylä sisälsi monia palveluja: ylioppilaskunta ylläpiti omaa grillikioskia ja ruokala-ravintolaa sekä vastasi lasten päivähoidosta. Kylän palkkalistoilla oli oma huoltohenkilökunta sekä puhelinvaihe. Posti jaettiin tornitaloihin itse ja talous- ym. asioita hoiti asukastoimisto. Oma postinlajittelu ja jakaminen tosin johduivat siitä, ettei Suomen posti suostunut jakamaan lehtiä ja kirjeitä tornitaloihin, koska niiden asuminen ei ollut ympärivuotista. Perhetaloissa myös kesäasuminen oli vakituista, joten niihin posti jakoi lehdet ja kirjeet normaalisti.

Varsinkin vanhempia opiskelijoita huolestutti lastenhoidon järjestäminen. Ongelma piili siinä, ettei opiskelija voinut henkikirjoittautua opiskelupaikkakuntansa asukkaaksi, koska opiskelu oli luonteeltaan väliaikaista, eikä kunnilla näin ollut velvollisuutta järjestää lastenhoitoa ulkopaikkakuntalaisille. Vaikka tilanne muuttui vuoden 1972 lastenhoitolain myötä, ottivat ylioppilaskunnat vastatakseen lastenhoidosta. Samaan aikaan perheellisten opiskelijoiden ja lapsiperheiden määrän kasvu lisäsi urakkaa, mikä näkyi siitä, että kun vuonna 1966 JYY:n opiskelijoilla oli ollut 227 lasta, niin vuonna 1972 lapsia oli jo liki 800.¹⁴¹ Vaikka ylioppilaskylä oli vuonna 1974 yhä keskeneräinen, asui sielläkin jo liki 180 lasta.¹⁴²

Jyväskylässä ylioppilaskunnan sosiaalitoimikunta perusti 1960-luvun lopulla oman 22-paikkainen lastenseimen, joka toimi aluksi ylioppilastalon osakuntatiloissa, mutta muutti vuonna 1971 ylioppilaskylän D-talon alakertaan. Seimipaikat eivät riittäneet kaikille ja saman vuoden syksyllä aloitettiin nk. lasten parkkipaikkakokeilu, jonka avulla järjestyi tilapäishoitoa, korkeintaan neljäksi tunniksi päivässä, noin 15 lapselle. Parkkipaikan ideana oli mahdollistaa luennoilla käynti ja välttämättömien asioiden hoito.¹⁴³ Koska tämäkään ei riittänyt, laadittiin vuonna 1972 suunnitelmat ylioppilaskunnan päiväkodin laajentamisesta syksyllä 1973 42-

¹⁴⁰ KYA, VAT, VAT 1972, Asumisohjeet – lukuvuodeksi 1972–73; KYA, VAT, VAT 1973–74, Vapaa-aikatoimintaa syksyllä 1973 (päivämätön tiedote): siivous lopetettiin syyslukukaudella 1973; Leo Kamunen 9.3.2004 (suullinen tiedonanto); Lamberg 2004, s. 46; vrt. Lempinen 2001, s. 140; myös Turun vanhoissa ylioppilasasunnoissa oli käynyt siivooja, mutta uuteen ylioppilaskylään tapa ei siirtynyt.

¹⁴¹ Jyväskylän Ylioppilaslehti 11.9.1979; Kolbe 1996, s. 203-204; Lamberg 2004, s. 380-381.

¹⁴² JYM, JYY, Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta, toimintakertomus vuodelta 1974.

¹⁴³ Jyväskylän Ylioppilaslehti 21.11.1970, 11.9.1979; JKK, SLLK, KSML 10.2.1971; Lamberg 2004, s. 382.

paikkaiseksi ja myöhemmin kokonaan uuteen rakennukseen 86-paikkaiseksi.¹⁴⁴ Lastentalo Q valmistui vuonna 1975 ja toimi ylioppilaskunnan päiväkotina, kunnes se kunnallistettiin ja tilat vuokrattiin kaupungille vuonna 1979. Vaikka päiväkodin tarpeellisuutta oli aluksi epäilty, se osoittautui tarpeelliseksi ja jopa liian pieneksi liki 90-hoitopaikastaan huolimatta¹⁴⁵. Vaikka lapsiperheet asuivat omissa taloissaan, muodostui näistä yhdessä päiväkotitoiminnan kanssa näkyvä osa ylioppilaskylän arkea. Lasten määrä vakiintui 1970-luvulta 1980-luvun alkupuoliskolle noin 150-180 lapseen, kunnes se kääntyi laskuun ja vuonna 1988 ylioppilaskylässä asui enää 88 lasta¹⁴⁶. Suuntauksen taustalta voidaan löytää mm. perheen perustamis- ja synnytysikien nousu, joka puolestaan kytkeytyi yleiseen länsimaiseen trendiin. Lapsia hankittiin vasta opiskelujen päätyttyä, pysyvän työpaikan varmistuttua ja elämän vakiinnuttua. Toisaalta monet opiskelijapariskunnat olivat ilmeisen tyytymättömiä ylioppilaskylään ja monet hankkivat asuntonsa vapailta markkinoilta tai muista opiskelija-asuntokohteista.

Huhuista ja juoruista huolimatta ylioppilaskylän elämä ei ollut sen kummallisempaa kuin muuallakaan, mutta suuri määrä itsenäistyviä nuoria sai silloin tällöin aikaan ympäristöä kohahduttavia tapauksia. Satunnaiset järjestyshäiriöt olivat tavallisia, mutta niistä saatiin useimmiten sovittua naapuripiirissä. Ilmeisesti se, että kerroksen asukkaat pääsääntöisesti tunsivat toisensa, helpotti mahdollisiin ongelmiin puuttumista¹⁴⁷. Tuntemattomille naapureille olisi ollut suurempi kynnyks mennä häiriöistä tms. puhumaan. Vertaiskurin toimivuudesta oli osoituksena se, että ongelmatilanteissa jouduttiin äärimmäisen harvoin turvautumaan poliisiin tai häätöihin ja häädöt johtuivat useimmissa tapauksissa maksamattomista vuokrista¹⁴⁸. Toverikuri näkyikin paitsi asukkaiden muistitiedoissa myös asukashallinnon asiakirjoissa, joissa järjestyshäiriöasioita esiintyy hyvin harvoin.

¹⁴⁴ Jyväskylän Ylioppilaslehti 14.9.1973.

¹⁴⁵ JKK, SLLK, KSML 10.2.1971.

¹⁴⁶ JYM, JYY, Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta, toimintakertomukset vuosilta 1975–1988.

¹⁴⁷ Leo Kamunen 9.3.2004 (suullinen tiedonanto); Osmo Kääriäinen 11.3.2004 (suullinen tiedonanto).

¹⁴⁸ Leo Kamunen 9.3.2004 (suullinen tiedonanto).

3.2 *Kylähallinto: tavoitteena itsehallinto*

3.2.1 Holhoavaa asennetta tuli välttää ylioppilaskylässä

Suomalaisissa opiskelija-asuntoloissa oli perinteitä itsehallinnolle, jonka uskottiin kehittävän asukkaiden vastuuntuntoa ja siten kompetenssia yhteiskunnallisiinkin vastuuvirkoihin.¹⁴⁹ Itsehallinnosta oli positiivisia kokemuksia sekä Otaniemen teekkarikylästä, Helsingin Latokartanosta että Turun ylioppilaskylästä.¹⁵⁰ Vuosina 1951–1970 rakennettu Otaniemi toimi muutoinkin suomalaisten ylioppilaskylien esikuvana rakenteeltaan, toiminnoiltaan ja hallinnoltaan.¹⁵¹

Myös Kortepohjan ylioppilaskylän sisäinen hallinto perustui asukasdemokratian periaatteisiin, eli asukkaiden yhteistoiminnalle ja päätösvalalle. Yleisesti asukasdemokratia määriteltiin siten, että sillä tarkoitettiin asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumista heitä itseään sekä talojen hallintoa ja hoitoa koskevissa asioissa. Tarkoituksena oli edistää vuokranantajan, tässä tapauksessa JYY:n ylioppilaskylän, ja vuokralaisten välistä tiedonvälitystä, yhteistyötä ja luottamusta. Samalla pyrittiin lisäämään keskinäistä vastuuntuntoa taloja koskevissa asioissa.¹⁵² Oli (ja on yhä) yleistä, että vuokratalojen ylläpitokustannukset olivat asuntojen ”kulumisesta” johtuen omistusasuintaloihin verrattuna moninkertaiset. Samoin vuokralla asuvat olivat muita tyytymättömämpiä talojen hoitoon ja päätöksentekoon, mikä taas heijastui mm. naapuri- ja hallintosuhteiden ongelmina.

Ylioppilaskyliä asukasdemokratiavaatimusten takana ei siis ollut ainoastaan ajan vasemmistovetoinen politiikka ja yhteiskunnallista osallistumista kannustava ilmapiiri. Se juontui 1960-luvun opiskelijapolitiikkaankin heijastuneista yleisistä vaatimuksista, joiden takana seisoivat niin vasemmisto, keskusta kuin oikeisto. Aika vaati osallistumaan, järjestäytymään ja ottamaan kantaa asioihin.¹⁵³

¹⁴⁹ Lempinen 2001, s. 143.

¹⁵⁰ Teekkarikylää koskien: Jyväskylän Ylioppilaslehti 23.2.1974, 15.11.1974; Harki 1977, s. 62; Nykänen & Kohonen 2003, s. 138. Latokartanosta Savolainen 2003, s. 10-11, 120. Turusta Lempinen 2001, s. 143.

¹⁵¹ Leo Kamunen 9.3.2004 (suullinen tiedonanto); Hanski 1997, s. 190.

¹⁵² KYA, VAT, VAT 1972, Asuntohallituksen yleiskirje 26.1.1977, luku 4. Asukasdemokratia (lähetetty ilmeisesti ylioppilaskylän isännöitsijälle); Asukasdemokratian määritelmä ei ole juurikaan muuttunut, ks. esimerkiksi Asukasdemokratia 1991, s. 1-3.

¹⁵³ Matti Myllykoski 4.3.2004 (suullinen tiedonanto); Parjanen 1983, s. 29, 50.

Vaikka jo ylioppilaskylän ensimmäisessä ohjesäännössä korostettiin asuntoloiden kuulumista hallinnollisesti JYY:n edustajiston ja kiinteistötoimikunnan alaisuuteen¹⁵⁴, vakiintui Kortepohjan ylioppilaskylään oma asukashallinto, jossa asukkaille pyrittiin takaamaan vaikuttamismahdollisuudet kylän asioihin. Tätä oli korostanut JYY:n hallituksen vuonna 1968 asettama ylioppilaskylän tulevaa organisaatiota pohtinut toimikunta mietinnössään. Toimikunnan jäseniä olivat JYY:n pääsihteeri Seppo Naumanen, hallituksen puheenjohtaja Seppo Niemelä, hallituksen jäsen Taisto Koskinen ja JYY:n rakennussihteeri (sittemmin ylioppilaskylän ensimmäinen isännöitsijä) Pertti Nurminen. Mietintö piti kylähallinnon ja asumisviihtyvyyden kannalta tärkeänä isännöitsijän (joka oli myös jäsenenä kiinteistötoimikunnassa) viran ja *asukasneuvoston* perustamista. Lisäksi ylioppilaskylän sisäisen järjestyksenpidon kannalta pidettiin tärkeänä asukkaiden keskinäisen vastuunkannon merkitystä. Pyrkimyksenä oli asukkaiden vapauden ja vastuullisuuden takaaminen siten, että ulkopuolista holhousta olisi tarvittu mahdollisimman vähän. Viime kädessä ylintä valtaa käytti opiskelijoiden oma elin, JYY:n edustajisto.¹⁵⁵ Ylioppilaskunnan hallitus hyväksyi organisaatiotoimikunnan esitykset elokuussa 1968.¹⁵⁶

Ylioppilaskunnan edustajiston valta ylioppilaskylää koskevissa asioissa toteutui sen talousarvion, tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen hyväksymisen kautta. Käytännön tasolla ylioppilaskylän hallinnosta huolehti JYY:n edustajiston vuodeksi kerrallaan valitsema kiinteistötoimikunta ja vuodesta 1972 lähtien tämän alainen ylioppilaskyläjaosto. Ennen tätä kylä oli toiminut suoraan kiinteistötoimikunnan alaisuudessa¹⁵⁷. Toimikunnan jäsenkunnasta puolet oli pysyviä asiantuntijajäseniä ja puolet edustajiston valitsemia vaihtuvia opiskelijajäseniä.¹⁵⁸ Kiinteistötoimikunnan tehtäviin kuuluivat kiinteistöjen hoito, työntekijöiden palkkaaminen, kirjanpidon ja talouden valvonta sekä toimintakertomuksen valmistelu. Koska asukkailla ei ollut suoraa edustusta kiinteistötoimikunnassa, toimi asukkaiden

¹⁵⁴ KYA, AH, Ptk 1970–73, Kortepohjan ylioppilaskylän ohjesääntö (hyväksytty 19.11.1969).

¹⁵⁵ JYM, JYY, Edustajiston Ptk 1969–70, liite Kortepohjan ylioppilaskylän v:n 1969 talousarvioesitykseen (laadittu vuonna 1968); Leo Kamunen 9.3.2004 (suullinen tiedonanto); JYM, MSL, Saarimäki & Välisalo 2001: Mikko Kankaisen haastattelu.

¹⁵⁶ JYM, JYY, Hallituksen Ptk 1967–1968, Kortepohjan ylioppilaskylän organisaatiotoimikunnan mietintö (päiväämätön ehdotus vuodelta 1968); JYY:n hallituksen kokous 8.8.1968.

¹⁵⁷ JYM, JYY, Kiinteistötoimikunta Ptk 1972–73, Kiinteistötoimikunnan kokous 28.2.1973.

¹⁵⁸ Jyväskylän Ylioppilaslehti 25.9.1973, 9.12.1975.

valitsemana asukasneuvosto eräänlaisena hallinnon apuelimenä, jolla oli lähinnä valta käsitellä ja antaa suosituksia asumiseen liittyvistä asioista.¹⁵⁹

Ylioppilaskunnan organisaatiossa toimi lisäksi rakennustoimikunta, eli nk. Kortepohjatoimikunta, jonka vastuualueena oli ylioppilaskylän rakentaminen ja 1970-luvun alkuvuosina osin myös kylän asioiden hoitaminen. Juuri tämä oli kuuluisa ”Sirkus Ruttanen”, joka oli saanut nimensä ylioppilaskunnan liike- ja rakennustoiminnassa vuosia toimineen kaupunginvouti Erkki Rutasen mukaan.¹⁶⁰ Kortepohjatoimikuntaan kuului kiinteistötoimikunnan jäsenten lisäksi yliopiston omia sekä ulkopuolisia elinkeinoelämän edustajia. Ylioppilaskunnan sisällä työnjako perustui siihen, että rakennustoimikunta vastasi ylioppilaskylän rakentamisesta ja valmistuttuaan talot siirtyivät kiinteistötoimikunnan alaisuuteen.

Toimikuntien vastuualueiden ja tehtävien päällekkäisyys johti päätöksenteon hitauteen, ristiriitatilanteisiin ja toimintaongelmiin. vaikeudet olivat selviä jo 1960-luvun lopussa, minkä oli havainnut mm. silloinen rakennussihteeri Pertti Nurminen. Rakennustoimikuntaan kuuluneen Nurmisen mielestä organisaation sekavuus johtui siitä, että rakennustoimintaan ja kiinteistöjen hoitoon liittyvistä ratkaisuista vastasivat JYY:n edustajisto, hallitus, Kortepohjatoimikunta, kiinteistötoimikunta, talousvaliokunta ja mahdollisesti muitakin työryhmiä ja toimikuntia¹⁶¹. Organisaation toiminnan parantamiseksi esitettiin vuonna 1968 asuntola toiminnan säätiöimistä Turun ylioppilaskylän esimerkin mukaisesti, mutta tästä luovuttiin jo seuraavana vuonna.¹⁶²

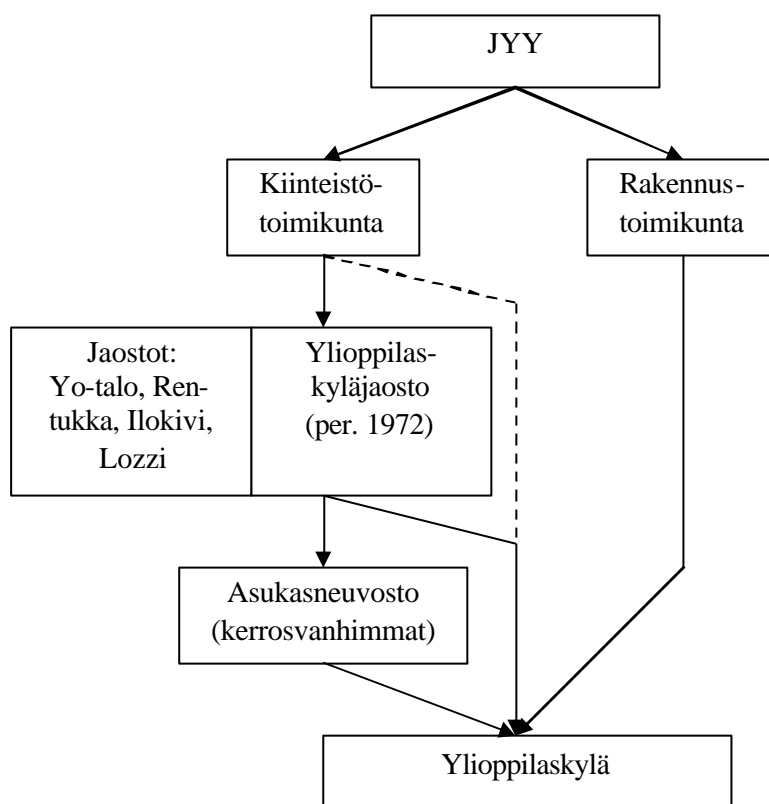
¹⁵⁹ Jyväskylän Ylioppilaslehti 18.11.1972, 25.9.1973.

¹⁶⁰ Jyväskylän Ylioppilaslehti 18.11.1972; JYM, MSL, Saarimäki & Välisalo 2001: Mikko Kansaisen haastattelu.

¹⁶¹ JYM, JYY, Kiinteistötoimikunnan Ptkk, Hajamietteitä ylioppilaskunnan rakennustoiminnan epäkohdista nykyisen organisaation puitteissa (28.2.1969, rakennussihteeri Pertti Nurminen); tämä käy ilmi myös oheisesta kaaviosta 1: Ylioppilaskylän hallinto-organisaatio vuosina 1969–1975.

¹⁶² JYM, JYY, Hallituksen Ptkk 1967–68, Kortepohjan ylioppilaskylän organisaatiotoimikunnan mietintö (1968); JYM, JYY, Sosiaalivaliokunnan Ptkk 1970–74, JYY:n rakennustoiminnan ja laitosten organisaatiota tutkivan toimikunnan mietintö (1969).

Kaavio 1: Ylioppilaskylän hallinto-organisaatio vuosina 1969–1975 (kiinteistötoimikunnan hallintosuhte ylioppilaskylään ennen vuotta 1972 merkitty katkoviivalla).

Vaikka ylioppilaskylän vanhin ohjesääntö hyväksyttiin ylioppilaskunnan edustajistossa marraskuussa 1969, oli asukasneuvostosta, asukkaiden yhteisistä kokouksista sekä kerrosvanhin -järjestelmästä muodostunut asukashallinto kehittyneet perusmuodossaan jo vuoden 1968 aikana.¹⁶³ Asukkaille oli jaettu omaa päätös- ja vaikutusvaltaa heti kylän ensimmäisten rakennusten nousua.¹⁶⁴

Asukkaiden vaikutuskanavista laajin oli yhteinen kokous, *asukaskokous*, ja tätä suppeampi, yhden kerroksen asukkaita koskeva *kerroskokous*, jota perhetaloissa vastasi *talokokous*. Kerroskokouksissa asukkaat valitsivat vuosittain keskuudestaan kerrosvanhimmat (kerrosvetäjät) ja kukin perhetalo asukasvanhimman, joiden muodostama asukasneuvosto, joka kokoontui noin kerran kuukaudessa käsit-

¹⁶³ JYM, JYY, Edustajiston Ptkt 1969–70, liite Kortepohjan ylioppilaskylän v:n 1969 talousarvioesitykseen.

¹⁶⁴ KYA, AH, Ptkt 1970–73, kokouskutsu asukasneuvoston kokoukseen 6.10.1969, Pöytäkirja Kortepohjan ylioppilaskylän asukasneuvoston kokouksesta 14.10.1969, Kortepohjan ylioppilaskylän ohjesääntö (hyväksytty 19.11.1969); JYM, JYY, Edustajiston pöytäkirjat, Kortepohjan ylioppilaskylän toimintakertomus vuodelta 1969.

telemään kylän sisäisiä asioita.¹⁶⁵ Samalla asukasneuvoston toiminta tarjosi asukkaille ylioppilaskylän tärkeimmän foorumin. Kokouksissa käsiteltyjen juoksevien asioiden ohella asukasneuvosto otti kantaa rakennuksissa havaittuihin puutteisiin. Mahdollisimman edullisesti ja kiireessä rakennetut talot kärsivät rakennusvirheistä, joista johtuen lattiat olivat kylmiä, ikkunoista puuttui tiivisteitä, eivätkä hissit toimineet. Ylioppilaskylässä jouduttiin alusta alkaen remonttien kierteeseen, mutta kylän talouden kannalta oli onni, että ne järjestyivät takuukorjauksina.

Talot oli suunniteltu ja rakennettu aikana, jolloin energia oli hyvin edullista, mutta vuosien 1973 ja 1979 öljykriisien aiheuttamat energian hinnan rajut kohoamiset heijastuivat asuntojen vuokriin vuosi vuodelta. Toinen hallintoa läpi 1970-luvun puhuttanut ongelma kohdistuikin vuokrankorotuspaineisiin. Kylähallinnon asema oli vaikea, sillä ylioppilaskylä oli vuokranantaja, mutta samalla opiskelijoiden yhteisö. Asukkaat tavallaan perivät vuokraa itseltään, jolloin vuokrien korottaminen oli hankala aihe. Energian hinnan nousu yhdistettynä tornitalojen rakenteellisista vioista johtuneeseen lämpöhukkaan johti siihen, että ylioppilaskylän talous oli vaikeuksissa. Tarvittiin vuokrankorotuksia ja säästötoimenpiteitä, joiden perustelemisessa asukkaille auttoi asukashallinnon *Korsetiksi* nimetty tiedote. Jokaiseen asuntoon jaettu Korset yhdisti hallintoa ja asukkaita toisiinsa jakamalla tietoa ajankohtaisista aiheista ja asukasneuvoston päätöksistä.

3.2.2 Päätösvallan puute asukasneuvoston ongelmana

Ylioppilaskylän hallinnossa pyrittiin noudattamaan asukasdemokratiaa mahdollisimman pitkälle. Asukasluvun kasvaessa suoran demokratian mukainen hallintojärjestelmä ei toiminut kunnolla. Kun vuoden 1969 syyslukukauden lopussa ylioppilaskylässä oli asukkaita 530, niin kahta vuotta myöhemmin rikkoutui tuhannen asukkaan raja ja vuonna 1974 kylän yhdessätoista valmiissa talossa asui lähes 2200 opiskelijaa¹⁶⁶.

¹⁶⁵ KYA, AH, Ptkt 1970–73, Kortepohjan ylioppilaskylän ohjesääntö, 4 § (hyväksytty 19.11.1969); Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta, toimintakertomus vuodelta 1972.

¹⁶⁶ JYM, JYY, Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan toimintakertomukset 1968–1974 ja KYA, AH, Kortepohjan ylioppilaskylän toimintakertomukset vuosilta 1968–1974; ks. Liite 1: Kortepohjan ylioppilaskylän asukasmäärät vuosina 1968–1988.

Kylähallinnon uudistamisen tarve tuli näkyviin, sillä asukkaiden päätösvalta osoitautui rajoitetuksi. Asukasneuvoston toimintaan vaikutti sen alisteisuus ylioppilaskunnalle ja sen eri toimikunnille, jolloin neuvosto toimi lähinnä neuvoa antavana apuelimenä. Lisäksi asukasneuvoston koon kasvu hidasti sen työskentelyä.¹⁶⁷ Ylioppilaskylän hallintomalli oli suunniteltu aikana, jolloin valmiin kylän kooksi oli arvioitu I-alueella asuvat 1000–1200 opiskelijaa. Kylän laajennuttua II-alueelle vuosina 1973–1975, oli asukasluku liki kaksinkertaistunut. Kun alkuperäisten suunnitelmien kokoiseen asukasneuvostoon kuului yli neljäkymmentä jäsentä, koostui neuvosto keväällä 1974 jo noin 60 kerrosvanhimmasta. Lisäksi päätösvaltaisuuden vaaditun kahden kolmanneksen¹⁶⁸ – eli vähintään neljänkymmenen kerrosvanhimman – kokoonsaaminen osoittautui usein mahdottomaksi. Keväällä 1974 ylioppilaskylässä oli valmiina neljä perhetaloa sekä seitsemän tornitaloa, mutta kylään oli yhä rakenteilla kaksi perhetaloa sekä kolme tornitaloa, joiden myötä asukasneuvostoon olisi vaadittu lähes kolmekymmentä edustajanpaikkaa lisää. Neuvoston toimimattomuus johti siihen, että käytännössä ylioppilaskylän asioita hoiti kiinteistötoimikunnan ylioppilaskyläjaosto, eikä asukasdemokratia päässyt toteutumaan. Ihanne kaikkien osallistumisesta oli näin muuttunut mahdottomaksi.

Vaikutusvallan ohella asukashallinnolle asetti vaikeuksia edustajien vaihtuvuus, sillä muutot kylän sisällä ja sieltä pois olivat yleisiä. Ongelmalliseksi muodostui myös syksystä syksyyn kestänyt asukasneuvoston toimikausi, joka käytännössä supistui yliopiston lukuvuoden mukaisesti syksystä kevääseen. Näin edellinen neuvosto ei ollut ohjeistamassa uuden jäseniä toimintaan ja uusi asukasneuvosto joutui aina aloittamaan ns. puhtaalta pöydältä. Myös JYY:n hallinnossa oli ajoittain ollut ongelmana jatkuvuuden puuttuminen. Ylioppilaskylässä jatkuvuutta koetettiin turvata vuonna 1975 käyttöön tulleella hallintojärjestyksellä niin, että toimikausi oli keväästä kevääseen.

Vaikka aika korosti yhteiskunnallista osallistumista, ei suurimmalla osalla asukkaista lopultakaan riittänyt kiinnostusta yhteisten asioiden hoitamiseen. Ja vaikka poliittiset opiskelijajärjestöt taistelivat ylioppilaskuntapolitiikassa kiivaasti vallas-

¹⁶⁷ Esimerkiksi JYM, JYY, Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta, toimintaketomukset vuosilta 1972 ja 1974; Jyväskylän Ylioppilaslehti 25.9.1973; Lamberg 2004, s. 374–374.

¹⁶⁸ KYA, AH, Ptkt 1970–73, Kortepohjan ylioppilaskylän ohjesääntö, 4 § (hyväksytty 19.11.1969).

ta, ei niidenkään mielenkiinto ulottunut asukashallinnon hoitamiseen. Toisaalta voi olla niinkin, ettei kylähallinto tarjonnut poliittisille ryhmittymille mahdollisuuttakaan tavoitella hegemoniaa asukasneuvostossa. Vaikka esimerkiksi JOS onnistui valtaamaan ainejärjestöjä¹⁶⁹, ylioppilaskylän asukashallinnon solutusta esti sen valinta kerrosvanhimpien heterogeenisestä ja alati vaihtuvasta joukosta. Poliittisesti yhtenäistä asukasneuvostoa ei päässyt syntymään, vaikka eri järjestöt olivat olleet innolla mukana tässäkin¹⁷⁰. Toinen syy siihen mikseivät poliittiset ryhmittymät ”juntanneet” itseään läpi asukashallinnossa saattoi olla siinä, ettei tarjolla ollut kylliksi vaikutusvaltaa, sillä – kuten edelläkin on todettu – ylioppilaskylän todellinen valtakeskus sijaitsi kampuksella, ylioppilaskunnassa.

Asukasneuvoston kokouksissa ryhdyttiin ajamaan parannuksia hallintojärjestelmään jo 1970-luvun alkuvuosina. Tavoitteena oli kylän autonomian kasvattaminen ja hallinnon tehostaminen.¹⁷¹ Osaltaan asukasdemokratiavaatimus kytkeytyi opiskelijajärjestöjen voimakkaasti ajamaan yliopistojen hallinnon kehittämiseen, eli yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden -periaatteeseen (YYÄ).¹⁷² Osallistumis- ja vaikutusvaltavaatimukset ulottuivat siis myös opiskelija-asumiseen.

Myös muissa Suomen ylioppilaskylissä oli herätty samankaltaisiin ongelmiin. Samaan aikaan, kun Kortepohjassa kehiteltiin asukasdemokratian mukaista hallintomallia, modernisoitiin teekkarikylän kylähallinto ja Teknillisen korkeakoulun ylioppilaskunnan (TKY) organisaatio Otaniemessä. Teekkarikylän asuntolatoiminta eriytettiin TKY:sta hallinnollisesti omaksi yksikökseen, jonka toimintaa johti kylähallitus ja jonka nimitti vuosittain asukkaiden yleisillä vaaleilla valittu asukasneuvosto¹⁷³.

Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnassa kaivattiin hitaasti edennyttä organisaatiouudistusta, joka viimein astui voimaan lukukaudella 1973–1974. Uudistusten tavoitteena oli toimintojen selkeyttäminen ja tehostaminen poistamalla virkatehtävien päällekkäisyyksiä sekä kasvaneeseen organisaatioon syntyneitä byrokratiaa

¹⁶⁹ Vilkuna & Havila 2003, s. 154.

¹⁷⁰ Jyväskylän Ylioppilaslehti 3.5.1977.

¹⁷¹ KYA, AH, Ptkt 1970–73, asukasneuvoston kokouspöytäkirjat; JYM, Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta, toimintakertomus vuodelta 1973.

¹⁷² Siisiäinen 1990, s. 127-128; Kolbe 1996, s. 363-364.

¹⁷³ Harki 1977, s. 62-63

vähentämällä. Tavoitteet pyrittiin saavuttamaan eriyttämällä JYY:n toiminta kolmeen sektoriin: yritys-, etujärjestö- ja asuntolatoimintaan. Kaikkien toimintaa koordinoivat ja viime kädessä valvoivat ylioppilaskunnan edustajisto ja hallitus. Asuntolatoiminta tahdottiin kokonaan erilliseksi, koska se oli luonteeltaan sekoitunut kahta muuta: toisaalta ylioppilaskylän tuli tuottaa voittoa, toisaalta jo sen olemassaolo oli osa JYY:n pintososiaalista etujärjestöroolia.

Entinen kiinteistötoimikunta muuttui puhtaasti liiketaloudellisin periaattein toimivaksi yrityssektoriksi ja ylioppilaskylä päätettiin pitää siitä erillään asuntolatoiminnan alaisuudessa.¹⁷⁴ Silti kylän asukashallintoon kaivattiin perustavampia uudistuksia, koska erääksi epäkohdaksi koettiin se, että ylioppilaskunnan edustajisto saattoi vaikeuttaa asukashallinnon toimivuutta esimerkiksi jättämällä hyväksymättä asukasneuvoston päätöksiä ja esityksiä. Täällöin ”kylän asioista mitään tietämättömät ja ne joihin päätökset eivät vaikuta” pystyivät päättämään ylioppilaskylän asioista. Joidenkin mielestä tämä antoi mahdollisuuden poliittiseen peliin.¹⁷⁵ Lisäksi jo vuonna 1969 oli todettu ”ylioppilaskylän suhteen kannalta [tilanteen olleen] hankalin edustajiston suhteen. Sen koollekutsumisen hitaus, harva kokoontuminen, usein tapahtuva päätösvaltaisuuden puuttuminen ja käytännössä täydellinen toiminnan lomaannus kesäaikana vaikeuttavat usein asioiden hoitoa, jotka vaatisivat nopeita päätöksiä.”¹⁷⁶

Uudistusten valmistelu venyi ja vasta keväällä 1974 JYY:n edustajisto hyväksyi esityksen ja toimenpiteet uuden kylähallinnon käynnistämiseksi aloitettiin välittömästi. Vaaleilla valituista edustajista muodostettavan asukasneuvoston jäsenmäärä rajattiin 20:een ja uuteen järjestykseen sisältyi toimeenpanovaltaisen *kylähallituksen* muodostaminen. Vaaleilla valittavilla edustajapaikoilla tavoiteltiin jatkuvuuden ja vastuullisuuden lisäämistä. Uusimuotoisen asukasneuvoston vaalit, eli nk. kylävaalit, määrättiin pidettäväksi 19.-20. maaliskuuta, mutta ne jouduttiin peruuttamaan opetusministeriön palautettua ylioppilaskunnan uuden sääntöluonnoksen lisäselvityksiä varten.¹⁷⁷ Ylioppilaskunnan uuden perussäännön saatua

¹⁷⁴ JYM, JYY, Kiinteistötoimikunta Ptkt 1972–73, Kiinteistötoimikunnan kokous 11.5.1973; Jyväskylän Ylioppilaslehti 25.9.1973, 3.5.1977; Lamberg 2004, s. 394-394.

¹⁷⁵ Jyväskylän Ylioppilaslehti 3.5.1977.

¹⁷⁶ JYM, JYY, Sosiaalivaliokunnan Ptkt 1970–74, JYY:n rakennustoiminnan ja laitosten organisaatiota tutkivan toimikunnan mietintö (1969).

¹⁷⁷ Jyväskylän Ylioppilaslehti 16.2.1974, 15.3.1974.

lopulta hyväksyntänsä opetusministeriössä, pystyttiin asukasneuvoston vaalit järjestämään 19.-20. marraskuuta 1974.¹⁷⁸ Kaksiportaisen asukashallinnon synnystä voidaan katsoa alkaneen ylioppilaskylän todellisen itsehallinnon.

3.3 Vapaa-aikatoimikunnan synty: huoli asukkaista

3.3.1 Eristäytyneisyyttä, itsemurhayrityksiä ja opiskeluhaluttomuutta

Politisoitumisen ja demokratiavaatimusten ohella 1960-luvun ajankuvaan kuului paitsi huoli maailmanlaajuisista epäkohdista, myös yritys vähentää sosiaalisia ongelmia kotimaassa. Korkeakoululaitoksen laajeneminen ja opiskelijajoukkojen kasvu toivat olemassa olleet ongelmat aiempaa selvemmiiksi. Elinolojen ja fyysisen terveyden ohella huomiota kiinnitettiin opiskelijoiden mielenterveyteen.

Helsingin yliopiston ylioppilaskunta perusti ylioppilaspsykologin viran vuonna 1965. Tehtäväkenttänä oli ennaltaehkäisevä mielenterveystyö Helsingin yliopiston opiskelijoiden keskuudessa. Taustalla oli Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) vuonna 1965 valmistunut tutkimus, jonka mukaan 23 prosentilla ensimmäisen vuoden opiskelijoista ja 29 %:lla kolmannen ja neljännen vuoden opiskelijoista oli havaittu mielenterveyden häiriöitä.¹⁷⁹ Säätiö esitti ennaltaehkäisevän mielenterveystyön toteuttamista yhteistyössä ylioppilaskuntien kanssa, jonka uskottiin laskevan palveluiden käyttämisen kynnystä.¹⁸⁰ Säätiön käynnistämä ennaltaehkäisevä mielenterveystoiminta oli osa suomalaisen hyvinvointivaltion koulutus-, sosiaali- ja terveydenhuoltosektoreiden muotoutumista. Vastaavaa työtä harjoitettiin myös julkisessa terveydenhuollossa.

Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan sosiaalitoimikunta perustettiin vuonna 1966. Alusta alkaen se asetti yhdeksi toimintapäämääräkseen opiskelijoiden fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin edistämisen ennaltaehkäisevän mielenterveystyön

---

¹⁷⁸ JYM, JYY, Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta, toimintakertomus vuodelta 1974; KYA, AH, Ptkt 1975-76, Kortepohjan ylioppilaskylä, toimintakertomus vuodelta 1975; Jyväskylän Ylioppilaslehti 15.11.1974.

¹⁷⁹ Pylkkänen 1999, s. 9-10.

¹⁸⁰ Saari 1999, s. 61-62.

avulla. Mielenterveystyö pyrittiin täälläkin toteuttamaan yhteistyössä yliopiston ja YTHS:n kanssa.¹⁸¹

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön mielenterveyssektori laajeni kaikille silloisille korkeakoulupaikkakunnille. Esimerkiksi Oulussa oli ennaltaehkäisevä mielenterveystyö aloitettu vuonna 1967¹⁸² ja Jyväskylässä opiskelijoiden terveydenhoitoasemalle perustettiin osapäiväinen psykologin toimi syksyllä 1967, joka vakinaistettiin ja muutettiin kokopäiväiseksi syyskuussa 1969. Virkaa hoiti vuoteen 1989 saakka psykologi Kari Murto, jonka työ painottui alusta saakka ennaltaehkäisevän toiminnan suuntaan. Opiskelijapsykologin viran vakiintumisen myötä etsittiin aktiivisesti uusia toimintatapoja ja -kohteita. Murto olikin tiiviisti yhteydessä JYY:n sosiaalitoimikuntaan, toimi ylioppilaskylän vapaa-aikatoiminnan ja opiskelijoiden tutor-toiminnan käynnistämässä sekä piti opiskelijoille mielenterveyttä käsitelleitä luentoja.¹⁸³ Samalla ennaltaehkäisevä työ merkitsi mielenterveystyössä toimintatapojen muutosta: työntekijät hakeutuivat aktiivisesti opiskelijoiden luokse, eivätkä tyytyneet odottelemaan potilaiden tuloa mielenterveyspalveluiden luokse.

Kortepohjan ylioppilaskylän organisoidun vapaa-aikatoiminnan synty ja luonne liittyivät YTHS:n ennaltaehkäisevän mielenterveystyön kehitykseen. Samoin kuin vapaa-aikatoiminnassa, myös ehkäisevän mielenterveystyön taustalla oli ajatus, että ympäristöolosuhteilla, kuten taloudellisella tilanteella sekä asumis- ja opiskeluoloilla, oli suora vaikutus opiskelijoiden mielenterveyteen. Vaikuttamalla näihin olosuhteisiin voitiin tuottaa muutoksia myös opiskelijoiden mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin.¹⁸⁴ Samaa korosti myös opiskelijapsykologi Murto, jonka mukaan opiskelijoiden mielenterveyshäiriöiden syyt eivät poikenneet valtaväestön vastaavista. Ne liittyivät sekä sosiaaliseen ja fyysiseen ympäristöön että opiskeluun, eli työhön. Myös henkilön persoonallisuudella oli merkitystä, mutta koska siihen ei ulkoa juuri voitu vaikuttaa, voitiin ympäristöolosuhteita parantamalla edistää opiskelijoiden mielenterveyttä. Tähän kuuluivat niin opiskelija-

¹⁸¹ JYM, JYY, Sosiaalitoimikunnan Ptk 1966–68, JKKY:n Sosiaalitoimikunnan toimintasuunnitelma v. 1966, Sosiaalitoimikunnan ohjelma vuodeksi 1967.

¹⁸² Rossi 1999, s. 100.

¹⁸³ Jyväskylän Ylioppilaslehti 19.6.1967; Jyväskylän Ylioppilaslehti 22.3.1969; Pahkinen 1999, s. 88-89; yleisesti tutor-toiminnan yhteydestä opiskelijapsykologien toimintaan mm. Saari 1999, s. 64-65.

¹⁸⁴ Saari 1999, s. 66-67.

asuntojen rakentaminen, taloudellisen toimeentulon turvaaminen kuin mielekkään asuinympäristön kehittäminen.¹⁸⁵ Vaikka ennaltaehkäisevää työtä kritisoiitiin liiasta yksioikoisuudesta, työn kenttä laajeni ja sen tehoon todella uskottiin.¹⁸⁶

Mielenkiintoisen lisän opiskelijoiden mielenterveyskysymykseen antaa ajan rikkaimman poliittisen opiskelijajärjestön SOL:n nk. Taisteluohjelma vuodelta 1973. Ohjelmassa korostettiin taloudellis-sosiaalisen ahdingon uhkaavan opiskelijoiden henkistä hyvinvointia ja päätelmiä perusteltiin samalla YTHS:n vuonna 1965 tekemällä tutkimuksella, joka käynnisti opiskelijapsykologitoiminnan Suomessa. Opintolainojen riittämättömyyden katsottiin pakottavan työntekoon ja edelleen opintojen pitkittymiseen; asuinolosuhteiden ongelmien nähtiin heikentävän työ- ja opiskelukykyä. Samalla SOL korosti sitä, että opiskelijoiden järjestäytyneet yhteistoiminta olisi avain ongelmien poistamiseen. Näin järjestö, toverit ja yhteistoiminta olisivat toimineet mielenterveysongelmien potentiaalista uhkaa vastaan.¹⁸⁷ Sosialistinen Opiskelijaliitto vetosi ohjelmallaan siis samoihin argumentteihin ja tunteisiin, joita käytettiin korkeakoulupaikkakunnilla järjestettyä vapaa-aikatoimintaa perustettaessa.

Niin JYY:n sosiaalitoimikunnan, Kortepohjan vapaa-aikatoiminnan kuin ennaltaehkäisevän mielenterveystyön taustalla oli huoli ylioppilaskylä-tyyppisen asumisen vaikutuksista opiskelijoiden hyvinvoinnille. Suurimpana ongelmana nähtiin tornitalojen asumismuoto, joka antoi ”ihmisille mahdollisuuden kätkeytyä vaikeuksineen omaan kopperoonsa ja kun tällainen patoutuma sitten purkaantuu siitä saattaa olla vahinkoa ei vain yksilölle itselleen vaan myös hänen kanssaeläjilleen”¹⁸⁸. Sosiaalivaliokunta oli asettanut keväällä 1973 mielenterveystyöryhmän, jonka tehtävänä oli tutkia ylioppilaskylän ongelmakenttää.¹⁸⁹ Samaan aikaan kerrosvanhimpia kehoitettiin tynnyttelemään kaupungilla liikkuneita itsepintaisia huhuja ylioppilaskylässä tapahtuneista lukuisista itsemurhista.¹⁹⁰ Olivat useina

¹⁸⁵ Jyväskylä Ylioppilaslehti 27.9.1969.

¹⁸⁶ Jyväskylän Ylioppilaslehti esim. 17.1.1975, 7.2.1975; yleisestä kritiikistä ks. Saari 1999, s. 67.

¹⁸⁷ Hyvärinen 1988, s. 17-18.

¹⁸⁸ KYA, VAT, VAT 1973–74, Kerrosvanhemmille ja varavanhemmille! (Vapaa-aikatoimikunnan kirje, päivätty 22.3.1973); KYA, VAT, VAT 1973–77, Kortepohjan vapaa-aikatoiminnasta (päivätty 14.2.1973, vapaa-aikasihteeri Vesa Keskitalon laatima selonteko); Jyväskylän Ylioppilaslehti 17.10.1984.

¹⁸⁹ KYA, VAT, VAT 1973–77, Vapaa-aikatoimikunnan kokouspöytäkirjat 15.5.1973 ja 25.4.1973.

¹⁹⁰ KYA, VAT, VAT 1973–74, ”Näitä viimeisiä lappusia tänä keväänä” (Vapaa-aikatoimikunnan tiedote 9.5.1973).

keväänä liikkuneet itsemurhahuhut ja -väitteet totta tai eivät, niiden olemassaolo kertoi kaupungin ja ylioppilaskylän etäisestä suhteesta. Opiskelijat elivät kyläsään, kaupunkilaiset sen ulkopuolella.

Vapaa-aikatoimikunnan aloitteesta kylässä aloitti vapaaehtoisista koottu nk. Palveleva puhelin, jonka tehtävänä oli toimia viikonloppuisin ”henkireikä” keskustelukumppania kaipaaville.¹⁹¹ Tämä oli periaatteessa jatkoa syksyn 1967 ”palvelupuhelinjärjestelmälle”, jonka ylläpitäjinä olivat toimineet JYY:n sosiaalitoimikunnan mielenterveysjaosto ja psykologian opiskelijat. Kokeilu oli kuitenkin b-petettu yhteydenottojen niukkuuden vuoksi.¹⁹² Myös jatkossa puhelinpalvelu toimi vaihtelevasti: välillä aktiivisesti, välillä lakkautettuna.

Helmikuussa 1972 järjestäytyneen vapaa-aikatoimikunnan¹⁹³ (VAT) ohjesääntö vuodelta 1973 määritteli tehtäväkentän seuraavasti: ”Kortepohjan ylioppilaskylän vapaa-aikatoimikunnan tehtävänä on ylioppilaskylän harrastus- ja toimintamahdollisuuksien suunnittelu, toteuttaminen ja toteuttamisen valvonta.”¹⁹⁴ Tässä tehtävässä vapaa-aikatoimikunta harjoitti yhteistyötä JYY:n, opiskelijapsykologin, opiskelijapastorin, kansalaisopiston ja työväenopiston kanssa. Toimikunta oli virallinen osa ylioppilaskylää, mutta se ei toiminut kylähallinnon, vaan JYY:n sosiaalitoimikunnan ja edustajiston alaisuudessa.¹⁹⁵ Tämä on selitettävissä sillä, että toiminnan käynnistäminen tapahtui YTHS:n ja sosiaalitoimikunnan yhteistyönä, jolloin VAT jäi ylioppilaskylän oman hallinto-organisaation ulkopuolelle. Käytännössä tämä hankaloitti kylän sisäistä toiminnan ja resurssien koordinoitua ja oli osoitus kylän riippumattoman aseman kyseenalaisuudesta.

Kylän sisällä VAT:n organisaatio jakautui kerrostoihintaan, talokohtaiseen toimintaan ja koko ylioppilaskylän kattavaan toimintaan. Kerrosvanhimmat vastasivat kerroksistaan ja vapaa-aikatoimikuntaan valittujen henkilöiden (yksi joka ta-

¹⁹¹ KYA, VAT, VAT 1973–74, ”Näitä viimeisiä lappusia tänä keväänä” (Vapaa-aikatoimikunnan tiedote 9.5.1973).

¹⁹² Jyväskylän Ylioppilaslehti 9.11.1968.

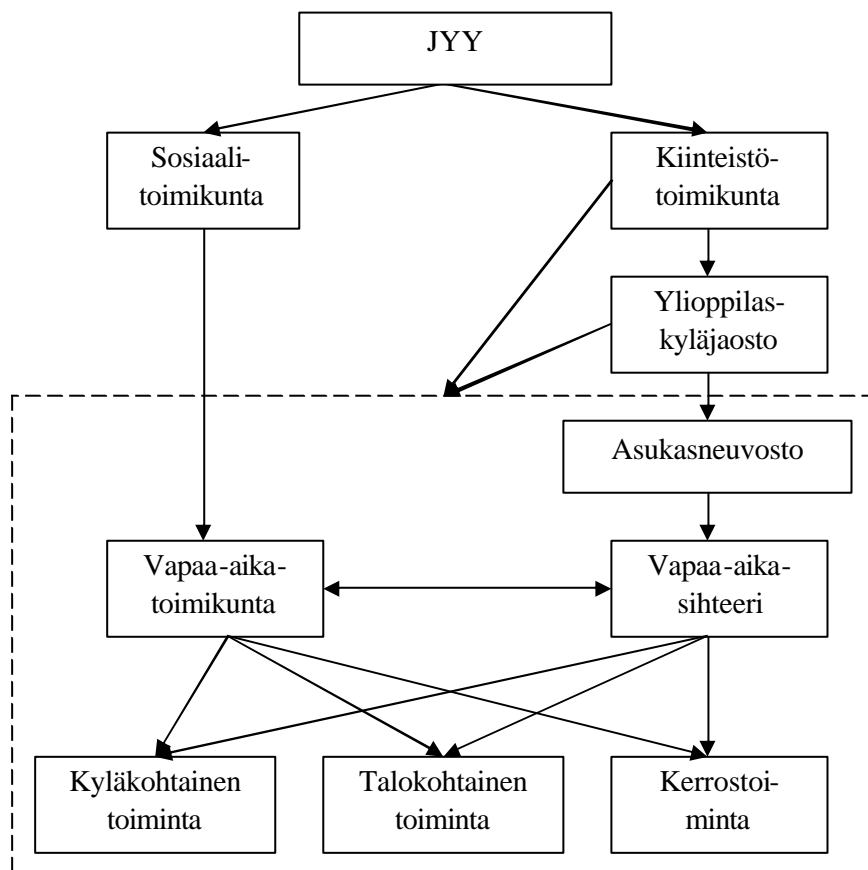
¹⁹³ KYA, VAT, VAT 1973–77, Kortepohjan vapaa-aikatoiminnasta (päiväty 14.2.1973): vapaa-aikasihteeri Vesa Keskitalon laatima selonteko, jonka mukaan perustamispäivä oli 23.2.1972; Jyväskylän Ylioppilaslehti 4.3.1972.

¹⁹⁴ KYA, VAT, VAT 1973–77, Kortepohjan ylioppilaskylän vapaa-aikatoimikunnan ja vapaa-aikasihteerin ohjesääntö (hyväksytty 23.11.1973).

¹⁹⁵ Jyväskylän Ylioppilaslehti 15.11.1974; ks. Kaavio 2: Vapaa-aikatoimikunnan sijoittuminen ylioppilaskunnan ja -kylän organisaatioon vuosina 1972–1975.

lost, paitsi perhetaloista yksi yhteinen edustaja) kanssa asuintalonsa vapaa-aikatoiminnasta. Kokonaisuutta koordinoi VAT, jonka apuna toimi syksystä 1972 puolipäivävirikainen vapaa-aikasihteeri.¹⁹⁶ Kerrosvanhimille järjestettiin säännöllisesti koulutusta, jonka vetäjinä toimivat sosiaalivaliokunnan hankkimat asiantuntijat kuten opiskelijapsykologi ja -pastori. Koulutus käsitti perehtymisen ylioppilaskylän hallinto- ja vapaa-aikaorganisaatioihin, vapaa-aikatoiminnan tavoitteisiin ja kerrosvanhimpana toimimiseen. Suuri paino oli toiminnan suunnittelulla ja ideoinnilla.

Kaavio 2: Vapaa-aikatoimikunnan sijoittuminen ylioppilaskunnan ja -kylän organisaatioon vuosina 1972–1975 (ylioppilaskylän oma organisaatio erotettu katkoviivalla).

¹⁹⁶ JYM, JYY, Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta, toimintakertomus vuodelta 1972; KYA, VAT, VAT 1978, Vapari 6/78; ks. Kaavio 2: Vapaa-aikatoimikunnan sijoittuminen ylioppilaskunnan ja -kylän organisaatioon vuosina 1972–1975.

Vapaa-aikatoiminnan järjestämisessä toimivat yhteistyössä paitsi ylioppilaskunta ja ylioppilaskylän hallinto, myös Jyväskylän opiskelijapsykologi Kari Murto, joka oli kerännyt tilastoja vastaanotollaan käyneistä opiskelijoista. Murron mukaan aineisto osoitti ylioppilaskylän asukkaiden kärsivän muita opiskelijoita enemmän kontakti- ja seurusteluongelmista, sillä yli puolet opiskelijapsykologilla käyneistä asui Kortepohjan ylioppilaskylässä.¹⁹⁷ Murron mielestä ylioppilaskylästä puuttivat kontakteja edistävät toiminta- ja harrastusmahdollisuudet lähes tyystin.¹⁹⁸ Vapaa-aikatoimikunta perustettiin siis sen tulkinnan varaan, että ellei opiskelijayhteisö tarjonnut riittäviä virikkeitä vuorovaikutukseen ja yhteisöllisyyteen, sosiaalisen toiminnan ulkopuolelle jääminen saattoi aiheuttaa vieraantumista ja psyykkisiä ongelmia.

Vuosien 1970–1971 tilastojen mukaan 40 prosenttia kaikkien opiskelijoiden käynneistä oli liittynyt kontakti- ja seurusteluongelmiin, mutta ylioppilaskylässä asuvien asiakkaiden suhteen vastaava luku oli 53 prosenttia. Kolme vuotta myöhemmin, 1973–1974, ylioppilaskylässä asuvien osuus oli laskenut 44 %:iin, kun se koko asiakaskunta huomioon ottaen oli 45 prosenttia.¹⁹⁹ Vaikka tulosta pidettiin ennaltaehkäisevän mielenterveystyön ja VAT:n kannalta jonkinlaisena voittona, eivät kaikki tätä uskoneet. Jyväskylän Ylioppilaslehden sivuilla kehittyi väitteilyä Murron ja ”ohjelmoitua vapaa-aikaa” vastustavien kesken²⁰⁰.

Monissa 1960–1970-luvuilla laadituissa opiskelija-asumista koskevissa tutkimuksissa korostettiin asuinympäristön merkitystä sosiaalistumisen tai vieraantumisen kannalta. Asuinympäristön fyysinen ja sosiaalinen luonne nähtiin vaikuttavan siihen, millaista vuorovaikutusta asukkaiden kesken pääsi muodostumaan. Asuntoloiden tiiviin yhteiselämän katsottiin edistävän sosiaalisten kontaktien solmimista ja ryhmänmuodostusta.²⁰¹ Toisaalta pelättiin asuinympäristön liiallisen yksipuolisuuden – jollaisiksi asuntoloiden nähtiin muodostuvan – estävän asukkaita integ-

¹⁹⁷ KYA, VAT, VAT 1973–74, Kerrosvanhemmille ja varavanhemmille! (Vapaa-aikatoimikunnan kirje kerrosvetäjille, päivätty 22.3.1973); Jyväskylän Ylioppilaslehti. 9.11.1968.

¹⁹⁸ Jyväskylän Ylioppilaslehti 13.12.1974.

¹⁹⁹ KYA, AH, Ptkt 1970–73, Pöytäkirja Kortepohja ylioppilaskylän asukasneuvoston kokouksesta 29.2.1972; Jyväskylän Ylioppilaslehti 13.12.1974.

²⁰⁰ Jyväskylän Ylioppilaslehti 17.1.1975, 31.1.1975, 7.2.1975.

²⁰¹ Asuntola-asumisen negatiivisia vaikutuksia käsittelevistä aikalaistutkimuksista esim. JYM, JKKY, Kivistö N.A., s. 5-7 ja Jallinoja 1970, s. 153, 160–162. On mielenkiintoista havaita yhtäläisyyksiä mm. Parjasen (1990, s. 115-116), opiskelijapsykologi Murron ja Kivistön esittämissä ajatuksissa puutteellisen sosiaalisen integraation aiheuttamista ongelmista korkeakoulumaailmassa.

roitumasta ja osallistumasta ympäröivään yhteiskuntaan. Vaikka asuminen tiiviissä opiskelijayhteisössä nähtiin opintoja tukevana, uskottiin ongelmia syntyvän viimeistään valmistumisen yhteydessä. Oltiin varmoja, että tutusta yhteisöstä poisuuttaminen ja työelämän aloittaminen vaikeutuisivat opiskeluaikaisesta kiinteästä asumismuodosta johtuen.²⁰² Opiskelija-asuntolassa asuminen nähtiin rajoittavana, koska eläminen kietoutui pelkästään opiskeluasioihin; kaikki ystävät saattoivat olla opiskelijoita ja päivittäinen elämä tapahtui ”putkessa”, jossa aamulla lähdettiin asunnosta yliopistolle ja illalla palattiin takaisin. Sosiologi Tapio Aittola on myöhemmin kuvannut tätä luento–Rentukka–kämpä–kolminaisuudeksi.²⁰³ Tässäkin mielessä asuminen ylioppilaskylässä saattoi muistuttaa elämää nk. nukkumalähiöissä.

Ylioppilaskyläasumista koskevat huolet lähestyivät lähiöasumisproblematiikkaa. Eristyneisyyden muusta yhteisöstä ja yhteiskunnasta pelättiin yksipuolistavan kokemusmaailmaa ja ehkäisevän näin normaalia vuorovaikutusta erilaisten ja erikäisten ihmisten kesken.²⁰⁴ Uuden ja paremman elämän tyyssijoiksi uskottujen lähiöiden suhteen asenteet muuttuivat nekin nopeasti. Medioissa ja aikalaisten puheissa negatiivisen leiman saaneet lähiöt esitettiin 1970–1980-luvuilta alkaen sosiaalisten ongelmien kiteytymänä ja juurettomien, maalta muuttaneiden ihmisten kotina. Tulkintojen mukaan asukkaat kärsivät uuden elinympäristön aiheuttamasta epävarmuudesta, joka johtui siteiden katkeamisesta entiseen elämään.²⁰⁵ Uuteen elinympäristöön ei kyetty tai tahdottu kiinnittyä.

3.3.2 Tarkoituksena saada kaikki mukaan toimintaan

Vaikka opiskelijamaailma puoluepolitisoitui kiihkeästi 1970-luvun alkupuoliskolla, eivät aatteelliset erimielisyydet ulottuneet vapaa-aikatoimintaan. Luonnollisesti se heijasteli aikaansa, mutta aivan eri mitassa kuin esimerkiksi ylioppilaskunnassa. Tähän vaikutti sekin, että vapaa-aikatoimikunta oli järjestäytynyt talojen, ei poliittisten ryhmien mukaisesti. Vaikka VAT:n jäsenluetteloissa esiintyi muutamia samoja nimiä kuin JYY:n edustajistovaaleissa, ei politiikka vaikuttanut vapaa-aikatoiminnan sisältöön. Käytännössä ainut vapaa-aikatoimintaan liittynyt

²⁰² JYM, JKYY, Kivistö N.A., s. 6-7; Jallinoja 1970, s. 152-153.

²⁰³ Jyväskylän Ylioppilaslehti 8.2.1989: Tapio Aittolan haastattelu.

²⁰⁴ Ylioppilaskylää koskien esim. Jyväskylän Ylioppilaslehti 28.2.1975.

²⁰⁵ Kortteinen 1982, s. 11-15; Saarikangas 2002, s. 50.

poliittinen piirre oli vapaa-aikasihteerien nimittäminen poliittisella mandaatilla – joskin virka oli poliittisen vallan näkökulmasta katsoen varsin mitätön ja sitä miehittivät usein pienten ryhmittymien edustajat²⁰⁶. Toisaalta on muistettava, että tuohon aikaan kaikki Suomen ylioppilaskunnat muodostuivat täysin poliittisten opiskelijajärjestöjen mukaisesti, jolloin opiskelijapolitiikassa tai vastuuviroissa ei yksinkertaisesti voinut toimia, ellei ollut poliittista kantaansa valinnut. Ja tämä siis siitä huolimatta seisoiko todella aatteen takana vai oliko mukana vain koska oli ”pakko”.

Vapaa-aikatoiminnassa oli kyse muustakin kuin hauskanpidosta. Tavoitteena oli luoda mahdollisuudet asukkaiden virkistäytymiselle, itsensä kehittämiselle ja luoviin kontakteihin.²⁰⁷ Tässä VAT lähestyi osakuntia ja ainejärjestöjä, jotka osaltaan toimivat integroitumisväylinä akateemiseen maailmaan. Opiskelijat sosiaalistuivat osakuntailtojen, juhlien ja muun toiminnan kautta yliopistoon ja opiskelijakunnan täysivaltaisiksi jäseniksi.²⁰⁸

Ylioppilaskylän valmistuttua yksitoistajäseninen vapaa-aikatoimikunta pyrki koontumaan kerran kuukaudessa. Toiminnassaan VAT jakoi kylähallinnon kanssa yhteisenä ongelmana jäsenistön suuren vaihtuvuuden, joka toiminnan vasta etsiessä linjoaan vaikeutti tehtävien koordinoimista, vastuiden määrittelyä ja vakiintuneiden toimintatapojen syntymistä. Jatkuvuuden takaamiseen ja tehtävien vastuulliseen hoitamiseen etsittiin ratkaisua vapaa-aikasihteerin viran perustamisesta 1972. Olihan kyse virallisen statuksen omaavasta työsuhteesta, ei pelkästä opiskelun ohella hoidettavasta harrastuksesta²⁰⁹. Toimikausi VAT:lla oli aina syksystä syksyyn, vaikka asukasneuvostossa omaksuttiin vuodesta 1975 alkaen toimivampi keväästä–kevääseen-kausi. Vapaa-aikatoimikunta jatkoi alkuperäistä käytäntöään todennäköisesti siksi, että syksyisin saapuneista uusista opiskelijoista haluttiin valita kerrosvetäjät ja saada vapaa-aikatoiminta käyntiin. Näistä oli helpompi löytää toiminnasta kiinnostuneita, kuin vanhoista kyläläisistä.

²⁰⁶ Osmo Kääriäinen 11.3.2004 (suullinen tiedonanto).

²⁰⁷ KYA, VAT, VAT 1972, Kortepohjan ylioppilaskylän vapaa-aikatoimikunnan toimintasuunnitelma vuodelle 1975; KYA, VAT, VAT 1973–77, Kortepohjan ylioppilaskylän vapaa-aikatoimikunta, toimintakertomus vuodelta 1975.

²⁰⁸ Klinge & Kolbe 1991, s. 103; Kolbe 1996, s. 272; Lempinen 2001, s. 45; Lamberg 2004, s. 168.

²⁰⁹ Ehdotus Kortepohjan ylioppilaskylän vapaa-aikasihteerin toimen perustamiseksi (opiskelijapsykologi Kari Murrin kirje kiinteistötoimikunnalle, 23.5.1972).

Vapaa-aikatoimikunnan näkökulmasta ongelmallisen ryhmän muodostivat ylioppilaskylän II-alueen solu- ja perhetalojen asukkaat, joita oli vaikea saada mukaan toimintaan. Perheellisillä oli luonnollisesti muita vähemmän todellista vapaa-aikaa ja toisaalta heidän elämäntapansa poikkesi yksinasuvista; perheelliset viettivät aikaansa pitkälti perhepiirissä sekä keskenään. Vapaa-aikatoimikunta pyrki aktivoimaan perheellisiä opiskelijoita järjestämällä *perheiltamia*, mutta nämäkään eivät aina toteutuneet vähäisen osanoton vuoksi²¹⁰. Vapaa-aikatoimikunta toimi myös välillä ilman perhetalojen edustajaa, mikä aiheutti vaikeuksia perheellisille suunnatun toiminnan suunnitteluun ja tiedottamiseen. Soluasujien kohdalla osallistumattomuuden syinä saattoi olla asumismuoto ja opiskelutilanne. Solussa oli jokaiselle oma huone, joten asuminen ei ehkä tuntunut niin ahtaalta ja ahdistavalta kuin toveriyksiyksissä ja toisaalta soluasujat olivat opinnoissaan jo loppupuolella. Kummankaan edellä mainituista asukasryhmistä ei tarvinnut erityisesti etsiä mahdollisuutta olla rauhassa. Lisäksi voidaan arvioida yhteistilojen puuttumisen solu- ja perhetaloista vähentäneen asukkaiden keskinäistä vuorovaikutusta. Ylioppilaskylän ravintola Rentukkaan sen sijaan saattoi poiketa milloin vain oluelle, ystäviä tapaamaan tai katselemaan televisiota. Ilmeisesti tämä riitti pitkälti tyydyttämään sosiaalisen yhdessäolon tarpeita, sillä olihan seura ja toiminta tuolloin itse valittua.

Vapaa-aikatoimikunnan synnyn taustalla toiminut sosiaalivaliokunnan mielenterveysryhmä oli pitänyt välttämättömänä aktiivista toimintaa, jossa asukkaita ”olisi haettava kotoaan toimintaan.” Samalla nähtiin tarpeelliseksi ylioppilaskylän vapaa-aikatilojen kehittäminen.²¹¹ Vapaa-aikatoimikunnan toimintamuotoihin kuuluivat liikuntaharrastukset sekä kaikenlainen sosiaalinen toiminta kuten erilaiset juhlat ja talkoot. Halukkaille järjestettiin lentopalloturnauksia, tikkakilpailuja ja juoksulenkkejä, joihin usein liittyi – opiskelijaelämän erottamattomina osina – juhlintaa ja alkoholia. Lisäksi VAT välitti lapsenvahteja ja lainasi pelejä sekä harrastusvälineitä. Eräs omaleimainen asuinyhteisöllisyyttä korostanut toimintamuoto olivat talojen tai kerrosten keskinäiset liikunnalliset kilpailut, mutta jopa Suomen Punaisen Ristin verenluovutuskampanjat saatettiin suorittaa pisteytettynä. Haastekilpailussa mittelivät keskenään ylioppilaskylän kerrokset, ainejärjestöt ja yli-

²¹⁰ Esimerkiksi KYA, VAT, VAT 1979, Kortepohjan ylioppilaskylän vapaa-aikatoimikunnan toimintakertomus vuodelta 1979.

²¹¹ JYM, JYY, Sosiaalitoimikunnan Ptk 1969–72, Sosiaalivaliokunnan mielenterveysryhmän kokous 28.2.1972, 15.3.1972.

opiston henkilökunta. Pisteitä sai paitsi luovutuskerroista, myös ”luovutusyrityksistä”.²¹² Toiminnalla oli olemassa selvä edeltäjä Jyväskylässä, sillä osakunnat olivat 1960-luvulla pyrkineet luomaan tiedekunta- ja oppiainerajat ylittävää toimintaa keskinäisillä kilpailuillaan urheilulajeissa, verenluovutuksessa ja varainkeruussa. Tietenkään suoraa talo-osakunta-analogiaa ei voi tehdä, mutta vapaa-aikatoiminnan yksi kiistaton toimintaperusta oli (asuin)yhteisöllisyyden korostaminen. Vastaavaa toimintaa esiintyi myös muiden yliopistojen ylioppilaskylissä, joten jyväskyläläistä alkuperää talojen ja kerrosten väliset kilpailut tuskin olivat.²¹³

Järjestetyn vapaa-aikatoiminnan vakiintuneimmaksi toimintamuodoksi muodostuivat viikonloppuisin Lillukassa järjestetyt kahvitilaisuudet. Aluksi enimmäkseen lauantaisin, mutta 1970-luvun puolivälistä alkaen aina sunnuntaisin järjestettyinä ne keräsivät asukkaita kuuntelemaan musiikkia, seurustelemaan ja viettämään aikaa yhdessä. Suurimpia VAT:n järjestämistä tapahtumista olivat erilaiset juhlat, joiden teemat vaihtelivat asukkaiden tutustumisillanvietoista teatteriesityksiin, vappuun ja naamiaisiin. Paikkana oli usein ravintola Rentukka, jota myös ainejärjestöt suosivat ja jonne suurenkaan väkimäärän mahduttaminen ei ollut ongelma²¹⁴. Opiskelijaelämään on aina kuulunut juhlinta, joten vapaa-aikatoiminta kytkeytyi sekä yhteisöllisyyden edistämiseen että riehakkaan vastapainon tarjoamiseen opiskelulle.

Iltamissa oli satunnaisesti pohjana kerros- ja talokohtainen toiminta, sillä esimerkiksi tyypillinen *Kortepohjailta* koostui musiikista, lausuntaesityksestä ja talokohtaisista sketseistä.²¹⁵ Asukkaille tarjottiin areena, jolla osoittaa kykynsä ja jota varten voitiin yhdessä harjoitella. Toinen opiskelijaelämän kannalta tärkeä tapahtuma olivat pikkujoulut. Näitä vietettiin ainejärjestöjen ja osakuntien piirissä, mutta 1970-luvun alkuvuosista myös ylioppilaskylään kotiutuivat kerroskohtaisesti järjestetyt pikkujoulujuhlat²¹⁶. Ongelmaksi muodostui se, että tornitalojen kahdek-

²¹² Kortehölkä-tapahtumasta: KYA, VAT, VAT 1973–74, Vapaa-aikatoimikunnan tiedote 4.4.1973; verenluovutuksista: KYA, VAT, VAT 1973–74, Vapaa-aikatoimikunnan tiedote tulevista tapahtumista, 19.2.1974.

²¹³ Osakunnista Lamberg 2004, s. 171; Latokartanosta Savolainen 2003, s. 43.

²¹⁴ JYM, MSL, Saarimäki & Välisalo 2001, Teuvo Ristosen haastattelu.

²¹⁵ Esimerkiksi KYA, VAT, VAT 1973–77, JYY:n Kortepohjan ylioppilaskylän vapaa-aikatoimikunta, kokouspöytäkirja 21.11.1977.

²¹⁶ KYA, VAT, VAT 1973–74, Lillukan lehti 12.11.1973.

san asutun kerroksen vuoksi kylässä oli vuoden lopulla pikkujouluja lähes keskeytyksettä ja juhlat ajoittuivat juuri keskelle tenttiruuhkia. Niinpä kylähallinto päätyi talokohtaisesti keskitettyjen pikkujoulujen järjestämiseen, jolloin rauha saatiin taattua myös tentteihin lukeville.

Omaehtoisen harrastustoiminnan tukeminen koettiin tärkeäksi tehtäväksi. Kerhot ja harrastuspiirit saivat rahallista tukea sekä tiloja käyttöönsä. Ennen vapaa-aikatila Lillukan valmistumista vuonna 1972 oli toimintaa järjestetty talojen yhteistiloissa ja oli luonnollista, että organisoitu vapaa-aikatoiminta perustettiin yhtä aikaa Lillukan kanssa. Kamerakerho, taidekerho Spektri, Jyväskylän ylioppilasteatteri ja luontokerho Lillukka (myöhemmin Pohjakorte) olivat ylioppilaskylässä vakiintuneita toimintamuotoja vuodesta toiseen.

Vapaa-aikatoimikunnan tehtäväkenttään kuului tiedottaminen erilaisista ylioppilaskylän sisä- ja ulkopuolella tarjolla olleista harrastus- ja kulttuuritapahtumista. Tiedotustoiminta järjestettiin kerrosvetäjien välityksellä kerroskokouksissa sekä ilmoitustaulujen ja tiedotteiden avulla. Toimintakertomuksissa ja -suunnitelmissa kiinnitettiin kuitenkin huomiota siihen, etteivät asukkaat välttämättä lainkaan tiedneet kylässä järjestetyistä tapahtumista. Tässä näkyi kerrosvaanhimpien tiuha vaihtuvuus, joka paitsi vaikeutti kerrostoiminnan jatkuvuutta, heijastui myös tiedotustoimintaan. Eräänä vastauksena tähän vapaa-aikatoimikunta julkaisi talkootyönä omaa lehteä, joka jaettiin kaikkiin asuntoihin muutaman kerran kuussa. *Lillukan-lehti* -nimi vaihtui 1970-luvun alussa *Vapariksi* ja toimikunnan epäpoliittisuus näkyi kansilehteä myöten: Vapari julisti olevansa aatteellisesti sitoutumaton julkaisu.

Vaikka 1970-luku oli ylioppilasmaailmassa politisoitumisen vuosikymmen, säilyi VAT epäpoliittisena. Se ei ollut sidoksissa mihinkään puoluepoliittiseen tahoon, sillä vaikka toimikuntaan kuului satunnaisesti poliittisia opiskelijajärjestöjä edustaneita henkilöitä, olivat nämä varsin harvinaisia²¹⁷. Varsinkin vasemmistoon sitoutuneita jäseniä oli erittäin vähän. Voisikin epäillä, että vapaa-aikatoimintaa kohtaan ei tunnettu suurta kiinnostusta, koska todellinen vaikutusvalta sijoittui

---

²¹⁷ VAT:n ja asukasneuvoston jäsenluettelot ja toimintakertomukset 1970-luvulta (useissa kansioissa). Tietenkään näiden perusteella ei voi asiaa pitävästi päätellä, mutta toiminnan kokonaiskuva oli muidenkin lähteiden perusteella epäpoliittinen.

asukashallintoon ja ylioppilaspolitiikan ylemmille portaille. Tietenkin vapaa-aikatoiminta olisi tarjonnut esimerkiksi JOS:lle mainion tilaisuuden pyrkiä laajentamaan kannatustaan, mutta tämä kilpistyi VAT:n jäsenkunnan heterogeenisyyteen. Yksipuolinen tai aatteisiin sidottu toiminta ei olisi läpäissyt äänestyksiä. Toisaalta voi olla niinkin, etteivät äärivasemmistolaiset edes halunneet liittyä toimintaan, joka oli kaukana yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta ja luonteeltaan vallinnutta status quoa säilyttävää.

3.4 Kerrosvanhimmat – hallintoa ja vapaa-aikaa

Kuten edeltäkin on käynyt ilmi, oli asukkaiden keskuudestaan valitsemilla kerrosvanhimmillä tärkeä rooli ylioppilaskylässä. Kerroskokouksissa pyrittiin valitsemaan kaksi kerrosvetäjää, eli varsinaisen lisäksi varavanhin, mutta parempana pidettiin kolmen tai neljän löytymistä. Tällöin kerrostoiminta ei olisi ollut riippuvainen yhdestä asukkaasta ja toisaalta tehtävät eivät olisi kuormittaneet vain yhtä henkilöä. Ylioppilaskylän ensimmäisen ohjesäännön luonnoksessa oli mukana maininta, ettei valittu voinut kieltäytyä kerrosvanhimman toimesta²¹⁸. Tosin tästä varsin mahdottomalta vaikuttavasta vaatimuksesta oli voimaan tullessa ohjesäännössä luovuttu.

Kylän laajenemisen myötä kerrosvanhimpien kokonaismäärä kasvoi huomattavasti. Kun esimerkiksi tornitaloissa oli kahdeksan kerrosta, niin ylioppilaskylän valmistuessa vuonna 1975 kirjattiin vanhimpien lukumääräksi kaikkiaan 207²¹⁹. Kerrosvetäjien nimiluetteloista käy ilmi, etteivät samat asukkaat toimineet peräkkäisinä lukuvuosina kerrosvanhimpina, vaan tehtävää kierrätettiin mahdollisimman monilla.²²⁰ Tällainen vastuun jakaminen oli osaltaan keino sitouttaa ja integroida asukkaita yhteisöönsä ja toisaalta se oli tehokas tapa saada uudet tulokkaat tutustumaan naapureihinsa ja kylän toimintaan.

Kerrosvanhimpien johdolla pidettiin suunnilleen kerran kuukaudessa kaikille kerroksen asukkaille avoimia kerroskokouksia. Näissä he saivat ilmaista mielipitei-

²¹⁸ JYM, JYY, Edustajiston Ptkk 1969–70, Kortepohjan ylioppilaskylän ohjesääntö (luonnos), 3 §.

²¹⁹ KYA, VAT, VAT 1973–77, Kortepohjan ylioppilaskylän vapaa-aikatoimikunta, toimintakertomus vuodelta 1975.

²²⁰ Nimiluetteloja esim. KYA, VAT, VAT 1970–73: lukuvuosilta 1969-70, 1970-71, 1971-72 ja 1972-73.

tään ja esittää ideoita, joita kerrosvetäjät välittivät eteenpäin. Koska ylioppilaskylässä ei ollut virallista ylemmän tason valvontaa, vastasivat kerrosvanhimmat myös yleisestä järjestyksestä ja tarvittaessa puuttuivat ongelmiin huomauttamalla tai viemällä asian asukasneuvoston päätettäväksi. Päätösvaltaa heillä ei järjestyksymyksissä silti ollut.²²¹ Kyse oli siis osaltaan vertaisvalvonnasta, joka periaatteiltaan muistutti sisäoppilaitosten vastaavaa. Myös Jyväskylän seminaarin ja Kasvatusopillisen Korkeakoulun asuntoloissa oli toiminut vanhempia oppilaita ylijärjestäjinä ja asuntolan vanhimpina, joiden tehtävinä oli vastata paitsi asuntolan järjestyksestä, myös huolehtia oppilaiden keskinäisestä toverikurista²²². Sosiaalinen kontrolli toimi ylioppilaskylässä siis sekä epävirallisesti että ”puolivirallisesti”. Epämuodollista valvontaa ilmeni kaikkien asukkaiden – eli yhteisön jäsenten – keskuudessa, jälkimmäistä taas harjoittivat lähinnä kerrosvanhimmat. Silti tässäkin tulee muistaa ylioppilaskyläasumisen eräs päälähtökohta: ylemmän tason holhousta piti välttää.

Samoin kuin kylähallinnon, myös vapaa-aikatoiminnan perustaso lähti kerrostoiminnasta, jossa asukkaiden aktivoijina toimivat kerrosvanhimmat. Näiden tehtäviin kuului vapaa-ajantoiminnan suunnittelu, toteuttaminen ja niistä tiedottaminen. Kerrosvetäjille järjestettiin useita koulutustilaisuuksia sekä syys- että kevätkausilla ja heille korostettiin, ettei kerrosvetäjä saanut asettua ”asukkaiden yläpuolelle” tai tehdä kaikkea itse. Toiminnan päämääränä oli omaehtoisen, spontaanin toiminnan syntyminen niin, että kerrosvetäjien tarjoama ohjaus olisi tullut tarpeettomaksi.²²³ Käytännössä tämä osoittautui vaikeaksi, ja jopa mahdottomaksi, sillä esimerkiksi 1970-luvun puolivälissä Jyväskylässä toimineen opiskelijapastori Mauri Wahlroosin mukaan silloisen toimintarakenteen suurimpia ongelmia olikin riippuvuus vapaa-aikatoimikunnan jäsenten panoksesta. Virikkeiden suunta oli ”ylhäältä alaspäin”, jonka sijaan olisi pitänyt etsiä sellaisia yhteistoiminnan muotoja, jotka olisivat taanneet ihmisten kontaktimahdollisuudet ilman ylhäältä tulevia virikkeitä.²²⁴ Myöhemminkin vaikutti siltä, että ilman kerrosvanhempien ja

²²¹ KYA, AH, Ptk 1970–73, Kortepohjan ylioppilaskylän ohjesääntö (hyväksytty 19.11.1969); Leo Kamunen 9.3.2004 (suullinen tiedonanto).

²²² Seminaariajasta Lamberg 2004, s. 32-33; kampusasuntola Naatista Kalevi Ahonen 12.2.2004 (suullinen tiedonanto).

²²³ Esimerkiksi KYA, VAT, VAT 1973–77, Yo -kylän kerrosvetäjien I koulutustilaisuus Lillukassa torstaina 23. syyskuuta 1976 kello 19.30.

²²⁴ Jyväskylän Ylioppilaslehti 28.2.1975.

vapaa-aikatoimikunnan aktiivista toimintaa, ei spontaania ja omaehtoista yhteistoimintaa kovin laajassa mitassa syntynyt.

Kerrosvetäjät järjestivät erityyppisiä yhteisiä tilaisuuksia, joissa pyrittiin tutustutamaan asukkaita toisiinsa. Kerrosten asukkaiden toivottiin muodostavan oman pienyhteisönsä ja useamman kerroksen välisen yhteistoiminnan kiinteyttävän koko asukaskuntaa. Vaikka ylioppilaskylän vapaa-aikatoiminnan eräs kantava tausta-ajatus oli ollut ennaltaehkäisevä mielenterveystyö, ei tätä tuotu julki käytännössä. Silti se voidaan nähdä taustalla, sillä sosiaalinen toiminta todella oli opiskelijoiden psyykeen kannalta terveellistä. Yhteistiloissa vietettyyn vapaa-aikaan kuului, usein yhteishankintana ostetun, television katselu, kerroskahvit ja erityyppiset illanistujaiset. Kokoontumisissa ja saunailloissa rikottiin opiskelun arki ja sidottiin asukkaita omaan lähiyhteisöönsä, mutta myös aikuisuuteen. Opiskeluaika oli samalla alkoholinkäytön ja sukupuolielämän opiskelua. Kotoa irtautuminen, itenäistyminen ja rajojen etsintä tapahtuivat näin melko homogeenisessä ja turvallisessa ympäristössä. Rajustakin juhlimisesta huolimatta suuremmilta ongelmilta vältyttiin.

Kerrosvanhimpien toinen tärkeä tehtävä liittyi tiedottamiseen, eli vapaa-aikatoimikunnan informatiivisiin tehtäviin. Vaikka kylähallituksella oli tiedotuslehti Korset ja vapaa-aikatoiminnalla Vaparinsa, toimi suullinen ja henkilökohtainen viestintä tarvittaessa tehokkaasti. Kerroskokoukset muodostuivat tärkeiksi tiedotus- ja keskustelutilaisuuksiksi ja ne olivat ennen kaikkea vuorovaikutteisia – eivät yksisuuntaisia, kuten postiluukkuihin ja ilmoitustauluille jaetut viestit.

Kerrosvetäjiä käytettiin myös tiedotustoiminnassa kylähallinnon suuntaan. Heidän kauttaan hallinto sai tietää asukkaiden mielialoista ja ongelmista sekä toiveista. Kerrosvanhimmilta kerättiin säännöllisesti informaatiota esimerkiksi kerrostensa sukupuoli- ja ikäkoostumuksista, sosiaalisista ongelmista ja toimintamuodoista²²⁵. Käytäntöä jatkettiin vuosittain ja sillä nähtiin olevan merkittävä toimintaa kehittävä vaikutus. Näin järjestettiin käytännön palaute siitä, miten toiminta oli sujunut ja mitä ongelmia oli havaittu. Koska kerrosvanhimmat vaihtuivat usein, koettiin tällä tapaa estää paitsi epäkohtien uusiutuminen myös se, ettei toimintaa tarvinnut

---

²²⁵ KYA, VAT, VAT 1972, Tuloksia vapaa-aikatoimikunnan suorittamasta harrastusten kyselystä (päiväämätön 1970-luvun alkuvuosilta).

käynnistää tyhjästä. Kun lisäksi huomioidaan se, miten suunnitelmallisesti ylioppilaskylän hallintojärjestelmä ja vapaa-aikatoiminta oli luotu ja järjestetty, voidaan tietojen keräämisessä nähdä viitteitä siihen, että niiden avulla pystyttiin keräämään asukastietoja, joita ei tavallisilla keinoilla olisi voitu hankkia. Asukasmäärät ja -jakaumat oli saatavissa muun muassa kylän toimistosta, mutta mielen-terveys ja -harrastustietoja ei. Kerrosvanhimmilla saattoi olla tärkeä osa laajemmassa yhteisösuunnittelussa, jolla voitiin ohjata esimerkiksi asukkaidenottolautakunnan työtä ja sitä, millaisia asuntotyyppisiä kylän tuleviin laajennuksiin valittiin ja mitä muutostöitä kylän peruskorjauksessa 1980–1990-luvuilla toteutettiin²²⁶.

Vaikka 1970-luvun alkupuoli oli kiihkeimmän opiskelijaliikkeen aikakautta, pyrittiin kerrosvanhin -järjestelmässä välttämään poliittisuutta.²²⁷ Kun verrataan kerrosvanhimpien nimiluetteloja JYY:n edustajistovaalien ehdokasluetteloihin, havaitaan, että vain erittäin harvat nimet esiintyvät molemmissa ja että nämä jakaantuvat tasaisesti eri poliittisiin ryhmittymiin. Näin ollen kerrosvanhimmat eivät, muutamia poikkeuksia lukuunottamatta, olleet mukana ylioppilaspolitiikassa. Toisaalta havaitaan myös se, että poliittisesti aktiivisten kerrosvanhimpien nimet ilmestyivät parin vuoden viiveellä edustajistovaaleihin. Tämä kertoo ilmeisesti siitä, että asukashallinto saattoi toimia eräänlaisena ponnahduslautana opiskelijapolitiikkaan.²²⁸

Todennäköisesti yksi syy siihen, että kerrosvetäjät tahdottiin valita asukkaiden keskinäisillä kokouksilla, oli huoli poliittisen toiminnan leviämisestä asuntolaelämään ja sitä kautta asukashallintoon. Silti samoin kuin ainejärjestöt ja ylioppilaskunta, myös asukasneuvosto ja kerrostointiminta tarjosivat areenan poliittisen vaikutusvallan kasvattamiselle. Koska suurin osa asukasaktiiveista oli aktiivisia myös asukashallinnossa, pyrkivät eri järjestöt olemaan mukana tässäkin²²⁹. Erityisesti tämä tuli esiin 1970-luvun puolivälissä kylävaaleissa. Näin ylioppilaskylä ja sen asukkaat kytkettiin mukaan poliittiseen rekrytointikampanjaan, jota harjoittivat niin oikeistolaiset, keskustalaiset kuin vasemmistolaiset opiskelijajärjestöt. Kerrostointinnassa ei ollut puoluepoliittista virettä edes sen kiihkeimpänä aikana.

²²⁶ Jyväskylän Ylioppilaslehti 20.1.1988, 6.9.1989.

²²⁷ Leo Kamunen 9.3.2004 (suullinen tiedonanto).

²²⁸ KYA, VAT, VAT 1970–73: nimiluettelot 1969–70, 1970–71, 1971–72 ja 1972–73; Jyväskylän Ylioppilaslehti: edustajistovaalien ehdokaslistat 14.11.1970, 21.9.1972, 18.10.1974.

²²⁹ Jyväskylän Ylioppilaslehti 3.5.1977.

Kerrostoiminnan valtaamiseen olisi tarvittu useita samassa kerroksessa asuvia ja poliittisesti samaan ryhmittymään kuuluvia asukkaita, mutta tällaisia keskittymiä ei juuri päässyt syntymään.²³⁰ Mahdollisia valtauspyrkimyksiä vastaan toimivat mm. asukkaiden tiuha vaihtuvuus sekä asukaskunnan heterogeenisuus.

---

²³⁰ Osmo Kääriäinen 11.3.2004 (suullinen tiedonanto); KYA, AH, Ptkt 1970-73: kerrosvanhimpien nimiluettelot.

4 OPISKELIJA-ASUINYHTEISÖN VAKIINTUMINEN 1975–1988

4.1 *Ylioppilaskylä ja yhteisöllisyyden häviäminen*

4.1.1 Vihkiäisjuhlat ja peruskorjauksen odotus

Kortepohjan ylioppilaskylä oli valmistuessaan tullut maksaneeksi lähes 44 miljoonaa markkaa ja tästä vain noin puoli miljoonaa oli ylioppilaskunnan tempauksillaan keräämää rahoitusta.²³¹ Loppukustannus oli melkoinen, kun sitä vertaa vuoteen 1966, jolloin JYY oli arvioinut noin 20 miljoonan markan velkarahan riittävän. Vaikka alkuperäiset suunnitelmat olivat kattaneet vain kylän I-alueen, osoittaa velkapääoman kaksinkertaistuminen ylioppilaskylän rakentamisurakan suuruuden. Rahoituksen keräämiseen vaadittu työ ja otetun lainan määrä olivat valtavia. Velkapääoman määrä saattoi hirvittää ylioppilaskunnan ja -kylän taloudesta vastaavia, mutta ainakaan kylän virallisissa vihkiäisissä 12. tammikuuta 1976 huolet eivät juhlijoita juuri painaneet. Ylioppilaskunnan edustajisto sai jälkikäteen keskustella 22 500 markan laskusta, joka koostui suurelta määrin juomatarjoilusta.

Jatkuva rakentaminen ja asukasmäärän vuosittainen kasvaminen 1970-luvun alkupuolella vaikuttivat ylioppilaskylän asukkaiden elämään. Ne olivat häirinneet arkea, mutta samalla kylähallinnon vakiintumista. Nyt yhdeksässä vaiheessa rakennettu, 17 rakennusta käsittänyt ja 2300 opiskelijaa majoittanut ylioppilaskylä oli valmis. Mutta ei vailla ongelmia, sillä vaikka sanonnan mukaan ”köyhällä ei ole varaa halpaan”, ei ylioppilaskunnalla ollut aikanaan ollut muuta vaihtoehtoa. Niinpä ylioppilaskylää olivat alusta alkaen vaivanneet jatkuvat remontit. Suurimassa osassa taloista oli rakenteellisia virheitä ja yhdistettynä kuluttavaan käyttöön, oli seurauksena peruskorjauksen tarve. Tätä pidettiin välttämättömänä jo vuonna 1980, mutta se päästiin aloittamaan vasta vuonna 1984 I-alueelta alkaen.²³² Remontista muodostuikin eräänlainen ikuisuusprojekti, sillä se jatkui kes-

²³¹ JKK, SLLK, KSML 31.5.1975; Jyväskylän Ylioppilaslehti 24.2.1976; Lamberg 2004, s. 367, 370.

²³² KYA, AH, Ptk 1981, Kortepohjan ylioppilaskylä, toimintakertomus 1980; KYA, AH, Ptk 1984-85, Kortepohjan ylioppilaskylä, toimintakertomus 1984; Jyväskylän Ylioppilaslehti 23.11.1983.

keytyksettä 14 kesän ajan, aina vuoteen 1998 asti.²³³ Silti asialle osattiin myös nauraa: ”Kortepohjan atomivoimala on todettu tutkimuksissa täysin turvalliseksi, eilen kiikarilla suoritettulla mittauksella todettiin että kylmä ilma (jäähdytysilma) virtaa hyvin talojen ja huoneiden sisälle. Erityistä kiitosta saivat pistorasiat.”²³⁴

Ylioppilaskylän suurin asumispaine alkoi helpottaa 1970-luvun lopulla Keski-Suomen Opiskelija-asuntosäätiön (KOAS) asuntotuotannon myötä. Keltinmäen lisäksi, valmiina olivat vuosina 1978–1979 rakennetut Myllyjärven ja 1980-luvun alkuvuosina kohonneet Roninmäen asuntokohteet.²³⁵ Vaikka KOAS:n taloissa asui muitakin kuin yliopisto-opiskelijoita, kymmenet asuintalot helpottivat suuresti asumistungosta. Esimerkiksi talvella 1977–1978 saattoi Kortepohjan ylioppilaskylään päästä asumaan ilman jonotusta ja kevään 1978 asunnonhaussa saatettiin asumispaikka antaa 3/4:lle hakijoista²³⁶. Vaikka asuntojen saanti helpottui, tämä ei parantanut ylioppilaskylän ongelmia. Keltinmäen, Myllyjärven ja Roninmäen asuntokohteet olivat Kortepohjan ylioppilaskylän asukkaille ”unelma lämpimimmistä taloista, isommista huoneista ja uuneista joka kämpässä. Ja omasta rauhasesta”.²³⁷ Talot olivat uusia, eikä niissä ollut toveriasumista.

Asuntotilanteen parantuessa tahdottiin kokeilla asteittaista siirtymistä yksinasuttaviin yksiöihin, jollaisiksi ylioppilaskylän toveriasunnot alun perin oli tarkoitettukin. Aluksi kyse oli ainoastaan kesäasumisesta, mutta vuodesta 1980 alkaen A-talon pienimpiä 20 m²:n yksiöitä ryhdyttiin pysyvästi vuokraamaan yksinasujille²³⁸. Käytäntö laajeni talo talolta ja ylioppilaskylän peruskorjauksen myötä luovuttiin toveriasumisesta kokonaan 1990-luvun alkuvuosina. Toisaalta ylioppilaskylän peruskorjaus ja sen yhteydessä toteutettu toveriasumisen lakkauttaminen vaikeuttivat hetkittäisesti opiskelijoiden asumistilannetta. Koska peruskorjaus tehtiin asteittain, oli koko ajan muutama kylän taloista poissa asuinkäytöstä. Näin tarjolla olleiden asuntojen määrä laski huomattavasti ja JYY joutui järjestämään

²³³ Kaskinen 2002, s. 115; Lamberg 2004, s. 480-481.

²³⁴ Sitaatti: KYA, VAT, VAT 1979, Vapari 4/79; ks. myös KYA, VAT, VAT 1981-82, Kylähullu 1/81; Jyväskylän Ylioppilaslehti 15.1.1980, 31.3.1981.

²³⁵ KYA, AH, Ptkt 1982, Kortepohjan ylioppilaskylä, vuoden 1981 toimintakertomus; Jyväskylän Ylioppilaslehti 31.3.1981.

²³⁶ Jyväskylän Ylioppilaslehti 10.5.1978.

²³⁷ Sitaatti: Jyväskylän Ylioppilaslehti 20.10.1982; aiheesta myös Jyväskylän Ylioppilaslehti 27.10.1982.

²³⁸ KYA, AH, Ptkt 1980, JYY:n Kortepohjan ylioppilaskylän kylähallitus, pöytäkirja 13.3.1980, JYY:n Kortepohjan ylioppilaskylän asukasneuvosto 17.3.1980; myös Lamberg 2004, s. 442.

joka syksy hätämajoitusta ylioppilaskylän vapaa-aikatiloissa sekä asunnoissa joiden asukkaat eivät vielä lukukauden alussa olleet saapuneet.

Toveriüksiöiden katoamisen myötä kääntyi ylioppilaskylän asukasmäärä hitaaseen laskuun. Huippuvuonna 1976 kylässä asui 2313 ihmistä, vaikka kylän asukaspaikkaluku ilmoitettiin 2154:ksi. Epäsuhta johtui perhetaloissa asuvien lasten määrästä, koska teoreettiset asukaspaikat oli laskettu aikuisten mukaan.²³⁹

Peruskorjauksen yhteydessä tornitalojen oleskelutiloja muutettiin asteittain pieniksi yksiöiksi, jolloin kerrosten huoneistomäärä kasvoi kahdella yksöllä.²⁴⁰ Ylioppilaskylän yhteis- ja kerrostiloja oli arvosteltu epäkäytännöllisiksi ja niiden yhteisöllisyyttä pelkäsi television tuijottamiseksi. Esimerkiksi Raimo Luoman aika-laistutkimukseen osallistuneista vain kolmannes piti yhteistilojen määrää ja tarkoituksenmukaisuutta kohtalaisina²⁴¹. Myös peruskorjausta suunnitelleiden mielestä kerrosten oleskelutilat kannatti muuttaa asunnoiksi, sillä ne olivat menettäneet alkuperäisen yhteisöllisen funktionsa yksinasumiseen siirtymisen, omien televisioiden yleistymisen ja kaikkinaisen asukkaiden yhteistoiminnan hiipumisen myötä. Voi sanoa, että sosiaalisen yhdessäolon sijaan kerrostiloista oli kehittynyt epäsosiaalisen toiminnan ja häiriköinnin tiloja.²⁴² Samoin oli käynyt asuntoloissa Suomessa ja ulkomailla; Otaniemen teekkarikylän kokoontumistiloja ja Alvar Aallon suunnitteleman yhdysvaltalaisen Massachusetts Institute of Technologyn – joka oli monessa suhteessa suomalaisen kampusrakentamisen esikuva – asuntoloiden aula- ja käytävätilat oli muutettu vähäisen käytön vuoksi asuinhuoneiksi. Tosin MIT:ssä niitä palautettiin 1980-luvulla takaisin alkuperäiseen käyttöönsä.²⁴³ Kortepohjan tilanteessa on kuitenkin muistettava 1970–1980-lukujen taloudelliset realiteetit. Öljykriisit olivat aiheuttaneet asuinkustannusten rajua nousua ja on todennäköistä, että kerrostilojen ”hukkaneliöt” haluttiin tilaisuuden tullen muuttaa taloudellisesti tuottavaan käyttöön, siis asuinhuoneiksi.

²³⁹ KYA, AH, Ptk 1975-76, Kortepohjan ylioppilaskylä, toimintakertomus vuodelta 1975; KYA, AH, Ptk 1977-78, Kortepohjan ylioppilaskylä, toimintakertomus vuodelta 1976; asukasmäärien kehityksestä ks. Liite 1: Kortepohjan ylioppilaskylän asukasmäärät vuosina 1968–1988.

²⁴⁰ Jyväskylän Ylioppilaslehti 23.11.1983; Jorma Janhonen 4.3.2004 (suullinen tiedonanto).

²⁴¹ Luoma 1980, s. 89.

²⁴² Jyväskylän Ylioppilaslehti 3.4.1985; Jorma Janhonen 4.3.2004 (suullinen tiedonanto).

²⁴³ Nykänen & Kohonen 2003, s. 238.

4.1.2 Ylioppilaspoliitikoista sählyskupolveen

Opiskelijamaailmassa tapahtui 1970–1980-lukujen vaihteessa muutoksia ajatusmaailmassa ja elämäntavoissa. Myös opiskelijakulttuuri muuttui, mikä oli yhteydessä 1950-luvulla ja 1960-luvun alussa syntyneen nk. lähiöiden sukupolven saapumiseen korkeakouluikään. Siinä missä edeltävät ikäluokat olivat olleet jossain määrin sidoksissa maaseutu-Suomeen, tämän ikäpolven jäsenet olivat syntyneet ja kasvaneet kaupunkien lähiöissä tai niiden kaltaisilla asuinalueilla. He olivat syntyneet hyvinvointiyhteiskuntaan ja saaneet nauttia sen tarjoamista palveluista pienestä pitäen.²⁴⁴ Kunnallinen päivähoido- ja koulutusjärjestelmä olivat varmistaneet sen, että lähiöiden sukupolvi oli sosiaalistunut vallitsevaan yhteiskuntaan. He olivat myös tavallisesti tottuneet korkeampaan tasoon asumisessaan, minkä vuoksi siirtyminen ylioppilaskyläasumiseen ei aina sujunut kitkatta. Asunnon pienuus, varustelutaso ja toveriasuminen saattoivat aiheuttaa suuriakin pettymyksiä. Esimerkiksi Luoman mukaan yli puolet 1970–1980-lukujen taitteen asukkaista oli varsin tyytymättömiä asuntonsa kokoon²⁴⁵. Toisaalta ylioppilaskylän talojen peruskorjausten myötä viihtyvyys parani ja 1980–1990-lukujen vaihteessa oltiin kylään kokonaisuutena melko tyytyväisiä. Asumisviihtyminen vaihteli siten, että yksinasuvat ja perheasukkaat viihtyivät parhaimmin, toveriyksiöissä asuvat heikommin.²⁴⁶

Yliopistojen laajeneminen ja kasvava opiskelijajoukko olivat pakottaneet korkeakoululaitoksen suuntaamaan resurssejaan entistä tarkemmin. Ratkaisua etsittiin tutkinno uudistuksesta, jolla pyrittiin lyhentämään opiskeluaikoja, vähentämään keskeyttäneiden määriä ja siis ylipäänsä tehostamaan toimintaa. Opiskelijoiden sisäänottoa oli jo 1960-luvun lopulta alkaen rajoitettu ja nyt ryhdyttiin opiskelutehokkuutta seuraamaan opintoviikoilla. Lisäksi aineyhdistelmiltään tiukkarajaiset koulutusohjelmat astuivat 1970-luvun lopulla entisen arvosanaopiskelun sijaan. Yliopisto-opiskelu koulumaistui ja koulutusohjelma vuosikursseineen opiskelu johti alaperusteen lokeroitumiseen, jossa opiskelijakenttä hajosi entistä pienempiin osaryhmiin. Opiskelijakulttuurin muutoksen myötä yliopisto ja ylioppilaskylä

²⁴⁴ Roos 1986, s. 52; Roos 1987, s. 56, 58; Aittola 1992, s. 11-12.

²⁴⁵ Luoma 1980, s. 87.

²⁴⁶ Kuikka 1991, s. 84.

eivät enää muodostaneet elämän kiinnepisteitä.²⁴⁷ Opiskelu oli alkanut muistuttaa palkkatyötä, jonka vastapainona toimivat muut elämänaalueet.²⁴⁸ Ylioppilaskylän asuinyhteisöllisyys ja yhteistoiminta menettivät merkitystään ja vapaa-ajantoimintaa etsittiin muualta.

Vaikka poliittisuus heikkeni 1970-luvun mittaan ylioppilasmaailmassa, oli ylioppilaskunta pitkään vasemmiston ohjauksessa. Silti poliittisten opiskelijajärjestöjen ylivallan aika alkoi käydä vähiin. Innokkaimmat opiskelijapoliitikot olivat varttuneet, valmistuneet ja perheellistyneet. Samaan aikaan yliopiston ulkopuolelta, lähinnä puolueista, käsin ohjattu toiminta oli käynyt opiskelijoille vieraaksi.²⁴⁹ Vasemmistolaisen opiskelijaliikkeen viimeisiä aktiivisia toimintayrityksiä olivat vuoden 1977 luentolakot, joita järjestettiin Helsingissä, Tampereella ja Jyväskylässä, jossa lakkoon liittyi JOS:n organisoima yliopiston päärakennuksen juhlasalin valtaus. Viisi päivää kestänyt protesti ei kuitenkaan saanut kovin suurta kannatusta, sillä JYY:n ja SYL:n sanouduttua siitä irti, eivät muutkaan opiskelijaryhmät yhtyneet mielenilmaukseen.²⁵⁰

Aika ei enää suosinut poliittisia joukkoliikkeitä tai opiskeluvuosien käyttämistä muuhun kuin itse opiskeluun. Massat olivat kyllästyneet järjestötoiminnan tuloksettomuuteen ja jäykkyyteen. Sosiologi Martti Siisiäinen onkin nimittänyt vuosia 1974–1979 ”järjestöliikkeen nousun ja tuhon ajaksi”; kun 1960–1970-lukujen vaihteessa järjestöjen toiminta oli ollut uutta luovaa ja spontaania, oli kehitys johtanut organisoitumisen ylikorostumiseen ja toiminnan jähmettymiseen²⁵¹. Vaikka opiskelijaliikkeen jäsenmäärä voimistui vielä 1970-luvun puolivälissä, alkoi opiskelijajärjestöjen vetovoima heiketä.

Opiskelijamäärien kasvu ja yliopistojen ”maallistuminen”, jota 1960–1970-lukujen opiskelijapolvet olivat vaatineet, johtivat korkeakouluopiskelun ja opiskelijaelämän statuksen laskuun. Korkeakouluopiskelussa ei enää ollut mitään erityi-

²⁴⁷ Aittola & Poikkeus 1990, s. 45-46; Aittola 1992, s. 100; Kolbe 1996, s. 502-504; Lapinlampi 1999, s. 88; Nevala 1999, s. 118-119.

²⁴⁸ Jyväskylän Ylioppilaslehti 8.2.1989: sosiologi Tapio Aittolan haastattelu; Aittola 1992, s. 94, 96.

²⁴⁹ Vilkuna & Havila 2003, s. 163, 171-172.

²⁵⁰ Jyväskylän Ylioppilaslehti 4.3.1977; JKK, SLLK, KSML 1.4.1977, 6.4.1977; Lamberg 2004, s. 386-387; Vilkuna & Havila 2003, s. 165-168.

²⁵¹ Siisiäinen 1990, s. 66-67.

sen *hienoa* ja arvostusta herättävää. Samoin ei enää voinut puhua yhdestä ja erityisestä opiskelijakulttuurista, sillä se oli hajaantunut osa- ja alakulttuureihin, jotka muodostuivat esimerkiksi pääaineen, ystäväpiirin, harrastusten tai ainejärjestötoiminnan pohjalta. Opiskelijoiden elämään suodattui aineksia vallinneesta yleiskulttuurista, korkeakulttuurista ja nuorisokulttuureista.²⁵² Joukkoviestinnän laajeneminen oli vakiinnuttanut rock- ja populaarikulttuurin, alkoholinkäyttö oli arkipäiväistynyt, nk. ensimmäinen huumeaalto koettu, seksuaalisuus vapautunut ja moraalinormistot muuttuneet. Kuusikymmentälukuun verrattuna vapaus oli lisääntynyt oikeastaan kaikilla elämänalueilla. Ajan myötä tuli vaikeammaksi hädäkähdyttää ja murtaa rajoja. Ympäristöliike ja punk olivat 1970- ja 1980-lukujen vastauksia edellisten vuosikymmenten kulttuuriradikaaleille, äärivasemmistolle ja hipeille.

Elämäntapojen muutokseen kuului harrastusten luonteen muuttuminen. Harrastuksista muodostui yhä keskeisempi osa elämänsisältöä, eivätkä ne enää olleet sidoksissa opiskeluun. Yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa saavutti suurta suosiota sähly, jonka perusteella 1980-luvun opiskelijat leimattiin yleisesti ”sählysukupolveksi”.²⁵³ Silti opiskelijakulttuurin ja -elämän osaksi nousseet liikunta-harrastukset eivät ilmestyneet tyhjästä. Kortepohjan ylioppilaskylän asukkaiden keskuudessa eri aikoina laadittujen kartoitusten perusteella urheilu eri muodoissaan oli vuodesta toiseen suosituimpia harrastusmuotoja²⁵⁴. Vaikka liikunta oli siis yleistä jo ennen 1980-lukua, oli muutoksessa kyse sen luonteen muuttumisesta. Aiemmin olivat tärkeitä olleet yksilölajit, kuten hölkkääminen ja hiihto, eikä niillä ollut ollut samanlaista *sosiaalista funktiota* kuin sählyllä. Joukkueurheilua olivat järjestäneet osakunnat, ainejärjestöt ja ylioppilaskylän sisälläkin oli toiminut mm. lentopallopuulaaki, mutta silti 1980-luku toi mukanaan uudentyyppisen yhdessäolon, jossa urheilulla oli toissijainen asema. Uusi liikunnallisuus ei perustunut niinkään kilpailulle kuin juuri yhdessäololle, jonka *ohessa* pidettiin huolta myös fyysisestä kunnosta. Sählysukupolvessa oli kuitenkin kyse lähinnä yleiskäsittestä. Kaikki eivät pelanneet sählyä, mutta sählyyn liittynyt *asenne* – kilpailullisuuden ja suorittamisen katoaminen sekä sosiaalisen aspektin korostuminen – näkyi

²⁵² Aittola & Poikkeus 1990, s. 45-46; Aittola 1992, s. 94, 100.

²⁵³ Aittola 1992, s. 100.

²⁵⁴ KYA, VAT, VAT, ”Tuloksia vapaa-aikatoimikunnan suorittamasta harrastusten kyselystä” (päiväämätön 1970-luvun alusta); Tuhkanen & Pennanen 1979, s. 24-25.

ylioppilaspoliitikassa ja muussa yhteistoiminnassa²⁵⁵. Tässä mielessä se oli vasta-reaktio 1980-luvun egoismille ja kilpailukyvyn ihannoinnille.

Jo aikalaiset syyttivät 1980-luvun opiskelijoita passiivisiksi, mutta kyse oli ehkä sittenkin lähinnä aktiivisuuden kohteiden vaihtumisesta. Edellinen vuosikymmen oli tavallaan käyttänyt loppuun yhteiskunnallisia asioita kohtaan tunnetun kiinnostuksen. Uudet opiskelijapolvet olivat kyllästyneet kaikkeen kytkeytyvään puoluepolitiikkaan, eivätkä halunneet samaistua perinteisiin järjestöihin. Uudet joukko-
liikkeet olivat 1970-luvun lopulla syntyneiden nk. yhdenasianliikkeiden sukulaisia. Parlamentaarisen toiminnan sijaan monet liikkeet keskittyivät ympäristö- ja kehitysmaakysymysten sekä rauhanliikkeen edistämiseen.²⁵⁶ Toisaalta maailmaa leimasivat 1980-luvun loppua kohden yksilöllisyys, materialistisuus ja tehokkuuden ihannointi. Tämänkaltaista jakoa noudattaen on 1980-luvun alku- ja loppupuolen opiskelijoita jaettu viherpasifistiseen sukupolveen sekä juppi- ja kasinosukupolveen. Kyse oli samasta joukosta, jota J. P. Roos oli pitänyt suomalaisen yhteiskunnan viidentenä sukupolvena, mutta jota hän ei vielä 1980-luvun puolivälissä ollut kyennyt analysoimaan.²⁵⁷

Toisaalta passiivisuudessa oli kyse myös siitä, että 1970-luvun lopun ja 1980-luvun opiskelijat eivät haastaneet edeltäjiään tai vallassaolijoita samoin keinoin kuin ”radikaalipolvet”. Monia tavoitteita oli saavutettu sosiaali- ja korkeakoulupoliitikassa sekä yleensäkin yhteiskunnassa. Suomen hyvinvointivaltio oli valmis, eikä maailmallakaan koettu olevan epäkohtia, joita vastaan kollektiivinen toiminta olisi kyetty kohdentamaan. Yhdenasianliikkeet toimivat rajattujen päämäärien eteen, samoin kuin ne muutamat opiskelijaliikkeen välähdykset, joita vielä nähtiin. Näissä oli kyse opiskelijoita suoraan koskettaneista asioista, sillä opiskelijoita suuressa mitassa koonneista mielenosoituksista viimeisiä olivat SYL:n aloitteesta 23. maaliskuuta 1976 järjestetty opintotukipäivä ja mielenosoitusmarssi. Opintotuki uudistusta vauhdittamassa marssi Jyväskylässä keväällä 200-300 opiskelijaa ja lokakuussa 2500-3000 osallistui opintotukipäivän tapahtumiin²⁵⁸. Myöhemmin ei yhtä laajamittaisia opiskelijoiden yhteisesiintymisiä enää nähty.

---

²⁵⁵ Aiheesta enemmän Klinge & Kolbe 1991, s. 164-168.

²⁵⁶ Klinge & Kolbe 1991, s. 166.

²⁵⁷ Soikkanen & Vares 1998, s. 52; Roos 1987, s. 53.

²⁵⁸ Lamberg 2004, s. 384-386.

4.1.3 Vuokraboikotit ja nuoriso-ongelmat

Samaan aikaan, kun puoluepolitiikka ulotti vaikutuksensa asukasneuvostovaaleihin, joutui ylioppilaskylä taloudellisiin vaikeuksiin. Öljykriisien myötä asumiskustannukset nousivat 1970-luvulla rajusti koko maassa ja tämä johti vuokrien peräkkäisiin korottamisiin. Korotuksista syntyi riita opiskelijajärjestöjen kesken ja kiistely johti pian siihen, että alkuperäisten syiden sijaan taisteltiin opiskelijaliikkeen johtoasemasta. Vuokranmaksuboikottien takana toimivat pääasiassa taistolaisien SOL ja sen paikallisjärjestöt. Esimerkiksi Kortepohjan ylioppilaskylässä kerättiin 1970-luvun alussa yhdeksän kerrosvanhimman toimesta laaja adressin vuokrankorotuksia vastaan ja monet vetoituksen alullepanijat esiintyivät myöhemmin äärivasemmiston asukasneuvostovaaliehdokkaina.²⁵⁹

Vuokrakiistely ei juuri ulottunut ylioppilaskylän hallintotasolle. Vaikka asukastasolla ongelma kuohutti tunteita, esti budjettiongelmien realiteettien tunnustaminen poliittisia ylilyöntejä hallinnossa; kun oli itse vastuussa, ei hallintoa voinut käyttää helppona maalitauluna. Vaaliteemoissa ja jäsenrekrytoinnissa vuokrakysymyksiin sen sijaan tartuttiin²⁶⁰. Vuokra- ja asumisteemat näkyivät ylioppilaskylän vaaleissa mm. vaaliliittojen nimissä, mistä esimerkkinä toimi JOS:n vuoden 1978 ”Ei vuokrankorotuksille – kommunistit ja kansandemokraatit”.²⁶¹

Oikeiston, keskustan ja sosialidemokraattien opiskelijajärjestöt liittoutuivat äärivasemmiston vuokraboikottitoimintaa vastaan ja käyttivät fooruminaan mm. paikallisia ylioppilaslehtiä. Jyväskylän Ylioppilaslehdessä esiteltiin isännöitsijä Kamusen perusteluja vuokrankorotuksille ja vedottiin opiskelijoihin tilanteen rauhoittamiseksi. Taustalla pyrittiin esittämään se, että vuokraboikottien kohdistuminen ylioppilaskuntaan, vahingoitti myös sen jäsenkuntaa – eli itse asiassa protestoijia itseään.²⁶² Vuokrankorotukset olivat niin yleinen tapahtuma, että sen puuttuminen saattoi jopa aiheuttaa ihmetystä. Esimerkiksi vuonna 1976 ylioppilaskunnan edustajistolle jätettyyn ylioppilaskylän talousarvioon ei sisällytetty vuokran-

²⁵⁹ KYA, AH, Ptkt 1970-73, päiväämätön vetoisuus asukasneuvostolle; vasemmiston aktiivisuudesta vuokraboikoteissa ks. Kolbe 1996, s. 473; Sundbäck 1991, s. 83.

²⁶⁰ Leo Kamunen 9.3.2004 (suullinen tiedonanto).

²⁶¹ KYA, VLTK, Asukasneuvoston vaalit 1978–92, vaalitulokset ja -asiakirjat vuodelta 1978.

²⁶² Tarkemmin Jyväskylän tapahtumista ks. Remes 1993, s. 72-73; Lamberg 2004, s. 376-378.

korotuksia, mitä korostettiin hyvin positiivisena kehityspiirteenä²⁶³. Tosin korostusten tekemättä jääminen oli vain väliaikaista.

Yhteiskunnan ja yhteisöjen olemassaolossa on olennaista niiden sisäisen vakauden lujittaminen, potentiaalisia tai aktuaalisia konflikteja häivyttämällä. Tämän onnistuminen riippuu siitä, voidaanko toimintayhteisö, kuten esimerkiksi koulu tai asuinyhteisö, kokea puolueettomaksi²⁶⁴. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna Kortepohjan ylioppilaskylän integraation onnistuminen tai epäonnistuminen liittyi siihen, kuinka hyvin sen asukkaat kokivat itsehallinnon onnistuneen tehtävissään. Tunsivatko he omaavansa riittävät vaikutusmahdollisuudet itseään koskeviin asioihin ja toteutuivatko tärkeiksi koetut vaatimukset myös käytännön tasolla – eli toimiko itsehallinto tasapuolisesti asukkaiden etuja ajaen? Vuokrankorotukset olivat yksi itsehallinnon puolueettomuutta mitanneista ongelmatilanteista tutkimusaikana.

Vuokrankorotusten ohella ylioppilaskylän asukkaiden tunteita nostattivat nuorison häiriköinnistä juontuneet asumisongelmat. Kortepohjassa asui 1970-luvun lopulla jo tuhatkunta teini-ikäistä, joille ei ollut minkäänlaisia vapaa-ajantiloja.²⁶⁵ Uuteen kaupunginosaan muuttaneiden lapset olivat kasvaneet teini-ikäisiksi, jotka koontuivat paitsi kirjastossa ja ostoskeskuksen lähetyvillä, erityisesti ylioppilaskylän taloissa. Vaikka asukkaiden ja kotien välille koetettiin saada yhteistyötä ongelman tiimoilta, ei se johtanut tuloksiin. Kortepohjaan vuonna 1981 saatu nuorisotalokaan ei ongelmia ratkaissut. Erityisen suosittuja ajanviettopaikkoja olivat tornitalojen oleskelutilat, joissa kokoonnuttiin ja satunnaisesti jopa tuhottiin.²⁶⁶ Erityisen vakavina häiriöt esiintyivät syksyisin. Ylioppilaskylän ilmoitustaulut, ikkunat ja ovet joutuivat ilkeiden kohteiksi; asukkaita uhkailtiin, asuntoihin murtauduttiin ja tappeluja esiintyi.²⁶⁷ Kylähallituksen käsittelyyn tulleissa lukuisissa tapauksissa lienee liioittelua, mutta kylän kärsimät taloudelliset vahingot nousivat kymmeneen tuhansiin markkoihin ja etenkin naisasukkaat alkoivat pelätä liikku-

²⁶³ KYA, AH, Ptkt 1977-78, Kortepohjan ylioppilaskylä, toimintakertomus vuodelta 1976.

²⁶⁴ Kivinen & Rinne 1995, s. 72-73.

²⁶⁵ KYA, VAT, VAT 1980, Kerrosvetäjien kysely keväällä 1980 (kyselyn vastaukset); Jyväskylän Ylioppilaslehti 31.3.1981; Kaskinen 2002, s. 87.

²⁶⁶ KYA, AH, Ptkt 1982, Korset 8.11.1982; Jyväskylän Ylioppilaslehti 13.4.1983; Kaskinen 2002, s. 88; Lamberg 2004, s. 446.

²⁶⁷ Esimerkiksi KYA, VAT, VAT 1982-83, Kylähullu 10.11.1982; Jyväskylän Ylioppilaslehti 28.2.1979, 31.3.1981.

mista yksin pimeällä. Esimerkiksi vuonna 1981 kylän vahingoista jäi ylioppilaskunnan maksettaviksi 56 000 markkaa, koska tekijöitä ei saatu kiinni²⁶⁸.

Nuorison häiriköintiin kyllästyneet ylioppilaskyläläiset kirjoittelivat Keski-suomaiseen ja keräsivät vuonna 1981 adressin rauhallisemman Kortepohjan puolesta. Tuhtuneet asukkaat järjestivät useina vuosina ulkopartiointia ja vaativat omaa korttelipoliisia.²⁶⁹ Osa asukkaista piti ”kova kovaa vastaan” -ajattelua liioiteltuna.²⁷⁰ Omituisena pidettiin sitä, että vaikka kylässä asui satoja tulevia kasvatustalan ammattilaisia, ei ongelmaa pystytty rauhanomaisesti ratkaisemaan. Asioista olisi pitänyt keskustella, ei aloittaa järjestyspartioita. Joka tapauksessa vuonna 1986 Keltinmäen nuorisopoliisi Aarno Vänni muutti toimitilansa ylioppilaskylän E-talon alakertaan ja vähitellen nuoriso-ongelmakin alkoi rauhoittua²⁷¹. Osaltaan tähän vaikutti sekin, että ylioppilaskylän peruskorjauksen yhteydessä useimmat tornitalojen oleskelutiloista muutettiin asuntokäyttöön, eikä nuorisolle jäänyt enää kokoontumistiloja kylän kerroksissa.

4.2 Asukashallinnon kamppailu vaikutusvallasta

4.2.1 Kylähallitus: valtaa kyläläisille

Asukasdemokratiapyrkimykset olivat 1970-luvun alussa johtaneet ylioppilaskylän hallintorakenteiden raskauteen. Asukasneuvoston muodostaminen kerrosvanhimista johti talomäärän lisääntyessä siihen, että tärkeät kokoukset peruuntuivat päätösvaltaisuuden puutteeseen. Edustajia ei yksinkertaisesti saatu tarpeellista määrää paikalle. Lisäksi kylähallinnon asema ylioppilaskunnan edustajiston ja sen eri elinten alaisuudessa aiheutti lisäbyrokratiaa, kun monet luonteeltaan ns. juoksevatkin asiat tuli alistaa edustajistolle. Hallintoa pidettiin tehottomana, mikä entestään lisäsi kritiikkiä ja vähensi osallistumisintoa. Toisaalta niin asukashallinnossa kuin vapaa-aikatoimikunnassa oli törmätty jatkuvuuden ongelmaan. Asukkaiden vaihtuvuus ja toiminta-aktiivisuuden vaihtelut estivät toimintojen vakiintumista.

²⁶⁸ Jyväskylän Ylioppilaslehti 13.4.1983.

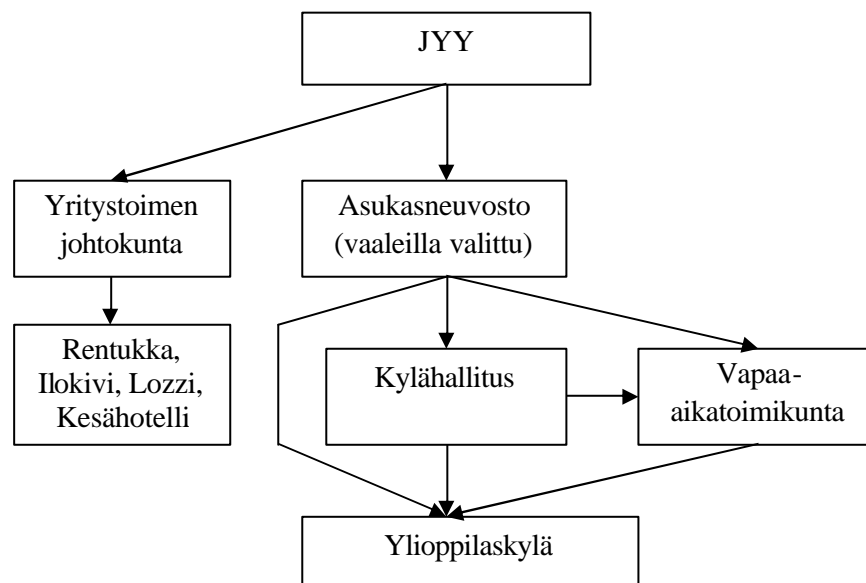
²⁶⁹ KYA, AH, Ptk 1979, JYY:n Kortepohjan ylioppilaskylän kylähallitus, pöytäkirja 19.3.1979 ja 28.2.1979; KYA, VAT, VAT 1981-82, Pöytäkirja vapaa-aikatoimikunnan kokouksesta 23.11.1981.

²⁷⁰ Jyväskylän Ylioppilaslehti 19.11.1982.

²⁷¹ KYA, VAT, VAT 1984-85, Kylähullu 3/86; Jyväskylän Ylioppilaslehti 9.12.1986.

Vuonna 1974 JYY:n perussääntöön hyväksytyt muutokset kohdistuivat ensisijaisesti Kortepohjan ylioppilaskylän hallintoon. Asukasneuvoston edustajamäärän rajoittaminen ja kylähallituksen perustaminen oli tarkoitettu parantamaan hallinnon toimivuutta ja päätöksentekoa; siirtämällä valtaa pois ylioppilaskunnalta pyrittiin selkiyttämään organisaatiota. Nyt asukashallinto jaettiin siten, että asukasneuvostolle kuului päätäntävalta ja kylähallitus vastasi toimeenpanosta sekä käytännön asioista. Kylähallinnon apuna toimivat isännöitsijä sekä ylioppilaskylän muu henkilökunta. Vaikka JYY:n edustajisto päätti edelleen esimerkiksi ylioppilaskylän talousarvioesitysten hyväksymisestä, voidaan itsehallintoa pitää melko täydellisenä²⁷². Asukashallinto pystyi toimimaan vapaasti niissä kehyksissä, jotka JYY:n edustajisto sille asetti. Ylioppilaskylän hallinnon ja JYY:n suhdetta on kuvattu oheisessa kaaviossa 3.

Kaavio 3: Ylioppilaskylän organisaatio vuosina 1976–1987.²⁷³

²⁷² Vrt. Asukasdemia 1991, s. 1-3: hyvin toteutunut asukasdemia (itsehallinto) merkitsee asukkaiden vaikutusvaltaa sekä hallinnossa käsiteltävien aiheiden käsittelyyn että *itsenäiseen päätöksentekoon* niitä koskien; Leo Kamunen 9.3.2004 (suullinen tiedonanto).

²⁷³ Jyväskylän Ylioppilaslehti 13.4.1976.

Tammikuussa 1975 ensimmäisen kerran toimintansa aloittaneen 20-jäsenisen asukasneuvoston toimikausi ajoittui kalenterivuoden mukaan. Toiminnan odotettiin tehostuvan huomattavasti entiseen, keväällä 1975 lähes 80 jäsentä käsittäneeseen hallintoelimeen verrattuna. Nyt päätösvaltaisuuteen riitti kuudenkymmenen edustajan (2/3:n) sijasta kymmenen jäsenen läsnäolo²⁷⁴. Kylähallitus taas muodostui viidestä asukasjäsenestä, joiden kokoonpano noudatti asukasneuvoston ryhmittymien voimasuhteita, sekä kahdesta ylioppilaskylän työntekijöiden edustajasta. Asukasdemokratian lisäksi ylioppilaskylässä pyrittiin näin toteuttamaan myös työpaikkademokratiaa, kun työntekijöiden edustajat olivat mukana kylän päätöksenteossa. Lisäksi kokouksissa oli äänioikeudettomana asioiden esittelijänä ylioppilaskylän isännöitsijä.

4.2.2 ”Herätkää – vaalit ovat ovella!”

Opiskelijamaailma seurasi 1960–1970-luvuilla yleistä yhteiskunnallista kehitystä kohti kiihtyvää puoluepolitiikkaa. Vähitellen voimakas polarisoituminen ja ääripäiden painoarvon kasvaminen korvasivat ylioppilaiden yhteisöllisyyden. Poliittikan vastapoolit muodostuivat äärivasemmistolaisesta opiskelijaliikkeestä ja oikeiston porvaririntamasta. Politikointi tapahtui aina omasta näkökannasta ja omilla ehdoilla, eikä lopulta ollut oikeastaan mitään, mitä ei tavalla tai toisella voitu kytkeä politiikkaan.

Opiskelijapolitiikan ollessa eniten puoluepolitisoitunutta 1970-luvun alkupuolella, käytiin myös asukashallintovaalit poliittisten ryhmittymien tunnuksin. Asukasneuvosto oli näin muuttunut kerrosvanhempien keskinäisestä yhteishallinnosta osaksi ylioppilaspolitiikkaa. Muutos näkyi myös kylähallinnon kokouksissa, joissa poliittiset linjat alkoivat sanella toimintaa ja vaikuttaa päätöksiin²⁷⁵. Poliittiset ryhmät jakoivat kylässä innolla vaalimateriaalejaan. Asukashallinnon vaalit olivat samalla tavoin poliittisen kannatuksen mittauspaikkoja ja aatteiden foorumeja kuin ylioppilaskuntavaalit. Lisäksi ne järjestettiin syksyisin samaan aikaan, mikä oli omiaan lisäämään toimintaa vaalien ympärillä. Eduskuntavaalien tapaan Kortepohjan ylioppilaskylään rakennettiin sekä ylioppilaskunnan edustajiston että

²⁷⁴ KYA, AH, Ptkt 1988, Asuntoloiden itsehallinnon ohjesääntö. Vuonna 1988 hyväksytyyn ohjesääntöön ohessa esitellään sen eroavuudet edellisiin verrattuna.

²⁷⁵ Osmo Kääriäinen 11.3.2004 (suullinen tiedonanto).

kylän asukasneuvoston vaaleja varten vaalistandaarit ja jaettiin seinämainospaikat. Jotta sijoittelusta ei syntynyt kiistaa, arvottiin paikat osallistuvien ryhmittymien kesken. Sijainniksi haluttiin mahdollisimman keskeinen paikka ja huoltorakennuksen edusta oli tähän luonnollinen valinta. Politisoituneelle ajalle oli kuvaavaa, että esimerkiksi marraskuussa 1975 järjestettiin Rentukassa vaalipaneeli ja keskustelutilaisuus, jonne kutsuttiin edustajia kaikista vaaliryhmittymistä.²⁷⁶

Vaalimainoksien levittäminen ylioppilaskylässä oli tehokasta, sillä jo yhden kahdeksankerroksisen tornitalon asuntoihin esitteitä jakamalla tavoitti satoja opiskelijoita. Tästä huolimatta jouduttiin talojen porraskäytävistä irrottelemaan sinne ilman lupaa liimattuja vaalijulisteita ja melkoista luovuutta osoittivat ne poliittisten ryhmien aktiivit, jotka keksivät 1970-luvun lopulla hyödyntää ylioppilaskylän sisäisten puheluiden ilmaisuutta vaalimainonnassaan²⁷⁷.

Syksyllä 1974 järjestetyissä ensimmäisissä asukasneuvoston vaaleissa äänestysprosentti kohosi 54:än ja vasemmistoryhmät saavuttivat puolet edustajapaikoista, mikä suhde säilyi 1980-luvun alkuun saakka. Yksikään poliittinen opiskelijajärjestö ei saavuttanut dominoivaa asemaa asukashallinnossa. Seuraavien kylävaalien äänestysprosentti 75,11 taas jäi historiaan kaikkien aikojen korkeimpana äänestysaktiivisuutena, jonka jälkeen asukasneuvostovaalit alkoivat hitaasti mutta varmasti menettää suosiotaan. Vaikka äärivasemmiston harjoittama solutus laitoshallinnossa ja ainejärjestöissä onnistui, esti kylähallinnon valtaamista sen valitseminen yleisillä vaaleilla. Vaikka JOS teki uutтерasti vaalityötä ja asetti runsaasti ehdokkaita, ei se kyennyt aikaansaamaan valta-asemaa – eivätkä tähän pystyneet oikeisto- tai keskustaryhmätäkään. Äänestyspassiivisuudesta kannettiin huolta siinä määrin, että kylähallinto koetti herätellä asukkaita vaaliurnille Korset-lehtensä välityksellä tunnuksella: ”Herätkää – vaalit ovat ovella”²⁷⁸.

Opiskelijapolitiikan hiipuesssa heikkeni myös poliittisten opiskelijajärjestöjen näkyvyys ylioppilasmaailmassa. Merkittävä osa tässä oli vasemmiston heikkenemisellä. Suomalainen äärivasemmisto jakautui enemmistö- ja vähemmistökommu-

²⁷⁶ KYA, AH, Ptkt 1975-76, esim. JYY:n Kortepohjan ylioppilaskylän kylähallituksen kokouspöytäkirjat 10.9.1975, 9.10.1975 ja 23.10.1975.

²⁷⁷ KYA, AH, Ptkt 1977-78, JYY:n Kortepohjan ylioppilaskylän kylähallitus, pöytäkirja 24.10.1977; vastaavia päätöksiä tehtiin muinakin vuosina.

²⁷⁸ KYA, AH, Ptkt 1981, KORSET 23.10.1981.

nisteihin, joiden kesken yhteistyö oli mahdotonta. Jyväskylän yliopistossa tämä näkyi sosialistiopiskelijoiden JOS:n hajoamisessa. Samoin kuin emäjärjestönsä Sosialistinen Opiskelijaliitto, myös JOS:n johto joutui vähemmistöläisten käsiin ja enemmistökommunistit perustivat vuonna 1973 ryhmittymäkseen Jyväskylän Opiskelevat Kansandemokraatit (JOKA). Opiskelijamaailmassa tapahtui paradoksi, jossa vähemmistöläiset olivat näkyvänä ja päättävänä enemmistönä.²⁷⁹ Jäsenkilpailun kiristytessä niin SOL kuin muutkin poliittiset ryhmät olivat erkaantuneet opiskelijakentästä. Toiminta oli jäykistynyt dogmaattisuuteen, ryhmäkuriin ja vastustajien mustamaalaamiseen.²⁸⁰ Vasemmistoryhmien ainoa vaaliliitto asukasneuvostovaaleissa solmittiin vuonna 1977, jolloin uusi politiikkaan kyllästynyt sukupolvi oli jo astumassa yliopistoon.

Ylipolitisoituneen opiskelija-aktiivisuuden vastapainoksi nousi 1970- ja 1980-lukujen taitteessa sitoutumattomuus. Se kehittyi aluksi poliittisten opiskelijajärjestöjen rinnalla ja lopulta ohitti ne. Opiskelijat olivat pettyneitä edeltävän vuosikymmenen alkupuoliskon lähipolitisoituneeseen maailmaan ja siihen, että ylioppilaskunnat olivat puolueiden talutusnuorassa. Eräs esimerkki tästä oli Jyväskylän yliopistossa 1970-luvun viimeisinä vuosina syntynyt nk. sivistysyliopistoliike, jonka perustana oli kritiikki tutkinnonuudistusta ja opiskelijajärjestöjen puoluevetoisuutta vastaan²⁸¹. Liike voidaan tavallaan nähdä uusvasemmistolaisuuden jatkeena, sillä sekin kamppaili markkinavoimien vaikutusvaltaa vastaan ja monet sen toimintaohjelman luojaista, kuten yhteiskuntatieteilijä Esa Sironen, olivat entisiä JOS-aktiiveja.²⁸² Poliitiikkaa ja parlamentarismia ei sinänsä tuomittu, mutta niiden puuttuminen yliopistojen sisäisiin asioihin nähtiin pahana. Yliopistojen tuli itsenäisesti toiminnastaan.²⁸³

Uudet opiskelijapolvet eivät tunteneet asukasneuvostossa tai kylähallituksessa toimimista samalla tavoin tärkeäksi kuin edeltäjänsä, mikä näkyi esimerkiksi vuosina 1984, 1985 ja 1987, jolloin päädyttiin asukasneuvostopaikat jakamaan halukkaiden ryhmittymien kesken sopuvaaleilla.²⁸⁴ Kyseisiin vaaleihin oli kyllä aluksi

²⁷⁹ Lamberg 2004, s. 282-283; Vilkuna & Havila 2003, s. 140-141, 144.

²⁸⁰ Siisiäinen 1990, s. 139, 143.

²⁸¹ Kanerva 1986, s. 62; Siisiäinen 1990, s. 154.

²⁸² Vilkuna & Havila 2003, s. 171.

²⁸³ Sundbäck 1991, s. 173-174.

²⁸⁴ KYA, VLTK, Asukasneuvoston vaalit 1978–92; Jyväskylän Ylioppilaslehti 30.10.1985.

ilmoittautunut enemmän ehdokkaita, mutta ”ylimääräisten” vetäytyttyä, jäi jäljelle vain 20, joista tulevan vuoden asukasneuvosto muodostettiin. Jatkuvat sopuvaa-
lit aiheuttivat huolta kylähallinnon aktiiveissa ja asukkaita koetettiin saada vaali-
urnille kylän lehtien välityksellä. Jäsenten vaihtuvuus ja alhainen osallistumis-
kiinnostus asukashallintoa kohtaan olivat pahimmillaan johtaneet siihen, että
vuonna 1987 sopuvaaleilla valituista edustajista vain kolmesta asui jäsenkau-
dellaan ylioppilaskylässä²⁸⁵. Koska varamiehiäkään ei ollut, oli päätösvaltaisuu-
teen edellytetyn kymmenen edustajan paikalle saaminen äärimmäisen vaikeaa.
Jälleen kerran oltiin tilanteessa, jossa asukademokratian toteutuminen oli jäänyt
pelkäksi ihanteeksi.

Politikoinnin hiipumista kuvasti myös poliittisesti sitoutumattomien ryhmien syn-
tyminen. Kortepohjan ylioppilaskylässä ensimmäinen tällainen ryhmittymä oli
Perheellisten vaaliliitto, joka sai heti ensiesiintymisellään vuoden 1979 kylävaa-
leissa neljä edustajaa asukasneuvostoon. Samana vuonna JYY:n hallitus sai sitou-
tumattoman johdon ensikertaa kymmeneen vuoteen.²⁸⁶ Poliittisten opiskelijajär-
jestöjen dominoima aika ylioppilaspolitiikassa oli ohitse ja seuraavan vuosikym-
menen alussa uudet ryhmittymät valtasivat asukasneuvostopaikkoja ja monet näis-
tä edustivat ”ylioppilaskyläläisyyttä”, eivät virallisia aatteita. Aggrahogga, Kum-
man Luja ja Kyläpuolue olivat toimijoita, joiden jäseniä ei yhdistänyt puoluepoli-
tiikka vaan siitä vieraantuminen ja asuminen ylioppilaskylässä. Asukasneuvoston
tai JYY:n edustajiston uudet ryhmät eivät tavallisesti olleet pitkäikäisiä. Vuonna
1981 todettiin ylioppilaskunnan toimintakertomuksessa, että ylioppilasmaailmaan
”viime vuosina tulleet erilaiset sitoutumattomat ryhmittymät tuntuvat vähitellen
menettävän mielenkiintoaan pitkäjännitteiseen toimintaan. Edelleenkin tuntuu
vastuu ylioppilaskunnan asioista lankeavan poliittisille opiskelijajärjestöille”²⁸⁷.
Kaukana olivat ne ajat, kun Vapari-lehdessä vuonna 1975 oli syytetty asukkaita
täydellisestä edesvastuuttomuudesta, kun kylävaalien äänestysaktiivisuus oli las-
kenut 54 prosenttiin²⁸⁸. Kahdeksankymmentäluvulla kylävaalien äänestysaktiivi-
suus vakiintui hieman yli 10 prosenttiin.

²⁸⁵ KYA, VAT, VAT 1988, Kylähullu 3/88.

²⁸⁶ KYA, AH, Ptk 1980, Kortepohjan ylioppilaskylä, toimintakertomus vuodelta 1979; JYM, JYY, Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta, toimintakertomus vuodelta 1979; Lamberg 2004, s. 409-410.

²⁸⁷ JYM, JYY, Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta, toimintakertomus vuodelta 1981.

²⁸⁸ KYA, VAT, VAT 1973, Vapari 3/75.

4.2.3 Poliittinen halvaus ja kohti uutta itsehallintoa

Poliittinen toiminta menetti 1970-luvun puolivälin jälkeen vetovoimaansa kaikilla yhteiskunnassa, mutta erityisen selvästi se näkyi ylioppilasmaailmassa, eli siinä joukossa, joka oli aktiivisuuden kärjessä toiminut. Yhteiskunnalliset asiat kyllä kiinnostivat, mutta monet olivat kyllästyneet jäykkään puoluepolitiikkaan. Tämä näkyi ylioppilaskylässä siten, että asukasneuvoston toiminta oli usein laamaantunut. Päätösvallattomuudesta johtuen jopa tilinpäätös ja uusi talousarvio saattoivat jäädä käsittelemättä asukasneuvostossa²⁸⁹. Ylioppilaskylän toimintakerptomuksessa vuodelta 1984 todettiin asukasneuvoston toimintaa haitanneen vaihtuvuudesta johtunut jäsenkato, jota ei loppukaudesta ollut voitu edes varajäsenien avulla täyttää.²⁹⁰ Jotkut kyllästyivät toimintaan, toiset muuttivat pois kylästä ja osalle opiskelu, perhe tai työ muodosti esteen osallistumiselle. Toimintaongelmien perimmäiseksi syyksi arveltiin asukkaiden todellisen vaikutusvallan puutetta, sillä JYY:n ”hallitus ja edustajisto kuitenkin viimekädessä vastasivat asuntolatoiminnasta”²⁹¹.

Asukashallinnon toimivuus epäilytti jo vuonna 1976 ja ylioppilaslehdessä arvoiteltiin JYY:n uutta organisaatiota liiasta monimutkaisuudesta, josta esimerkkinä pidettiin ylioppilaskylän talousarvioiden käsittelyä. Talousarvion valmisteli kylähallitus, jonka jälkeen se hyväksyttiin asukasneuvostossa ja siirrettiin JYY:n hallitukselle, joka esitti sen joko hyväksyttäväksi tai hylättäväksi edustajistolle. Edustajiston päätöksen mukaan budjetti sitten joko hyväksyttiin tai palautettiin kylään uudelleen valmisteltavaksi.²⁹² Koko prosessi vei aikaa ja voimia sekä heikensi opiskelijoiden mielenkiintoa asukashallintoa kohtaan; syntyi tunne, ettei asioihin pystynyt vaikuttamaan.

Asukashallintoon ryhdyttiin ajamaan muutoksia, joiden etsiminen kertoi tilanteen vakavuudesta. Syksyllä 1980 asukasneuvosto päätyi tukemaan JYY:n hallituksen laatimaa perussäännön uudistusta, jonka keskeisiä teemoja olivat siirtyminen kaksivuotiseen vaalikauteen sekä ylioppilaskylän asukasneuvoston korvaaminen laa-

²⁸⁹ KYA, AH, Ptkt 1982, Kortepohjan ylioppilaskylä, vuoden 1981 toimintakertomus.

²⁹⁰ KYA, AH, Ptkt 1984-85, Kortepohjan ylioppilaskylä, toimintakertomus 1984.

²⁹¹ Lainaus: KYA, AH, Ptkt 1980, JYY:n Kortepohjan ylioppilaskylän asukasneuvosto, pöytäkirja 8.5.1980, muutoin aiheesta esim. KYA, VAT, VAT 1982-83, Kortepohjan ylioppilaskylä, toimintakertomus vuodelta 1980; Luoma 1980, s. 88.

²⁹² Jyväskylän Ylioppilaslehti 13.4.1976.

jemmalla kylähallituksella²⁹³. Uudistus ei toteutunut, mutta heti seuraavana vuonna ylioppilaskunnan hallitus esitti perustettavaksi uutta kiinteistötoimikuntaa, jonka edustajisto valitsisi ja johon kuuluisi kahdeksan edustajiston jäsentä, hallituksen puheenjohtaja sekä yksi talouselämän asiantuntija. Kyläläisissä huolta herätti se, ettei toimikuntaan olisi välttämättä kuulunut ensimmäistäkään kylän asukasta. Näin sen katsottiin kaventavan kylän autonomiaa. Toimikunnalle olisi kuulunut ylioppilaskylän ja JYY:n omistamien yritysten päätöksenteko *kokonaisuudessaan*, lukuunottamatta mm. kiinteistöjen myyntiä, uudisrakentamista ja lainanottoa, jotka olisivat kuuluneet edustajiston päätettäviksi. Uuden elimen alaisuudessa olisivat näin toimineet sekä yritystoimen johtokunta että kylähallitus. Jälkimmäinen olisi edelleen ollut edustuksensa myös kylän työntekijöillä ja asukasjäsenet olisi valittu ylioppilaskylän asukkaiden yleisessä kokouksessa.²⁹⁴ Tämän soveltuvuus tosin asettui kyseenalaiseksi jo siinä, miten suuri asukasmäärä oli halvaannuttanut kylähallinnon toiminnan 1970-luvun puolivälissä. Mielenkiintoiseksi ehdotuksen tekee se, että uuden kiinteistötoimikunnan asema ja tehtävät olisivat olleet hyvin samankaltaisia kuin vuonna 1974 lakkautetun. Voisikin kysyä, että mikäli vanha järjestelmä oli ollut tehoton, miksi lähes vastaavaan olisi pitänyt palata? Vastaus todennäköisesti löytyy turhautuneisuudesta asukashallinnon toimimattomuuteen. Ajateltiin, että mikäli asukkaat kerran eivät itse kyenneet hoitamaan asioitaan kunnolla, olisi ollut parempi antaa kylä ammattimaiselle vastuulle.

Vaikka asukasneuvoston toiminta oli käytännössä lamaantunut, ei uudistustoimia saatu eteenpäin. Kylähallinnon parantamiseksi tuli ensin muuttaa JYY:n perussääntöä, jota koetettiin uudistaa lukuisia kertoja 1980-luvulla. Yritykset kaatuivat joko edustajistossa tai viimeistään opetusministeriössä. Uudistusvaatimusten esteenä oli 1980-luvun lopulla, kuten edellisen vuosikymmenen puolivälissäkin paitsi kylähallinnon saamattomuus, myös JYY:n byrokratia. Tosin osansa oli varmasti ylioppilaskylän viimeinkin käynnistyneellä remontilla, joka vei suurimman osan huomiosta ja toimintaresursseista. Vuonna 1987 uusi sääntömuutosesitys viimein läpäisi edustajistokäsittelyn ja sai opetusministerin vahvistuksen.²⁹⁵

²⁹³ KYA, AH, Ptkt 1980, Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan perussääntö-luonnos, 19.5.1980.

²⁹⁴ Jyväskylän Ylioppilaslehti 18.11.1981.

²⁹⁵ JYM, JYY, Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta, toimintakertomus vuodelta 1987; perussääntöön uudistamisesta ks. Lamberg 2004, s. 423.

Ylioppilaskunnan uudistettu perussääntö otettiin käyttöön vuonna 1988 ja sen mukana hävisi ylioppilaskylän itsehallinnon kaksipuortaisuus. Kylähallitus lakkautettiin ja toimeenpanovalta siirrettiin asukasneuvostolle. Asukasneuvostoon valittiin vaaleilla kahdeksan asukasjäsentä, joiden lisäksi kylän työntekijät valitsivat keskuudestaan kaksi edustajaa. Uusimuotoisen asukasneuvoston suuruus oli siis kaikkiaan kymmenen jäsentä ja päätösvaltaisuus edellytti viiden edustajan läsnäoloa.²⁹⁶ Seitsemänkymmentäluvun alkupuoliskolta oli kuljettu pitkä tie tässäkin suhteessa. Alkuperäinen asukasneuvosto oli koostunut lähes 80 edustajasta ja vuosien 1975–1987 neuvosto kahdestäkymmenestä. Samoin päätösvaltaisuuden vaatimus oli laskenut liki viidestäkymmenestä ensin kymmeneen ja lopulta ainoastaan viiteen paikallaolijaan. Samalla vaalitaistelusta toivottiin tulevan tiukka²⁹⁷.

Kortepohja ei ollut ainoa ylioppilaskylä, jossa 1970-luvun aikana muodostetut asukasneuvostot ja kylähallitukset olivat loppujen lopuksi olleet vailla todellista päätösvaltaa. Samoin oli Otaniemen teekkarikylässä, eli samassa paikassa, josta jyväskyläläiset olivat ottaneet mallia hallintoonsa. Teekkareiden uudistusprosessi käynnistyi myöhemmin ja käytäntöön se eteni vuonna 1999, jolloin asukasneuvosto ja kylähallitus korvattiin kyläneuvostolla.²⁹⁸

4.3 Vapaa-aikatoimikunnan haasteet

4.3.1 Ehkäisevän mielenterveystyön ja kerrostoiminnan kriisi

Vapaa-aikatoimikunnan ja YTHS:n yhteistyö kytkeytyi 1970-luvun kuluessa edelleen ennaltaehkäisevään mielenterveystyöhön. Aktiivinen toiminta jatkui varsin suoraviivaisesti entisenlaisena. Selvää muutosta ei ollut ja työn resursointi oli hyvä. Valtakunnallisissa projekteissa kiinnitettiin huomiota erityisesti kontakti- ja ihmissuhdeongelmiin. Silti YTHS:n psykologi Salli Saari on jälkeinpäin arvioinut, että vaikka projektit olivat hyvin suunniteltuja ja toteutettuja, pitkäjänteisempiä tuloksia ne tuskin tuottivat²⁹⁹. Vaikutti siltä, että painopiste oli ollut toiminnassa, ei niinkään tuloksissa.

²⁹⁶ KYA, AH, Ptkt 1988, Asuntoloiden itsehallinnon ohjesääntö (vuodelta 1988).

²⁹⁷ Jyväskylän Ylioppilaslehti 2.11.1988.

²⁹⁸ Nykänen & Kohonen 2003, s. 248.

²⁹⁹ Saari 1999, s. 67-69.

Valtakunnallista yhteistoimintaa ryhdyttiin kehittämään YTHS:n työntekijöiden sekä ylioppilaskyliä vapaa-aikasihteereiden kesken ympäri maata. Yhteistyötä tekivät 1970-luvun lopulla Jyväskylän, Turun ja Oulun ylioppilaskunnat.³⁰⁰ Turussa oli huomattu sikäläisen ylioppilaskylän asukkaiden muodostaneen suhteetoman suuren osan opiskelijapsykologin vastaanotolla kävijöistä. Ratkaisuksi perustettiin vapaa-aikasihteerin virka ja toiminnalle käytiin hakemassa esimerkkiä Jyväskylästä. Jyväskyläläiset arvioivat Turun Ikituurin ylioppilaskylän suureksi ja yleisilmeeltään ankeaksi; asukkaita oli 2800, mutta vapaa-ajan käyttöön soveltuvia tiloja vain vähän³⁰¹. Samankaltaiseksi arvioitiin tilanne muissakin ylioppilaskylissä.

Myös Oulussa pidettiin tiivistä asumista mielenterveysriskinä sosiaalisen eristyneisyyden vuoksi. Opiskelijapsykiatri Erkki Väisänen mukaan opiskelun vaatavuuteen ja stressaavuuteen auttoivat ystävät ja tarvittaessa opiskelijoiden vertaisapuryhmä. Suruja ei tullut tukahduttaa alkoholiin.³⁰² Huolta kannettiin siitä, ettei uusi opiskelija eristäytynyt yksin asuntoonsa, vaan rohkaistui mukaan toimintaan ja kiinnittyi opiskelijajoukon jäseneksi. Oulun yliopiston ylioppilaskunnan perustessa 1970-luvun lopulla vapaa-aikasihteerin viran uuteen Linnanmaan ylioppilaskylään, kävi Jyväskylän vapaa-aikasihteerin Olli Korhonen jakamassa neuvoja opiskelijoiden asumis- ja elämisen viihtyvyyden parantamiseksi ylioppilaskylässä.³⁰³

Ennaltaehkäisevän mielenterveystyön ja vapaa-aikatoiminnan tuloksellisuudesta ei oltu yksimielisiä. Seitsemänkymmentäluvun lopulla Jyväskylän Ylioppilaslehdessä julkaistujen tilastojen mukaan ylioppilaskylässä asuneiden YTHS:n mielenterveyspalvelujen asiakkaiden kontakti- ja seurusteluongelmat olivat vähentyneet. Opiskelijapsykologi Kari Murron mielestä ohjatulla vapaa-aikatoiminnalla oli ollut ainakin välillistä vaikutusta tähän³⁰⁴. Tosin Murron puolueettomuus on helppo asettaa kyseenalaiseksi, sillä kysehän oli tilanteesta, jossa hän raportoi ja tulkitse omaa työtään sekä sen tuloksellisuutta. Näkemystä ei kuitenkaan voi tuomita täysin virheelliseksi, sillä ilman minkäänlaista vapaa-ajan toimintaa olisi ylioppi-

³⁰⁰ Esimerkiksi KYA, AH, Ptkt 1979, Kortepohjan ylioppilaskylä, toimintakertomus vuodelta 1978.

³⁰¹ KYA, VAT, VAT 1973, Vapari 9/76; Jyväskylän Ylioppilaslehti 28.2.1975.

³⁰² Lapinlampi 1999, s. 49; psykiatri Erkki Väisänen Oulun Ylioppilaslehdessä 14.10.1966.

³⁰³ KYA, VAT, VAT 1973, Vapari 9/76; Lapinlampi 1999, s. 98; Rossi 1999, s. 101.

³⁰⁴ Jyväskylän Ylioppilaslehti 13.12.1977.

laskylä ollut ankea asuinpaikka ja sellaisena samankaltainen kuin epäonnistuneimpina pidetyt lähiöt.

Ylioppilaskylää arvosteltiin eristäytyneeksi asuinpaikaksi, jossa elettiin erossa tavallisista ihmisistä ja jossa uusilla asukkailla oli edessään tutustumis- ja sopeutumisongelmat uudessa kaupungissa.³⁰⁵ Vaikka järjestettyä yhteistoimintaa pidettiin tärkeänä asukkaille, kokivat monet sen olevan väkinäistä ja pinnallista. Varsinkin kerrostoimintaa pidettiin epäonnistuneena. Ylioppilaskylää suunniteltaessa oli ollut vallalla käsitys, jonka mukaan tornitalojen asukkaat muodostaisivat omat yhteisönsä ja yhteistiloja rakennettiin joka kerrokseen. Näin ei kuitenkaan tapahtunut: tuttavapiirit eivät muodostuneet kerrosten perusteella, saati rajautuneet talojen tai kylän rajojen mukaan. Kerrostilaisuuksien järjestäminen ”vain omalle porukalle” epäonnistui samasta syystä. Yhteisöllisyyttä ei voitu luoda ulkoa ohjailusti, vaikka muut yhteenkuuluvuutta luovat elementit, kuten toistuvat kontaktit ja joukon homogeenisuus, olisivat olleet läsnä. Hanne Tuhkanen ja Pirjo Pennasen aika-aikatuokkimuksen mukaan jotkut asukkaat ”menivät kerroksensa kahvitilaisuuksin mukaan lähinnä vain velvollisuuden takia ja kokivat tilanteen kiusallisena ja muodollisena, mutta jonkin toisen kerroksen asukkaiden kanssa he viettivät mielellään vapaa-aikaa, koska tunsivat tässä ryhmässä viihtyvänsä ja kuuluvansa yhteen”³⁰⁶. Näin kerrosvanhimprien rooli asettui keinotekoiseksi ja sen myötä spontaanin yhteistoiminnan tavoite romuttui. Toisaalta yhteistilojen käyttöä pidettiin passiivisena television tuijottamisena, joka ei mitenkään innostanut yhteiseen kerrostoimintaan³⁰⁷.

Myöskään YTHS:n ennaltaehkäisevän mielenterveystyön ja ylioppilaskylän vapaa-aikatoimikunnan suhde ei ollut entisensä. Tämä heijastui VAT:n toimintaan, johon ei enää tullut uusia virikkeitä opiskelijapsykologeilta. Psykologi Salli Saaren mukaan YTHS:n ehkäisevän mielenterveystyön kriisi ajoittuukin 1980- ja 1990-lukujen taitteeseen. Edellisten toimintavuosikymmenten kokemukset ja niitä seurannut tuloksettomuuden tunne, johtivat vähitellen innostuksen ja uskon vähentymiseen. Ennaltaehkäisevän työn ongelmat nousivat esiin psyykeen kehitystä koskevan teoreettisen tietämyksen kasvun myötä. Työmuotojen arvioitiin olleen

³⁰⁵ Jyväskylän Ylioppilaslehti 13.4.1983; Tuhkanen & Pennanen 1979, s. 21; Luoma 1980, s. 88; Kuikka 1991, s. 42.

³⁰⁶ Tuhkanen & Pennanen 1979, s. 37.

³⁰⁷ Jyväskylän Ylioppilaslehti 13.4.1983.

liian karkeita, jotta niiden suunnittelua ja toteutusta olisi tehokkaasti voitu määrittellä.³⁰⁸ Esimerkiksi vuonna 1984 alkava ennaltaehkäisevän mielenterveystyön hajaannus näkyi jyvaskyläläisen terapiapsykologi Asko Hietalan mielipiteessä: ”Mikään ei ole olennaisesti muuttunut. Häiriöt ovat entisenlaisia. Ei ympäristö näyttele suurtakaan osaa mielenterveyshäiriöissä, ihmisen perusrakenne on ympäristöä tärkeämpi vaikuttaja.”³⁰⁹

4.3.2 Toimintaa sunnuntaikahveista Olvi-juoksuun

Vuoden 1974 ylioppilaskylän hallinnonuudistuksen myötä siirryttiin asukasneuvoston valinnassa yleiseen vaaliin. Tämän myötä kerrosvetäjien vastuualueeksi muodostui selkeästi vapaa-aikatoiminta ja informaation välittäminen asukkaiden ja ylioppilaskylän hallinnon välillä. Tämä johti paitsi kerrosvanhimpien virallisen, hallinnollisen statuksen katoamiseen, myös heidän roolinsa pienenemiseen ylioppilaskylän elämässä. Esimerkiksi syksyllä 1980 ei ylioppilaskylän II-alueella toiminut yhtään kerrosvetäjää, vaikka I-alueella, lähinnä tornitaloissa, oli 130 kerrosvanhinta³¹⁰. Tämä heijasteli sekä asukasaktiivisuuden hiipumista että asumismuotojen ja asukkaiden ikärakenteen vaikutuksia. II-alueen asukkaat eivät oikeastaan missään vaiheessa toimineet innokkaasti asukashallinnossa tai vapaa-aikatoiminnassa. Kerrosvanhin -järjestelmä ja kerrostilaisuuksien järjestäminen olivat VAT:n ohjelmassa 1980-luvun loppuvuosiin, mutta hiipuivat lopulta aktiivisten toimijoiden puutteeseen³¹¹. Kerrosvetäjät mainittiin ylioppilaskylän toimintakertomuksissa viimeisen kerran vuonna 1987 ja ”asukkaiden talotapaamiset” vuonna 1988. Kerrostoimintaa ei kirjattu myöskään KVAT:n vuoden 1988 toimintasuunnitelmaan.³¹² Asuminen oli muuttunut asuntolamaisen yhteisöllisyyden tavoittelusta kohti tavanomaisesta kerrostaloasumisesta, jossa naapureita ei välitetty tuntea tai asukkaiden keskistä yhteistoimintaa harrastaa.

³⁰⁸ Saari 1999, s. 69.

³⁰⁹ Jyvaskylän Ylioppilaslehti 17.10.1984.

³¹⁰ KYA, VAT, VAT 1980, Kortepohjan ylioppilaskylän vapaa-aikatoimikunnan toimintakertomus vuodelta 1980.

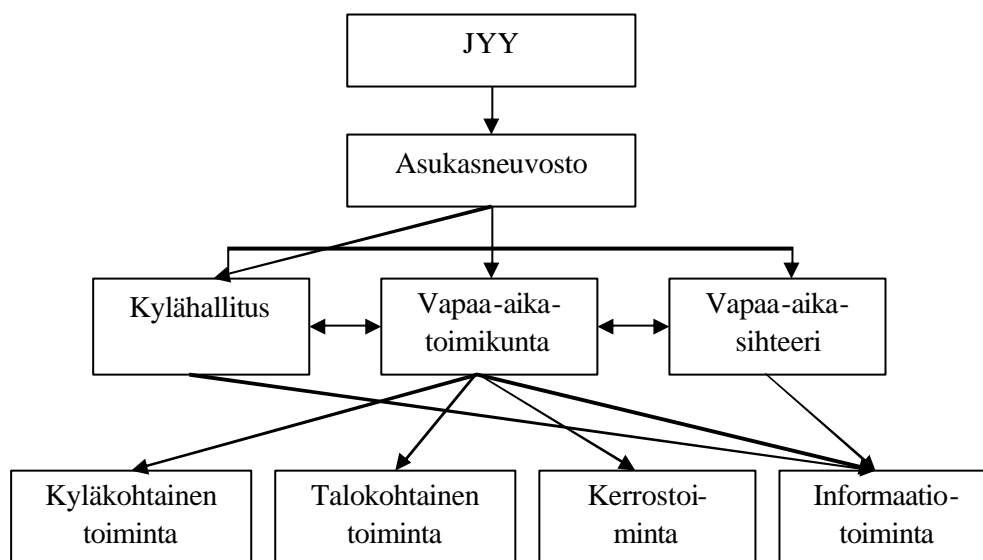
³¹¹ KYA, VAT, VAT 1984–85, Kylähullu 1/86; KYA, VAT, VAT 1986, KVAT:n tiedote toimikunnan jäsenille ja kerrosvetäjille, syksy 1986; Jyvaskylän Ylioppilaslehti 18.2.2004; Osmo Kärräinen 11.3.2004 (suullinen tiedonanto); Jari Ojala 11.3.2004 (suullinen tiedonanto).

³¹² KYA, AH, Ptkt 1988, Kortepohjan ylioppilaskylä, toimintakertomus vuodelta 1987; KYA, AH, Ptkt 1989, Kortepohjan ylioppilaskylä, toimintakertomus vuodelta 1988; KYA, VAT, VAT 1988, KVAT:n kokous 14.1.1988, 7§.

Ylioppilaskunnan organisaatiomuutoksen yhteydessä järkeistettiin myös VAT:n ja ylioppilaskylän asukashallinnon välisiä suhteita. Vapaa-aikatoimikunta siirrettiin toimimaan asukasneuvoston alaisuudessa, jonka ansiosta monia päällekkäisyyksiä saatiin poistettua. Tätä on kuvattu seuraavassa kaaviossa.

Kaavio 4: Vapaa-aikatoimikunnan sijoittuminen ylioppilaskylän organisaatioon 1970-luvun lopulta 1980-luvulle.³¹³

Vapaa-aikatoiminnan siirtyminen asukasneuvoston alaisuuteen merkitsi toimintasuhteiden selkiytymistä. Informaatio-, eli tiedotustoiminnan kehittämisestä etsittiin ratkaisua vapaa-aikatoimintaa vaivanneisiin tiedotustoiminnan epäkohtiin³¹⁴. Ongelmia oli ilmennyt niin tapahtumista tiedottamisessa, jäsenten keskinäisessä viestinnässä kuin uusien jäsenten hankkimisessa. Toiminnan kehittäminen tiedottamista tehostamalla seurasi selvästi aikaansa, sillä informatiivinen toiminta oli keskeistä myös kaikkien poliittisten opiskelijajärjestöjen toiminnassa. Usko siihen, että valistus- ja opetustoiminta ”herättäisi nukkuvat” oli ominaista 1970-luvulle. Toimintaperiaatteiden omaksumisesta huolimatta VAT:n toiminta ei ollut poliittista, eikä siinä jaoteltu asukaskuntaa *meihin* ja *niihin*, kuten poliittiset ryhmittymät tekivät. Vapaa-aikatoimikunta oli heterogeeninen joukko, sillä sen jäsenkunta koostui kaikkien poliittisten suuntien edustajista. Verrattaessa toimikun-

³¹³ KYA, VAT, VAT 1978, Vapari 6/78.

³¹⁴ Jyväskylän Ylioppilaslehti 13.12.1977.

nan jäsenluetteloja JYY:n edustajistovaalien ehdokaslistoihin, on selvää että vain harvat kylässä asuneet opiskelijapoliitikot ”vierailivat” VAT:n toiminnassa. Puoluepoliittisuuden heikennyttyä ylioppilasmaailmassa 1980-luvun loppupuolella, oli VAT:ssa ja asukashallinnossa mukana välillä runsaasti samoja henkilöitä. Tilanne oli sikäli eriävä 1970-lukuun verrattuna, että kokonaisuutena *kyläaktiiveja* oli huomattavasti vähemmän kuin ennen. Tällöin oli luonnollista, että samat asukkaat olivat mukana monentyötyyppisessä toiminnassa.

Asukkaiden stressinlähteet eivät 1970–1980-luvuilla muuttuneet. Epävarma taloudellinen tilanne ja kireästä opiskelutahdistista johtuneet vaikeudet näkyivät muun muassa kontaktivaikeuksina ja sosiaalisina ongelmina. Apua etsittiin vapaa-ajan toiminnasta ja tukihenkilöverkoston luomisesta³¹⁵. Jyväskylän Ylioppilaslehden mukaan sosiaalisten suhteiden luonnilta oli Kortepohjassa ”helppo välttyä”.³¹⁶ Tukihenkilötoimintaa kokeiltiin 1970-luvun lopulla lähinnä Palvelevan puhelimen korvaajana, mutta se ei osoittautunut pitkäikäiseksi. Kahvivilaisuudet, juhlat, opintopiirit, liikuntaharrastukset ja Palveleva puhelin jatkuivat kuten ennenkin, mutta opiskelijakulttuurin ja opiskelutapojen muuttuminen vaikuttivat toimintaan.

Yliopiston massoitumiskehityksen ja 1970-luvun tutkinnonuudistuksen jälkeen opiskelijoiden suhde yliopistoon ja opintoihin muuttui.³¹⁷ Pirstaloitunut ja individualisoitunut opiskelijajoukko ei enää lämmennyt edellisten sukupolvien tapaan yhteistoiminnalle. Omien televisioiden lisääntyminen vähensi yhteistilojen käyttöä ja muutenkin yhteiset kokoontumiset harvenivat. Vapaa-aikatoimikunnan jäsenille aiheutti päänvaivaa se, että solu- ja perhetalot pysyivät passiivisin samoin, kuin ne olivat olleet edellisellä vuosikymmenellä³¹⁸. Perheellisillä oli luonnollisesti muita vähemmän todellista vapaa-aikaa ja toisaalta he olivat keski-ikänsä ja elämäntavoiltaan aikuisempia kuin yksinasuvat opiskelijat. Vapaa-aikatoimikunta pyrki aktivoimaan perheellisiä opiskelijoita jatkamalla Perheiltamien järjestämistä, mutta nämä eivät aina toteutuneet vähäisen osanoton vuoksi³¹⁹. Soluasujien

³¹⁵ KYA, VAT, VAT 1978, Vapari 8/78; KYA, VAT, VAT 1979, Vapari 2/79.

³¹⁶ Jyväskylän Ylioppilaslehti 13.4.1983.

³¹⁷ Aiheesta esim. Aittola 1992, s. 100; Kolbe 1996, s. 502-503; Lapinlampi 1999, s. 87-89.

³¹⁸ Esimerkiksi KYA, VAT, VAT 1979, Kortepohjan ylioppilaskylän vapaa-aikatoimikunta, kokouspöytäkirja 23.10.1979; KYA, VAT, VAT 1980, Kerrosvetäjien kysely keväällä 1980 (kyselyn vastaukset).

³¹⁹ KYA, VAT, VAT 1979, Kortepohjan ylioppilaskylän vapaa-aikatoimikunnan toimintakertomus vuodelta 1979.

kohdalla passiivisuuden syynä saattoi olla asumismuoto ja opiskelutilanne. Solussa oli jokaiselle oma huone, joten asuminen ei ehkä tuntunut niin ahdistavalta kuin toveriyksioissä ja toisaalta soluasujat olivat yleensä opinnoissa jo loppupuolella. Esimerkiksi Luoman tutkimustulosten mukaan perheelliset ja vanhemmat opiskelijat viettivät muita enemmän vapaa-aikaa asunnossaan³²⁰. Heillä ei näin ollen ollut *tarvetta* etsiä vapaa-ajan tekemistä muualta. Lisäksi solu- ja perhetaloissa ei ollut samanlaisia yhteistiloja, kuin muissa tornitaloissa. Vaikka myös tornitalojen yhteistiloista asteittain luovuttiin, olivat nämä ainakin antaneet mahdollisuuden yhteiselle ajanvietolle ja siten luoneet potentiaalia yhteistoiminnalle.

Jäsenkunnan vaihtuvuus vaikeutti ajoittain VAT:n toimintaa. Samaan ongelmaan oli törmännyt asukasneuvosto, mutta siellä ongelmaa yritettiin ratkaista luomalla kylävaali-järjestelmä ja kylähallitus. Vapaa-aikatoimikunta sen sijaan ei kyennyt uusiutumaan tarpeeksi 1980-luvulle tultaessa. Vanhat toimintamuodot eivät onnistuneet houkuttelemaan opiskelijoita osallistumaan. Vaikka vain osa asukkaista oli passiivisia, oli aktiivisten piiri pienempi kuin ennen ja sen jäsenet usein keskittyneet samoihin taloihin ja näiden sisällä samoihin kerroksiin³²¹. Ilmeisesti kyse oli siitä, että muutama vireä asukas todellakin riitti aktivoimaan naapurustoaan, mutta toisaalta tiivis ydinjoukko saattoi vaikuttaa sisäänlämpiävältä kuppikunnalta, johon ei uskallettu tai tahdottu liittyä.

Vapaa-aikatoimikunnan toimintamuodot muuttuivat nekin. Kun ennen toiminnan perusyksiköt olivat olleet kerros ja talo, 1980-luvun puolivälissä kohdistui toiminta ensisijassa koko kylään. Samalla vapaa-aikatoimikunnan, joka omaksui nimensä etuliitteeseen Kortepohja-täsmennyksen (Kortepohjan vapaa-aikatoimikunta, KVAT), kokoonpano muuttui siten, että käytännössä kaikki halukkaat pääsivät mukaan toimintaan. Talokohtaisuudesta luopumisen jälkeen saattoi toimintavuoden aikana KVAT:lla olla jopa 40 jäsentä, mutta ydinjoukko muodostui usein ystäväpiirin pohjalta. Toisaalta vuonna 1984 alkanut ylioppilaskylän peruskorjaus vei rahat jopa niin tarkoin, ettei samana vuonna kyetty palkkaamaan vapaa-

---

³²⁰ Luoma 1980, s. 89.

³²¹ KYA, VAT, VAT 1981-82, Kylähullu 2/1981; lisäksi esimerkiksi VAT:n jäsenluetteloa verrattaessa toistuvat samat nimet kaudesta toiseen.

aikasihteeriä. Tämäkin vaikutti toimintaan, sillä juuri vapaa-aikasihteerit olivat tuoneet toimikuntaan jatkuvuutta ja olivat aina olleet toiminnan ”dynamoita”.³²²

Talojen ja kerrosten väliset kilpailut hävisivät 1980-luvulla, mutta kerrostapaamiset jatkuivat aina vuosikymmenen loppuun saakka. Asukashallintoon liittyvän virallisen asemansa kerroskokoukset olivat menettäneet, mutta tarjosivat osanottajamäärien laskusta huolimatta asukkaita yhdistävää vapaa-ajan tekemistä. Kerros-toiminnan laantumisen oli tavallista keväisin³²³. Vapaa-aikatoimikunnan järjestämisestä tilaisuuksista pitkäikäisimpiä olivat lauantai-iltapäivistä sunnuntaihin siirtyneet kahvitilaisuudet, jotka jatkuivat Lillukassa ainakin vuoteen 1994 saakka.³²⁴ Tapakulttuurin muutokset näkyivät 1980-luvun lopulla sunnuntaikahvien tupakointikielossa.³²⁵ Myös KOAS:n asuntokohteessa Myllyjärvellä tarjottiin kerran viikossa asukasneuvoston toimesta yhteiset asukaskahvit.³²⁶ Tapa oli luultavasti peräisin Kortepohjasta Myllyjärvelle muuttaneilta opiskelijoilta. Toinen pitkäikäiseksi vakiintunut perinne syntyi 1970-luvun lopulla, kun Lillukassa ryhdyttiin järjestämään vapunpäivänä aamutansseja, joiden jälkeen Rentukassa oli tarjolla vappulounas³²⁷. Rentukka tarjosi vastineen JYY:n virallisille vappujuhille ylioppilastalolla. Ravintolassa järjestettiin omaa ohjelmaa ylioppilaskyläläisille jatkettuine aukioloaikoineen ja illallisineen. Myös pikkujoulukulttuuri siirtyi kerros- ja talokohtaisista juhlista kohti Rentukkaa ja Lillukkaa. Joulukuun alkuun ajoittuneen tenttikauden jälkeen valmistauduttiin joululomaan railakkaissa juhlissa, eli Vaparin 9/79 sanoin: ”Joulu juhlista jaloin, pikkujouluista kontaten.”³²⁸ Rentukassa ryhdyttiin 1970-luvun kuluessa järjestämään Jyväskylän Ylioppilaslehteä myöten mainostettuja ”kaiken kansan pikkujouluja”.³²⁹ Vaikka tämä kuvasti yhteisöllisyyden heikkenemistä, se avasi ylioppilaskylää ulkopuolella asuville opiskeli-

³²² KYA, AH, Ptkt 1984-85, Kortepohjan ylioppilaskylän vapaa-aikatoimikunnan toimintakertomus vuodelta 1983 ja Kortepohjan ylioppilaskylä, toimintakertomus 1984; KYA, VAT, VAT 1981-82, Kylähullu 2/1981; KYA, VAT, VAT 1982-83, Kortepohjan ylioppilaskylä, toimintakertomus vuodelta 1980; Jari Ojala 11.3.2004 (suullinen tiedonanto); Osmo Kääriäinen 11.3.2004 (suullinen tiedonanto).

³²³ Esimerkiksi KYA, VAT, VAT 1979, Vapari 1/79.

³²⁴ Jari Ojala 11.3.2004 (suullinen tiedonanto)

³²⁵ KYA, VAT, VAT 1988, Pöytäkirja Kvatin kokouksesta 4.2.1988, 29.2.1988.

³²⁶ Jyväskylän Ylioppilaslehti 7.4.1981.

³²⁷ KYA, VAT, VAT 1973-77, Kortepohjan ylioppilaskylän vapaa-aikatoimikunta, kokous 2.5.1977; KYA, VAT, VAT 1978, Vapari 5/78: ”Walpurin aamutanssit Lillukassa klo 05-09”; KYA, VAT, VAT 1980, Vappu-Vapari 4/80; KYA, VAT, VAT 1988, Kvatin kokous 14.1.1988 pöytäkirja.

³²⁸ KYA, VAT, VAT 1979, Vapari 9/79.

³²⁹ Esimerkiksi Jyväskylän Ylioppilaslehti 13.12.1978.

joille. Yhä useammalla asukkaalla oli sosiaalisia siteitä muualla asuviin, sillä yliopiston opiskelijamäärien ja KOAS:n kasvun myötä opiskelija-asuminen oli tervinnyt ympäri kaupunkia.

Äitienpäivänä järjestetystä ulkoilmakonsertista muodostui monivuotinen perinne 1980-luvun puolivälissä.³³⁰ Rentukassa järjestettiin yleensäkin runsaasti musiikkiesitysten ympärille rakennettuja juhlia, joissa ylioppilaskylän harrastelijayhtyeet pääsivät näyttämään taitojaan. Toisaalta ravintolan liian äänekkästä musiikista myös valitettiin tämän tästä kylähallitukselle, jonka seurauksena ”kovaa soittavat yhtyeet” ohjattiin esiintymään Ilokiveen³³¹. Vapaa-aikatoiminnan keskus oli Lillukka, jonka yläkerta vuokrattiin opiskelijayhteisöille, varsinkin ainejärjestöille, ja alakerta toimi ylioppilasteatterin sekä yhtyeiden harjoitustilana. Lillukan olemassaolo oli 1980-luvun alussa vaakalaudalla, mutta aikomus kaatui VAT:n ja mm. opiskelijapsykologin kiivaaseen vastustukseen. Grilli-kioskin sijaan ylioppilaskylä tarvitsi yhteistä vapaa-aikatilaa ja tornitalojen alakerrat olivat liian pieniä tähän käyttöön.³³²

Vaparin nimi vaihtui 1980-luvun puolivälissä *Kylähulluksi*. Samalla sisältö laajeni ja ulkoasu vapautui. Lehden kansi ei enää ollut pelkkä tapahtumakalenteri, vaan täysin kuvitettu. Samoin sisältö oli koottu ja kuvitettu ajan pienlehtien tapaan tussilla, teipillä, kirjoituskoneella ja valokopiokoneella. Toisaalta lehti sisälsi myös vakavaa asiaa opiskelijan taloudellisesta ahdingosta ja sen avulla koetettiin aktivoimaan asukkaita innostumaan kylävaaleista.³³³ Toisaalta siiderin- ja viininvalmistuskursseja järjestänyt sekä teekkarihenkistä huumoria viljellyt vapaa-aikatoimikunta sai myös paheksuntaa kylähallitukselta, joka oli ihmetellyt ”Kylähullun kaljanjuonti ihannoivaa yleislinjaa eikä pitänyt sitä oikein asiallisena.”³³⁴ Osaltaan tällainenkin kuului aikaansa, sillä JYY:n liikuntavaliokunta oli vuonna 1980 aloittanut urheilua ja huumoria alkoholinkäyttöön yhdistäneen Olvi-juoksu -

³³⁰ Esimerkiksi KYA, VAT, VAT 1972, Kortepohjan ylioppilaskylän toimintakertomus vuodelta 1985.

³³¹ KYA, AH, Ptkt 1988, Kortepohjan ylioppilaskylän kylähallituksen kokouspöytäkirja 27.4.1988.

³³² KYA, VAT, VAT 1980, Kortepohjan ylioppilaskylän vapaa-aikatoimikunnan toimintakertomus vuodelta 1980.

³³³ Esimerkiksi KYA, VAT, VAT 1984-85, Vappuhullu 4/86; KYA, VAT, VAT 1986, Kylähullu 6/86.

³³⁴ KYA, AH, Ptkt, JYY:n Kortepohjan kylähallitus, pöytäkirja 18.2.1986.

tapahtuman Kortepohjassa.³³⁵ Ylioppilaskylä ravintoloinen ja tilaussaunoinen oli luontainen ympäristö Helsingin Akateemisesta Wartista vaikutteita saaneelle, suosituille tapahtumalle.

Ainejärjestötoiminnan ja osakuntien aktivoituminen oli merkki vaihtoehtoisten toimintamuotojen etsimisestä opiskelijoiden keskuudessa. Sisä-Suomen Osakunta aktivoitui vuonna 1977 ylioppilastalolla³³⁶ ja poliittisten opiskelijajärjestöjen sijaan ylioppilaskylän vapaa-aikatoimistoissa ryhtyivät kokoontumaan ainejärjestöt kuten luonnontieteilijöiden Ynnä ja sosiologien Fokus. Pohjalainen osakunta aloitti toimintansa uudelleen keväällä 1981, toimitilat löytyivät ylioppilastalon sijaan ylioppilaskylästä eikä näiden saamiselle ollut mitään esteitä.³³⁷ Enää ei (puolue)politikoitu, tai vastustettu osakuntia taantumuksellisina kuppikuntina, vaan uusia toimintamuotoja etsittiin joko omista perinteistä tai yleisistä nuorisokulttuureista. Uusien yhteisöjen lisääntyminen voidaan nähdä siten, että ne astuivat täydentämään olemassa olevaa toimintaa. Juhlien ja huvitilaisuuksien yleistyminen kielivät viihteellisen vapaa-ajanvieton noususta. Uusi opiskelijapolvi tahtoi omatoimisesti järjestää vastapainoa raskaalle opiskelulle, ei täyttää vapaa-aikaansa yhteiskunnallisilla asioilla, opintopiireillä ja järjestötoiminnalla.

4.4 Rentukka: opiskelijan olohuone

4.4.1 Akateeminen alkoholinkäyttö ja huoli opiskelijoista

Alkoholinkäyttö, seurustelu ja juhliminen ovat kuuluneet akateemisiin perinteisiin ja opiskelijaelämään kautta aikojen. Kuitenkin alkoholi on perinteisesti jakanut mielipiteitä ja aiheuttanut huolia esivallalle; erityisesti tämä on tullut ilmi huolena ”suomalaisesta viinapäästä” ja moraalialta turmelevasta vaikutuksesta. Opiskelijat eivät ole olleet poikkeava ryhmä. Paitsi opettajat, myös tavalliset kansalaiset ovat olleet huolestuneita akateemisten nuorien elämäntavoista ja eritoten liiallisena pidetystä alkoholinkäytöstä. Jyväskylän seminaarin tai kasvatusopillisen korkeakoulun opiskelija-asuntoloissa ei alkoholinkäyttöä sallittu. Ei ainakaan virallisesti,

³³⁵ KYA, VAT, VAT 1982-83, ”Olvi-juoksu 1982” ja ”Olvi-juoksu 18.10.1983” (tuloluettelot); Jyväskylän Ylioppilaslehti 20.10.1982; JYM, MSL, Saarimäki & Välisalo 2001, Teuvo Ristosen haastattelu; Lamberg 2004, s. 448-449.

³³⁶ KYA, VAT, VAT 1973, Vapari 8/77.

³³⁷ KYA, VAT, VAT 1981-82, Vapari 1/81; KYA, AH, Ptkk 1981, Kylähallituksen pöytäkirja 15.9.1981; osakuntien uudesta tulemisesta JY:ssä ks. Lamberg 2004, s. 424-425.

sillä käytännössä kieltoa oli mahdoton valvoa³³⁸. Osakuntatansseja ja muita juhlia saatettiin jatkaa Naatissa melko vapaasti, kunhan siitä ei koitunut kohtuutonta häiriötä muille asukkaille. Alkoholista toki käytettiin välillä runsaastikin, mutta asukkaiden välinen toverikuri piti huolen siitä, ettei suurempia ylilyöntejä yleensä sattunut.³³⁹

Vaikka 1960-lukuun liittyi monia tapakulttuurin muutoksia, oli alkoholikeskustelussa kyse opiskelijoiden itsemääräämisoikeudesta ja vastuullisuudesta. Tupakointia tai alkoholin nauttimista ei enää 1960-luvun alkuvuosinakaan piiloteltu ja ravintolakerroksilla käytiin varsin kovaäänisesti. Jyväskylän akateemiset ylioppilaat alkoivat tavoittaa pääkaupungin etumatkaa railakkaassa juhlinnassa, joka näkyi ja kuului erityisesti vapunvietossa.³⁴⁰

Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan historiaa tutkineen Marko Lambergin mukaan JYY:n ”henkinen täysi-ikäistyminen” heijastui 1960-luvun alkoholikeskusteluissa. Kysymys oli siitä, ettei ylioppilaskunta käytännössä koskaan saanut kasvatustieteellisen korkeakoulun hallintokollegiolta lupaa alkoholitarjoiluun omista tilaisuuksistaan, jotka oli pidettävä oman ylioppilastalon puuttuessa korkeakoulun tiloissa. Kun JYY:n ylioppilastalon ravintola Ilokivi avasi ovensa, täytyi anniskelu-oikeusanomukselle saada kaupunginhallinnon puolto ennen sen lähettämistä alkoholiviranomaisten (Alkon) käsittelyyn. Vuonna 1964 seurasi pitkä ja saromalehtien palstoille saakka ulottunut väittely, jonka keskiössä olivat opiskelijat ja heidän alkoholinkäyttönsä – tai lähinnä ulkopuolisten käsitykset siitä.³⁴¹ Anniskelu-oikeuksien pelättiin johtavan jokapäiväiseen juhlintaan ylioppilastalolla, moraalilin löystymiseen ja lisääntyviin alkoholiongelmiin. Lopulta oikeudet kuitenkin saatiin ja JYY sai ensimmäisen oman ravintolansa.

Alkoholikulttuurin murroksen aikoihin muuttivat nk. suuret ikäluokat kaupunkeihin opiskelemaan ja työtä etsimään. Samaan aikaan suomalaisten alkoholinkulutus kasvoi hyvin nopeasti.³⁴² Alkoholinkäyttöä tutkineen sosiologi Pekka Sulkusen mukaan elinolosuhteiden muutos ei kuitenkaan ollut syy kulutuksen lisääntymi-

³³⁸ Putkonen 1998, s. 26-28.

³³⁹ Kalevi Ahonen 12.2.2004 (suullinen tiedonanto).

³⁴⁰ Lamberg 2004, s. 192.

³⁴¹ Kangas 1992, s. 214-215; Putkonen 1998, s. 37; Lamberg 2004, s. 258-261.

³⁴² Sillanpää 2002, s. 136-137.

seen, vaan sen myötä alkoholinkäytön sosiaaliset merkitykset muuttuivat – ja vasta nämä muutokset näkyivät kulutuksen kasvuna. Suomessa oli perinteisesti suh-
tauduttu alkoholiin torjuvasti ja toisaalta se oli saanut liki myyttisiä merkityksiä.
Vaikka alkoholia saatettiin käyttää kapinoinnin apuvälineenä tai miehekkyyden
mittarina, liittyi siihen negatiivisia piilomerkityksiä. Suuret ikäluokat, eli Sulku-
sen mukaan *märkä sukupolvi*, teki kuitenkin eron vanhaan ajatteluun. Alkoholi
arkipäiväistyi, jolloin siitä tuli samanlainen hyödyke kuin harrastusvälineistä,
vaatteista ja muista tuotteista, joilla oli symboliarvoa.³⁴³

Alkoholilait eivät ainoastaan asettaneet rajoituksia alkoholin myynnille ja tarjoi-
lulle, vaan ne antoivat määräyksiä juomien anniskelusta ja ravintolaympäristös-
tä.³⁴⁴ Väkijuomalait olivat perinteisesti olleet holhoavia alempia sosiaaliryhmiä
kuten työväestöä kohtaan.³⁴⁵ Ravintolakäyttäytyminen oli suurista asiakasmääristä
huolimatta verrattain rauhallista 1960- ja 1970-luvuilla. Perinteisen ravintolakult-
tuurin mukaan kukaan juonut olutta pullon suusta, vaan juomat tarjoiltiin laseista,
eikä anniskelualueelta toiseen siirretty juoman kanssa, vaan pöydissä istuttiin pai-
koillaan. Vielä 1970-luvun alkuun kuuluivat pöytiintarjoilu, A-olut ja se, että aina
muutaman paukun välein piti, jo alkoholilainkin nojalla, syödä jotain.³⁴⁶ Vaikka
suhde alkoholiin oli alkanut vapautua, oli kyse tapa-, juhla- ja anniskelukulttuurin
muutoksesta lähinnä ravintolasalien ulkopuolella. Kuten aikaisempinakin vuosi-
kymmeninä, jopa opiskelijaravintoloihin laitettiin edelleen ”parempaa päälle” ja
ravintolaillan ”pohjat” otettiin kämpillä³⁴⁷.

Keskioluen vapautuminen vuonna 1969 merkitsi sen ilmestymistä tavallisen kau-
pan hyllylle sekä yhteiskunnallista vapautumisesta. Juomatavat muuttuivat ja va-
paampi, humalahakuisempi alkoholinkäyttö lisääntyi niin ylioppilaskunnan, osa-
kuntien kuin ainejärjestöjen tilaisuuksissa. Samaan aikaan 1970-luvun mittaan
bileet, diskot ja tiskijukka korvasivat osakuntatanssit ja elävät orkesterit.³⁴⁸ Yliop-
pilaskunnan ravintoloihin Ilokiveen ja Rentukkaan etsittiin asiakaskuntaa myös
opiskelijajoukon ulkopuolelta, lähinnä kaupungin nuorista. Kuusikymmentäluvun

³⁴³ Sulkunen 1981, s. 241; Sillanpää 2002, s. 137-138.

³⁴⁴ Jyväskylän Ylioppilaslehti 8.5.2002: Teuvo Ristosen haastattelu; Sillanpää 2002, s. 91-92.

³⁴⁵ Sulkunen ym. 1985, s. 32-33.

³⁴⁶ JYM, MSL, Saarimäki & Välisalo 2001, Teuvo Ristosen haastattelu; Jyväskylän Ylioppilaslehti 8.5.2002: Teuvo Ristosen haastattelu.

³⁴⁷ JYM, MSL, Saarimäki & Välisalo 2001: Mikko Kankaisen ja Teuvo Ristosen haastattelut.

³⁴⁸ Kolbe 1996, s. 498.

lopulla ylioppilastalolla ei vielä diskoiltu, vaan Ilokiven Paradise- ja Gladstone-klubeilla soi soul ja rhythm & blues. Ilokivi toimi silloin nykyisissä (2004) ylioppilaslehdessä ja JYY:n sihteerien tiloissa ja viereinen suuri sali osakuntien toimintatiloina.³⁴⁹ Kuitenkin melko pian uudet tuulet alkoivat vaikuttaa opiskelijoiden illanvietoissa.

Myös alkoholijuomat muuttuivat; kun aikaisemmin oli keskialutta pidetty maalaisten juomana ja A-olutta ainoana oikeana mallasjuomana, niin olutvallankumouksen jälkeen ”keskarista” tuli myynnillisesti vallitseva juoma.³⁵⁰ Samalla oluesta tuli hyväksytty ravintolajuoma väkevien paukkujen rinnalle. Jyväskylän Ylioppilaslehdessä tämä näkyi 1970-luvun alkuvuosina lisääntyneinä olutmainoksina, joiden määrä ylitti kaikki muut kaupalliset ilmoitukset. Jokainen panimo pyrki kosiskelemaan opiskelijoita oman merkkinsä kuluttajiksi. Samalla juoman sosiaalista statusta muutettiin. Olut oli osa yhteiskunnan tasa-arvoistumista – ja opiskelijat markkinoinnille juuri oikea kohde.

Potentiaalisten ravintola-asiakkaiden määrä kasvoi lähiöiden ja maan vaurastumisen myötä. Syntyi myös kysyntää uudentyypisille ravintoloille, joista lähiöravintoloille oli uusien asuinalueiden myötä sosiaalista tilausta. Sulkusen mielestä lähiöravintolat korvasivat sosiaalisten kontaktien solmimis- ja vahvistuspaikkoina maaseutuyhteisön mennyttä yhteisöllisyyttä. Olihan suurin osa lähiöiden uusista asukkaista kotoisin kaupunkien ulkopuolelta. Alkokin katsoi ravintolapalveluiden olleen yksi lähiön peruspalveluista ja tässä uudet lähiö- ja opiskelijaravintolat tarjosivat tanssin ja alkoholitarjoilun kautta uusia vapaampia – tai itseasiassa uudelleen muotoutuneita – sosiaalisen kanssakäymisen muotoja.³⁵¹ Tässä mielessä Kor-tepohjassa sijainnut ravintola Rentukka oli osa ympäristönsä peruspalveluita yhdessä kauppohen, kirjaston ja kirkon kanssa.

Aikaa leimasivat uudet aatteet ja halu muuttaa omaksuttuja perinteitä. Tahdottiin vapautua edellisen sukupolven traditioiden taakasta, joista yhdeksi nähtiin muodollinen pukeutuminen ja kankea ravintolakäyttäytyminen. Opiskelijaravintolat koko maassa halusivat kulkea ajan kehityksen kärjessä. Opiskelijatansseissa ei

---

³⁴⁹ JKK, SLLK, KSML 26.1.1986.

³⁵⁰ Viikuna 1997, s. 204.

³⁵¹ Sulkunen ym. 1985, s. 31-34.

enää kyselyt kravatin perään ja JYY:n hallituskin joutui ottamaan kantaa Ilokiven vaatepolitiikkaan. Hallitus päätyi siihen, että ”ravintola Ilokiveen tulee pukeutumisensa puolesta päästää henkilö, jonka asu ei ole siinä määrin likainen tai risainen että toisten asiakkaiden viihtyvyys siitä selvästi kärsii tai että asu ei ole kaupungin poliisijärjestyksen vastainen”; asu sai olla farmari- tai samettikankainen, kunhan se oli siisti.³⁵²

Seitsemänkymmentäluvulla vaihtuivat puvut, solmiot, ja ajellut leuat villapaitoihin ja risupartoihin. Uuden ravintola- ja alkoholikulttuurin omaksuneen opiskelijapolven aikana kulutus ja käytön näkyvyys kasvoivat jyrkästi. Enää ei ravintolan pöydässä tarvinnut odottaa tarjoilijaa, vaan juoman sai hakea itse. Myös naisten alkoholinkäyttö muuttui 1970-luvulla huomattavasti; humaltumista ei perinteisesti ollut pidetty naisille soveliaana, mutta määrän sukupolven naiset omaksuivat ”miehiset juomatavat”³⁵³.

4.4.2 Ravintola keskellä kylää

Keskelle ylioppilaskylän Faluetta valmistui vuonna 1972 huoltorakennus, jonka alakertaan keskitettiin kylän asukastoimistot, puhelinvaihte ja vapaa-aikatila Lilukka. Toiseen kerrokseen avattiin 2. kesäkuuta ruokala-ravintola, joka sai kilpailun tuloksena nimen Rentukka.³⁵⁴ Nimimerkki Turja Tapio Tureniuksen perusteluna toimi se, että Rentukka ”viihtyy hyvin kosteissa ja runsasravinteisissa paikoissa, ts. se pystyy kuluttamaan nopeasti nestettä ja myös vaatii sitä paljon.”³⁵⁵ Opiskelijahuumoria edustivat muutkin kilpailuehdokkaat, joiden joukossa olivat mm. Juventus, Jestas, PakasteSei, Maksalaatikko, Aterialisti, Sodoma, Äly-Äyskäri ja Luxe.³⁵⁶ Koska ylioppilaskyläajatuksena ytimenä oli tarjota opiskelijoille kokonaisvaltainen asuinympäristö palveluineen, pidettiin oman ruokala-ravintolan saamista tärkeänä. Toisaalta on muistettava, että iltaravintolan valinta oli Jyväskylässäkin ollut paitsi henkilökohtainen valinta, myös sidoksissa sosiaali-

³⁵² JYM, JYY, Hallituksen Ptk 1969, JYY:n hallituksen kokous 30.6.1969, 6§.

³⁵³ Sillanpää 2002, s. 138, 142.

³⁵⁴ JYM, JYY, Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta, toimintakertomus vuodelta 1972.

³⁵⁵ Jyväskylän Ylioppilaslehti 29.4.1972; Lamberg 2004, s. 372-373.

³⁵⁶ Jyväskylän Ylioppilaslehti 27.4.1976; Kaskinen 2002, s. 109.

seen ryhmään³⁵⁷. Nyt opiskelijoilla oli oma paikkansa sekä kampuksella että keskellä ylioppilaskylää.

Rentukan avautuminen tuntui osakuntien taloudessa. Sitä mukaa kuin ravintola kasvatti suosiotaan yhdeksi kaupungin suosituimmista ravintoloista, väheni osakuntien disko- ja tanssi-illoissa käyneiden määrä. Toisaalta tätä pidettiin hyvänä, sillä osakuntaillat olivat joka tapauksessa enää ”lähinnä diskomusiikkia ja kaljanjuontia”, mutta toisaalta harmiteltiin Rentukan vievän Ilokiveltä asiakkaita.³⁵⁸ Tämä kertoo opiskelijakulttuurin ja osakuntatoiminnan sekä aikakauden yleis- ja nuorisokulttuurin muuttumisesta. Ravintoloiden profiloituminen oli käynnistynyt, juomatavat siirtyneet kohti mietoja alkoholijuomia ja musiikki vaihtunut tanssista rockiin ja diskoon. Nuoriso haki kaltaistaan seuraa ja suuntasi sinne minne muutkin: Rentukkaan ja Ilokiveen.

Yliopistojen politisoituminen näkyi sosialistiopiskelijoiden Ilokivessä järjestämässä Punaperjantai-illoissa, joissa vierailivat ajan vasemmistotähdet, kuten KOM-teatteri ja Kristiina Halkola.³⁵⁹ Myös Rentukassa järjestettiin aatteellisia tilaisuuksia, joissa esiintyi mm. JOS:n suosittu lauluryhmä JOS-Agit. Asiakaskunnalle tulivat tutuiksi Demokraattisen nuorison maailmanliiton marssi, IUS:n (Kansainvälisen ylioppilasliiton) marssi, Partisaanimarssi ja muut vasemmistolaisen laulu liikkeen sävelmät.³⁶⁰ Vaikka ravintolakulttuuriin näin yhdistettiin varainkeruun ohella aatteellista sanomaa, oli totuus se, että melkoinen osa asiakkaista oli paikalla pitämässä hauskaa. Silti poliittiset väittelyt tulivat Rentukan pöytiin 1970-luvun alussa ja kiihkeimmillään eri ryhmittymiä edustaneet asiakkaat eivät voineet istua samoissa pöydissä³⁶¹.

Rentukalla oli B-oikeudet talvisin ja kesähotellitoiminnan myötä täydet anniskeluoikeudet. Ravintola oli auki lähes joka päivä aamukymmenestä kello yhteen yöllä ja sen hyvänä puolena pidettiin avaruutta, sijaintia ja vapaata ilmapiiriä. Ravintola oli yhtä suurta salia, ilman loosheja tai väliseiniä, jolloin jo ovelta saattoi nähdä illan asiakasjoukon ja tunnelman. Asiakaskunta koostui suurelta osin yliop-

³⁵⁷ Vilkuna 1997, s. 205.

³⁵⁸ Jyväskylän Ylioppilaslehti 27.4.1974; Lamberg 2004, s. 292.

³⁵⁹ JKK, SLLK, KSML 26.1.1986; Lamberg 2004, s. 281; Vilkuna & Havila 2003, s. 156-157.

³⁶⁰ KYA, VAT, VAT 1973-74, Rentukan mainoksia 1970-luvun alkuvuosilta.

³⁶¹ JYM, MSL, Saarimäki & Välisalo 2001: Mikko Kankaisen ja Teuvo Ristosen haastattelut.

pilaskylän asukkaista, mutta mukana oli myös ulkopuolisia vakioasiakkaita.³⁶² Rentukasta muodostui erottamaton osa opiskelijaelämää ja Kortepohjaa. Ravintola piti sisällään lähes 300 asiakaspaikkaa ja siellä esiintyivät niin opiskelijoiden omat ”kellaribändit” kuin kiertävät ammattilaisyhtyeet sekä levymusiikin nousukauden myötä tiskijukat eli dj:t. Baaritiski aukesi jo klo 18 ja viikonloppuisin sisään haluavien jono saattoi kiemurrella sadankin metrin matkan, aina ylioppilaskylän puomille saakka. Alkuvuosina suosiota kalasteltiin elävällä musiikilla ja jopa striptease-esityksillä.³⁶³ Jälkimmäinen tosin oli ollut yleistä 1960-luvulla kaikissa aikaansa seuraavissa iltaravintoloissa, mutta seuraavaan vuosikymmeneen mennessä jo mennyttä.³⁶⁴

Ylioppilaskunnan rakennustoimikunta, kylähallinto ja VAT suosivat kokouksiinsa Sirkus- ja Umpisuoli-kabinetteja, joissa oli varustuksena puhelimet, diaprojektorit, sanelukoneet ja valkokankaat.³⁶⁵ Uutta tanssi- ja juhlakulttuuria edusti sunnuntaisin järjestetty nk. Mimmidisco, vanhoja perinteitä taas yhteislauluillat, joita varten vapaa-aikatoimikunta laati oman laulukirjan. Myös osakunnilla oli ollut omia laulukirjojaan, joten VAT:n vuonna 1978 kokoama moniste oli ajalle tyypillinen kokoelma illanviettolauluja pikkujouluihin, laskiaiseen, vappuun ym. tilaisuuksiin.³⁶⁶

Kortepohjan keskellä sijaitsevaa Rentukkaa pidettiin yleisesti *opiskelijan olohuoneena*, jonne oli helppo pistäytyä. Tanssiminen, seurustelu ja alkoholi olivat osa opiskelijoiden rentoutumista ja kuuluivat opiskelijaelämään. Oman identiteetin rakentaminen, täysi-ikäisyyden rajojen etsintä ja kodin vaikutuspiiristä irtaantuminen yhdistyivät uuden sosiaalisen ryhmän etsimiseen ja kontaktien luomiseen. Ravintola toimi näin yhtenä ylioppilaskyläintegraation ulottuvuutena ja sosialisatioväylänä. Rentukka oli asukkaiden ruokala, ravintola ja kohtaustaikka, ”meidän paikka”, jossa eri sukupuolet ja opiskelijapolvet tapasivat toisiaan aate- ja tiede-

³⁶² Leo Kamunen 9.3.2004 (suullinen tiedonanto); JYM, MSL, Saarimäki & Välisalo 2001: Mikko Kankaisen ja Teuvo Ristosen haastattelut.

³⁶³ Jyväskylän Ylioppilaslehti 8.5.2002: Teuvo Ristosen haastattelu; JYM, MSL, Saarimäki & Välisalo 2001: Mikko Kankaisen haastattelu; Kaskinen 2002, s. 109-110: Leo Kamusen haastattelu; Lamberg 2004, s. 373.

³⁶⁴ Vilkuna 1997, s. 201; Sillanpää 2002, s. 158.

³⁶⁵ KYA, VAT, VAT 1973-74, Rentukan mainoksia 1970-luvun alkuvuosilta; JYM, MSL, Saarimäki & Välisalo 2001: Mikko Kankaisen haastattelu.

³⁶⁶ KYA, VAT, VAT 1973-77, JYY:n Kortepohjan ylioppilaskylän vapaa-aikatoimikunta, kokouspöytäkirja 21.11.1977; JKK, SLLK, KSML 26.1.1986; JYM, MSL, Saarimäki & Välisalo 2001: Mikko Kankaisen haastattelu.

kuntarajoista välittämättä. Ja mikä tärkeintä, Rentukassa käyminen oli omaehtois- ta, ei muiden järjestämää.

Rentukan talous ei suosiesta huolimatta ollut vahvalla pohjalla. Tuotot laskivat ja lopulta taloudellinen alamäki johti siihen, että vuonna 1977 harkittiin ylioppilas- kunnassa ensikerran ravintolan vuokraamista ulkopuoliselle yrittäjälle.³⁶⁷ Kylähal- lituksessa arvioitiin, ettei ylioppilaskylän tiloissa toiminut Rentukka ollut tosiasi- allisesti suorittanut vuokriaan, vaan ravintolasta aiheutuneet pääoma- ja ylläpito- kulut olivat tulleet ylioppilaskylän maksettaviksi. Tämä taas oli pahentanut kylän muutenkin vaikeaa taloudellista tilannetta. Kylähallitus vaati, että ylioppilaskun- nan oli selvitettävä, miten Rentukka selviäisi taloudellisista velvoitteistaan yliop- pilaskylää kohtaan.³⁶⁸ Ulosvuokrausesitys kuitenkin kaatui joulukuussa JYY:n edustajistossa.³⁶⁹ Ravintolan jatkaminen omissa käsissä tuntui tärkeältä.

Rentukan taloudellisena ja toiminnallisena ongelmana oli sen kahtalainen luonne: se oli sekä ravintola että ruokala. Edulliset opiskelijalounaat eivät olleet Rentukal- le erityisen tuottavia, mutta tämän tehtävän puolustuksesi muistutettiin Jyväskylän Ylioppilaslehdessä, että ylioppilaskylän huoltorakennus ja siinä sijainnut Rentuk- ka oli rakennettu asuntohallituksen lainarahoituksen turvin opiskelijaruokalaksi.³⁷⁰

Rentukan asema kaupungin suosituimpana nuorisoravintolana koki laskun 1970- luvun lopulla. Kiristynyt kilpailu mm. Ilokiven kanssa harvensi asiakaskuntaa, sillä monet valitsivat mieluummin lähempänä keskustaa sijaitsevan ravintolan, kuin matkan Kortepohjaan. Ylioppilaskylän oma asiakaskunta ei pystynyt tarjoa- maan kylliksi tuloja ja kaupungin iltaravintoloista Sohwin krouvi sekä Raatikellari koettiin pahimmiksi kilpailijoiksi³⁷¹. Osatekijänä tässä oli ravintoloiden alkavalla profiloitumisella, jolla pyrittiin etsimään uutta asiakaskuntaa; eihän opiskelijakun- takaan ollut homogeeninen, vaan yhdet etsivät diskoa, toiset rockbaaria ja kol- mannet seurusteluravintolaa. Asiakaskunnan houkuttelemiseen liittyy muutoin se,

³⁶⁷ Jyväskylän Ylioppilaslehti 17.4.1977, 24.5.1977.

³⁶⁸ KYA, AH, Ptkk 1977-78, JYY:n Kortepohjan ylioppilaskylän kylähallituksen kirje JYY:n halli- tukselle (päiväämätön, vuodelta 1977); aiheesta myös Kaskinen 2002, s. 110.

³⁶⁹ Jyväskylän Ylioppilaslehti 17.4.1977, 24.5.1977 ja 13.12.1977; Lamberg 2004, s. 397: vain JSO kannatti ulosvuokrausta, JOO, JOK, JOKA vastustivat.

³⁷⁰ Jyväskylän Ylioppilaslehti 24.5.1977

³⁷¹ KYA, VAT, VAT 1973, Vapari 7/77.

että ravintola tarjoaa alkoholin ja musiikin ohella seuraa, ilmapiiriä ja jopa status-
ta³⁷².

Rentukka oli 1970-luvulla toiminut lähinnä tanssiravintolana, mutta muuttui seuraavan vuosikymmenen alussa yhdeksi suosituksi diskoksi. Kesäkuussa 1982 valmistunut remontti juhlisti samalla ravintolan kymmenvuotista taivalta. Asiakaspaidat lisääntyivät ja ravintolasali muuttui, sillä mm. umpisuolikabinetti poistettiin³⁷³. Useimmat kaupungin iltaravintolat olivat hitaita näkemään opiskelijakuntaa potentiaalisina asiakkaina, joten Rentukalla ei juuri ollut alallaan kilpailijoita. Kaupungin suosituimman ravintolan jono ulottui jälleen ylioppilaskylän puomille saakka ja sinne saavuttiin lähikuntia myöten.³⁷⁴

Diskojen ohella Rentukassa järjestettiin 1980-luvun alkuvuosina jameja, eli ”elävän musiikin iltoja”, sekä folk- ja bluesiltoja. Myös punk soi ravintolassa.³⁷⁵ Tässä opiskelijoiden ravintola- ja musiikkikulttuuri liittyi yleiseen nuorisomusiikkikehitykseen. Ympäri maata perustettiin elävän musiikin yhdistyksiä, kuten Helsinkiin Elmu ja Jyväskylään Jelmu ry:t. Korkeakouluopiskelijat olivat musiikki- ja muotimakuineen kuin muutkin nuoret.

Ylioppilaskylän ravintolan merkitys opiskelijakulttuurille oli keskeinen. Se oli päivällä arkinen ruokala, illalla viihteellinen olohuone ja ravintola; päivällä mentiin syömään, illalla tapaamaan tuttuja, katsomaan televisiota ja rentoutumaan. Moni seminaarityökin lienee saanut aiheensa illanistujaisissa ja esimerkiksi sivistysyliopistoliikkeen aktiivit pitivät 1970–1980-lukujen taitteessa kantapöytää Rentukassa³⁷⁶. Ahtaalle toveriyksiöasumiselle tai tenttipaineille sai vastapainoa lähitemällä Rentukkaan. Tässä se palveli samaa tarkoitusta kuin esimerkiksi brittipubit ja kulmakapakat. Päämääränä ei ollut vain päihtyminen vaan yksinäisyyden helpottaminen sekä sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen. Vaikka Rentukka sai vuonna 1986 täydet A-oikeudet, tämä ei muuttanut opiskelijoiden juomatottumuksia; miedot alkoholijuomat, keskiolut ja lonkero, säilyvät suosituimpina, samoin

³⁷² Sulkunen ym. 1985, s. 56.

³⁷³ Jyväskylän Ylioppilaslehti 9.6.1982.

³⁷⁴ Jyväskylän Ylioppilaslehti 8.5.2002: Teuvo Ristosen haastattelu; JYM, MSL, Saarimäki & Välisalo 2001, Teuvo Ristosen ja Reima Väliivaaran haastattelut.

³⁷⁵ KYA, AH, Ptkt 1983, Vapaa-aikatoimikunnan kokouspöytäkirjoja 1981–1983; JYM, MSL, Saarimäki & Välisalo 2001, Reima Väliivaaran haastattelu.

³⁷⁶ Kanerva 1986, s. 94.

kuin täydet anniskeluoikeudet omanneessa Ilokivessä³⁷⁷. Toki alkoholikulttuuri oli Suomessa vapautunut yleisestikin, mutta Rentukan anniskeluoikeudet olivat osoitus siitä, ettei enää epäilty opiskelijoiden kykyjä päättää alkoholinkäytöstään tai ravintolansa vastuullisesta hoidosta.

Kuikka havaitsi aikalaistutkimuksessaan asukkaiden elämän painottuneen opiskelun ulkopuolella lähinnä oman ystäväpiiriin ja Rentukan ympärille. Tällä sosiaalisella aspektilla oli suuri merkitys viihtymiselle, koska se kompensoi kylän puutteita.³⁷⁸ Rentukassa käyminen oli yleistä uusilla ja opintojen keskivaiheilla olleilla opiskelijoilla. Vakituinen seurustelusuhde, perheen perustaminen ja yliopistosta valmistuminen toimivat rajapyykkeinä, joiden jälkeen ravintoloissa käynti usein väheni.³⁷⁹ Aktiivisuuden lasku noudatteli samoja linjoja, kuin järjestettyyn vapaa-ajan toimintaan tai muihin opiskelijarientoihin osallistumisessa.

Rentukka ja Ilokivi olivat säilyttänyt vakiintuneen asemansa opiskelijaelämässä 1980–1990-lukujen taitteessa. Tapio Aittolan tutkimuksessa yksittäisten ravintoloiden suosituimmuusjärjestys oli: Rentukka, Ilokivi, Raatikellari, Sircus Carneval, Matin Pub, Viken baari ja pizzeriat. Kaikilla ravintoloilla oli oma maineensa, joka määräytyi niiden asiakaskunnan, musiikin ja kuulopuheiden perusteella. Opiskelijat jakoivat ravintoloita bailaamis- ja humppapaikkoihin sekä suoranaisiin räkälöihin, jolloin vapaa-ajanviettopaikalla pystyttiin myös erottautumaan massasta. Vastaavasti ylioppilaskunnan ravintoloilla oli niilläkin erityinen opiskelija- ja populaarikulttuurinen leimansa.³⁸⁰ Musiikki ja asiakaskunta olivat kaksi keskeistä mielipiteitä jakanutta tekijää. Jyväskylän Ylioppilaslehden vuonna 1989 tekemän asiakaskyselyn mukaan JYY:n Ilokivi ja Rentukka tarjosivat sekä ”nostalgiaa hipeille” että ”diskomössöä juppinuorisolle”. Osaltaan musiikin ja asiakaskunnan linjavalinnat noudattivat ajan yleistä henkeä, mutta toisaalta esimerkiksi Ilokiven diskoillat olivat joidenkin mielestä ”sisäpiirin friikkimusaa”. Kaikkia opiskelijoita ei miellyttänyt asiakaskunnan kaupunkilaistuminen ja nuoreneneminen, tai se että Rentukka oli iltalomaansa viettävien varusmiesten kantapaikka. Ylioppilaskunnan

³⁷⁷ Jyväskylän Ylioppilaslehti 11.3.1986.

³⁷⁸ Kuikka 1991, s. 62, 87.

³⁷⁹ JYM, MSL, Saarimäki & Välisalo 2001, Reima Välivaaran haastattelu; Aittola & Poikkeus 1990, s. 51-52.

³⁸⁰ JYM, MSL, Saarimäki & Välisalo 2001, Teuvo Ristosen haastattelu; Aittola & Poikkeus 1990, s. 53, 55; Vilkuna 1997, s. 204, 206.

yrittösten johtaja Jouko Utriainen kuitenkin arvioi, ettei opiskelijaravintoloita voinut ylläpitää ainoastaan opiskelija-asiakkaiden varassa.³⁸¹

Rentukalla meni hyvin ja vuonna 1989 sinne päätettiin tehdä perusteellinen remontti, jonka valmistumisen jälkeen koittivat lamavuodet. Remontti pitkittyi, uutta ilmettä loosheineen pidettiin epäonnistuneena ja Isäksi keskustan ravintolat olivat vihdoinkin huomanneet opiskelijat suurena asiakasjoukkona. Kilpailu nuoremista asiakkaista tiivistyi.³⁸² Taloudellinen lama tuntui toiminnassa siinä määrin, että vuonna 1991 Rentukan tappiollisuus johti ravintolan toiminnan vuokraamiseen ulkopuoliselle yrittäjälle, kunnes jälleen 2000-luvun alussa otettiin osaksi JYY:n toimintaa.³⁸³ Ulkoistaminen ei kuitenkaan käytännössä vaikuttanut ravintolan asemaan ylioppilaskylän sydämenä. Ravintolan erityisluonne, status ja ilma-
piiri määräytyivät sen toimintaympäristön ja asiakaskunnan perusteella³⁸⁴. Tämän paikan Rentukka oli lunastanut vuodesta ja opiskelijapolvesta toiseen.

---

³⁸¹ Jyväskylän Ylioppilaslehti 26.4.1989; Jari Ojala 11.3.2004 (suullinen tiedonanto); JYM, MSL, Saarimäki & Välisalo 2001, Reima Välivaaran haastattelu.

³⁸² Jyväskylän Ylioppilaslehti 29.11.1989; Jyväskylän Ylioppilaslehti 8.5.2002: Teuvo Ristosen haastattelu; Jari Ojala 11.3.2004 (suullinen tiedonanto); JYM, MSL, Saarimäki & Välisalo 2001, Teuvo Ristosen haastattelu.

³⁸³ JYM, MSL Saarimäki & Välisalo 2001, Teuvo Ristosen haastattelu; Kaskinen 2002, s. 110.

³⁸⁴ Sulkunen ym. 1985, s. 60.

5 YLIOPPILASKYLÄN KAKSI VUOSIKYMMENTÄ

Työni alussa asetin tutkimustehtäväksi tutkia Kortepohjan ylioppilaskylän asemaa opiskelijoiden ja yliopistomaailman suhteessa. Tavoitteenani oli myös käsitellä ylioppilaskylää asuin- ja elinyhteisönä. Tutkimusta lähestyin ylioppilaskylän asukashallinnon ja vapaa-aikatoiminnan kautta. Juuri tätä kaksijakoisuutta merkitsee työni nimi ”Sunnuntaikahveja ja asumisdemokratiaa”. Sunnuntaikahveista muodostui vapaa-aikatoimikunnan pitkäikäisin, koko tutkimani ajanjakson jatkunut toimintamuoto ja kylähallinnon kehitys taas kiteytyi asukasdemokratian vaatimuksiin sekä edelleen 1960–1970-lukujen yhteiskuntaihanteisiin. Näin ollen kylä ei ollut asukkailleen vain paikka opiskella ja nukkua, vaan se muodostui monille kokonaisvaltaiseksi elinympäristöksi: yhdistelmäksi työtä (opiskelua) ja vapaa-aikaa. Ylioppilaskyläthän olivat jo alun alkaen suunniteltu tarjoamaan korkeakouluopiskelijoille edullista asumista ja hyvät opiskeluolosuhteet, mutta myös monipuoliset vapaa-ajanviettomahdollisuudet ja sosiaalinen verkosto. Tiiviin asuinyhteisyyhteisön tarkoituksena oli integroida asukkaat sekä välittömään sosiaaliseen ympäristöönsä että *korkeakouluopiskelijuuteen*. Näin ne palvelivat sekä opiskelijoiden itsensä että koko maan etua.

Mikäli pro gradu -tutkimusta haluttaisiin laajentaa, on tähän nähdäkseni tarjolla lähinnä kaksi mahdollista suuntaa, joita voitaisiin luonnehtia teoreettiseksi ja deskriptiiviseksi. Edellinen olisi yhteydessä lähinnä yhteiskuntatieteellisiin teorioihin, jolloin ylioppilaskylää tutkittaisiin esimerkiksi pienen yhteiskuntana tai opiskelijoiden identiteettien synty- ja muovautumisympäristönä. Toinen lähestymistapa taas edellyttäisi haastattelujen hyväksikäyttöä ja se lähestyisikin monessa mielessä etnologista tutkimusta. Tällä olisi ennen kaikkea kulttuurihistoriallisia päämääriä, esimerkiksi opiskelijakulttuurin tutkimisen kannalta, sillä ylioppilaskylä on ollut monessa mielessä ko. osakulttuurin keskus Jyväskylässä.

Kortepohjan ylioppilaskylän historia alkoi periaatteessa jo 1960-luvun alussa, kun Suomen kehittyvä hyvinvointivaltio sai suurten ikäluokkien myötä haasteekseen kasvavan korkeakouluopiskelijajoukon. Korkeakoulutuksen mahdollisuus tahdottiin tarjota mahdollisimman monille ja tätä tarkoitusta täyttämään perustettiin uu-

sia korkeakouluja. Asuinpaikkojen puute kuitenkin säilyi pitkään opiskelijoiden ongelmana. Kun valtio ryhtyi tukemaan opiskelijarakentamista, otti Jyväskylän yliopiston ylioppilaskuntakin urakakseen oman ylioppilaskylän rakennuttamisen.

Ylioppilaskylät poikkesivat perinteisistä opiskelija-asuntoloista siinä, että niissä opiskelijat asuivat keskenään, ilman yliopiston virallista valvontaa. Ulkoiselta olemukseltaan kylät kytkeytyivät suomalaiseen 1960–1970-lukujen lähiörakentamiseen, jossa oli tavoitteena muodostaa mahdollisimman kokonaisvaltainen, toimiva ja viihtyisä asuinympäristö. Asumismuoto vaihteli toveriyksiöistä soluhuoneistoihin, perheasuntoihin ja 1980-luvulta alkaen yksinasumiseen. Eläminen ylioppilaskylässä oli luonteeltaan väliaikaista. Asukaskierto oli verrattain lyhyt, mikä heijastui väliaikaisuuden *tunteena*. Asunnosta ei välttämättä muodostunut kotia, sillä asukas vietti päivänsä kampuksella ja palasi asuntoon lähinnä opiskelemaan, syömään ja nukkumaan. Vasta pidempiaikainen sitoutuminen *samaan* asuntoon sai sen tuntumaan omalta. Toisaalta sitoutuminen yhteistoimintaan, kuten kerhoihin ja opintopiireihin, kiinnitti asukkaita ylioppilaskylään.

Kortepohjan ylioppilaskylässä oli esimerkiksi Turun ylioppilaskylään verrattuna merkittävää se, että koko asukaskunta koostui yliopisto-opiskelijoista. Asukkaat valittiin tarkoin määriteltyjen asukkaaksiottokriteerien avulla ja nämä yhdessä lisäsivät asuinyhteisön homogeenisuutta.

Yhteiskuntatieteiden tavoitteena oli 1960–1970-luvuilla auttaa luomaan entistä parempi yhteiskunta. Kehitysoptimismi perustui yleisdemokraattisiin ajatuksiin, joiden pohjalta aikaan kuului tasa-arvon, solidaarisuuden ja demokratian ihanteiden korostaminen. Näin Kortepohjan ylioppilaskylän asukashallinnon synty liittyi ajan demokratiavaatimuksiin ja kylä suunniteltiin eräänlaiseksi ihanneyhteiseksi, jossa kaikille pyrittiin takaamaan vaikutusmahdollisuudet heitä koskevissa asioissa. Vaikka ylioppilaskylä toimi JYY:n edustajiston alaisuudessa, tahdottiin sen asukkaille tarjota mahdollisuus itsehallintoon. Tämä toteutettiin siten, että asukasneuvoston muodostivat jokaisesta kerroksesta valitut kerrosvanhimmat. Ylioppilaskylän kasvaessa hallintojärjestelmä halvaantui suuren kokonsa ja edustajien vaihtuvuuden vuoksi. Käytännössä ylioppilaskylän asioista vastasivat JYY:n toimielimet, eivät asukkaat.

Ylioppilaskylällä tahdottiin tarjota opiskelijoille mahdollisuus asua ”täyden palvelun” asuinalueella. Näin ylioppilaskylä oli paitsi asuinpaikka, myös oma elinyhteisönsä, johon kuuluivat ruokala-ravintola Rentukka, saunat, vapaa-aikatilat ja -toiminta, päivähoito, puhelinvaihe, postinkanto sekä siivoajat ja huoltomiehet. Yhteisöllisyyttä pyrittiin ylläpitämään sekä lähipiirin, asuinkerrosten ja -talojen, että koko kylän tasoilla. Alkuvuosina korostuivatkin asumisessa asuntolamaisuus ja yhdessäolo.

Suuressa asuinyhteisössä nähtiin myös varjopuolia. Opiskelijoiden mielenterveysongelmien oli havaittu lisääntyneen ja asumismuodolla arveltiin olleen tässä suuri merkitys. Katsottiin, että opiskelijoiden oli helppo eristäytyä tornitalojen uumeeniin. Tilannetta kohentamaan perustettiin vapaa-aikatoimikunta, jonka tarkoituksena oli tarjota mielekästä vastapainoa opiskelulle ja kehittää asukkaiden välistä yhteistoimintaa. Toisin sanoen parantaa opiskelijoiden sosiaalisia suhteita ja integroida heidät opiskelijayhteisöön. Asukkaille järjestettiin kokoontumisia, harrastusmahdollisuuksia ja juhlia, joista vakiintuneimmiksi osoittautuivat sunnuntaikahvit ja tornitalojen kerrostoiminta. Integroiva toiminta kohdistui kaikkiin asukkaisiin ja perustui näkemykseen siitä, että yhteisöön kiinnittyminen edisti henkistä ja fyysistä terveyttä ja palveli näin sekä opiskelijoiden omaa että koko yhteiskunnan etua. Vapaa-aikatoiminnan synty liittyi YTHS:n ennaltaehkäisevän mielenterveystyön kehitykseen, sillä molempien taustalla oli ajatus, että ympäristöolosuhteilla, kuten taloudellisella tilanteella sekä asumis- ja opiskeluoloilla, oli suora vaikutus opiskelijoiden mielenterveyteen. Vaikuttamalla näihin olosuhteisiin voitiin parantaa opiskelijoiden hyvinvointia.

Opiskelijakentän kasvu johti vähitellen massoitumiseen ja pirstaloitumiseen, jolloin ei enää ollut yhtenäistä opiskelija- ja asukasjoukkoa, johon kohdistaa yhteistoimintaa. Lisäksi sekä asukashallinnon että VAT:n uusien toimintamuotojen syntymistä ja vakiintuneiden ylläpitoa vaikeutti jäsenten suuri vaihtuvuus. Ongelma oli siinä, että toiminnan ytimen muodostivat vapaa-aikasihteerit ja muutamat ky-läaktiivit – ja tällainen pieni joukko oli haavoittuvainen muutoksille.

Ylioppilaskylän hallintojärjestelmää kehitettiin vuonna 1974 uudistuksilla, joiden myötä kylä sai melko laajan itsehallintoaseman. Vaikka edelleen toimittiin JYY:n

alaisuudessa, pystyivät asukasneuvosto ja kylähallitus päättämään monista ylioppilaskylää koskeneista asioista. Yhdessä yhteiskunnallista osallistumista korostaneen aikakauden kanssa tämä avasi uusia mahdollisuuksia asukastoiminnalle. Samalla kylään saapui aktiivinen opiskelijapolitiikka. Vaikka vasemmisto–oikeistotaistelut eivät asukkaiden arkeen suoranaisesti – aatteellisesti aktiivisimpia tietysti lukuunottamatta – ulottuneet, värittivät ne niin asukasneuvostovaaleja kuin Rentukan pöytäkeskusteluja. Vaikka kaikki poliittiset opiskelijajärjestöt tekivät työtään sekä yliopistolla että ylioppilaskylässä, oli poliittisen aktiivisuuden kukoistus tutkittavana ajanjaksona sangen lyhytaikainen. Näin ollen sen vaikutuksia asukkaiden integraatioon voi pitää toissijaisina. Poliittiset ryhmät kiinnittivät opiskelijoita itseensä, eivät ylioppilaskylään tai korkeakoululaitokseen.

Myös uusittu kylähallintojärjestelmä kärsi todellisen vaikutusvallan puutteesta, sillä JYY:n edustajisto kykeni edelleen määrittämään melko tarkasti ylioppilaskylän toiminnalliset raamit. Kritiikki päätösvallan näennäisyydestä lisääntyi ja samaan aikaan opiskelijoiden yhteiskunnallinen aktiivisuus heikkeni. Seitsemänkymmentäluvun lopulta alkanut sitoutumattomuus hävitti korkeakoulupolitiikasta poliitikot ja asukasneuvostosta innokkaat toimijat. Asukashallinnon toiminta hamaantui kiinnostuksen hiipuesssa.

Vapaa-aikatoiminnassa aika 1970-luvun lopulta 1980-luvulle oli vakiintuneen toiminnan jatkumista. Laajimmin osallistujia keräsivät yhteiset pikkujoulut, konsertit ja Olvi-juoksu. Uudet toimintamuodot ja innovatiivisuus kuitenkin puuttuivat, eikä VAT kyennyt houkuttelemaan asukkaita suuressa mittakaavassa. Vapaa-aikatoimikunnalle, kuten yleensäkin järjestöille ja liikkeille, olisi ollut tärkeää uudistuminen uusien jäsenpolvien tarpeiden mukaisesti. Staattisuus johti toiminnan jähmettyneisyyteen, joka osaltaan johtui myös ennaltaehkäisevän mielenterveyshuollon muuttumisesta. Kun yhteistoiminta ulkoisten tahojen kanssa lakkasi, kärsi VAT uusien vaikutteiden ja virikkeiden puutteesta. Vakava ja päämäärätietoinen työ jäi taka-alalle, hauskanpidon ja ajanvietteen noustessa keskeisiksi. Kerros-, talo- ja kyläkohtainen toiminta olivat riippuvaisia kulloisistakin kerrosvetäjistä ja vapaa-aikasihteereistä. Kerrosvanhin -toiminta lakkasi 1980-luvun lopulla ja VAT:n aktiivisuus vaihteli suuresti.

Tutkimustehtävässani jaoin yliopistoon integroitumisen akateemiseen ja sosiaali- seen alueeseen, joista jälkimmäiseen opiskelijayhteisössä asuminen kiinteästi liit- tyi. Ylioppilaskylän asema opiskelijaelämässä muodostui monella tasolla. Kylä oli tuhansien asuinpaikka ja varsin homogeeninen yhteisö, jossa asuttiin ja elettiin tiiviissä vuorovaikutuksessa. Asukkaat sosiaalistuivat yhteisössä vallitseviin ar- voihin, normeihin ja käytäntöihin, jonka myötä he kiinnittyivät sekä asuinyhteis- öönsä että laajemmin opiskelijuuteen. Prosessissa oli suuri merkitys asumisen lisäksi illanvietoilla, talkoilla ja muilla tapahtumilla. Myös asukashallinnolla oli yhteisöön integroiva vaikutus, sillä se tarjosi asukkaille mahdollisuuden vaikuttaa elinympäristöään koskeviin asioihin. Näin ollen sosiaalista integraatiota ei voinut täysin erottaa akateemisesta, sillä opiskelijuuden omaksuminen merkitsi samalla akateemista sosiaalistumista.

Ylioppilaskylän hallintoa ja asumisjärjestelyitä luotaessa ilmeisesti uskottiin mal- liin, jonka mukaan tiivis fyysinen ja toiminnallinen vuorovaikutus olisivat vää- jämättä johtaneet psykologisen yhteisöllisyyden syntyyn. Asuinyhteisöllisyys toteutuikin jossain määrin erityisesti alkuvuosina, kun sen syntyä ja säilymistä tuettiin mm. rakenteellisilla ratkaisuilla (kerrostilat) sekä organisoidulla toimin- nalla (kerrosvetäjät). Yhteisöllisyys kuitenkin heikkeni kuitenkin ajan mittaan, sillä toimivaa ja kestävästä yhteisöllisyyttä ei viimekädessä voitu tuoda ulkoa tai antaa ylhäältä. Toisaalta yksinasumiseen siirtyminen ja elämän privatisoituminen heikensivät asukkaiden keskiväistä vuorovaikutusta ja siten vaikuttivat yhteisto- minnan vähenemiseen 1980-luvulla.

Käytännössä yhteisöllisyys ilmeni lähinnä pienissä, aate-, harrastus- tai ystäväpii- reissä, ei koko ylioppilaskylän laajuudelta. Asukkaiden integroituminen ylioppi- laskylässä tapahtui siis lähinnä pienryhmätasolla. Ilmeisesti nämä kuitenkin olivat niin pieniä yksiköitä suuressa ja heterogeenisessä asukasjoukossa, etteivät ne edis- täneet laajemman integroituneen yhteisön syntymistä. Silti osittainkin sosiaali- nen kiinnittyminen toimi osana opiskelijuuteen integroitumista.

Asumisen kautta saattoi syntyä tietoisuus yksilön kuulumisesta kollektiiviseen joukkoon, jolla oli oma sosiaalinen järjestelmänsä arvoineen, normeineen ja ta- poineen. Kokivatpa ylioppilaskylän asukkaat tämän elinpiirin positiiviseksi tai

negatiiviseksi, se jo sinänsä muodosti yksilön ja ryhmän käyttäytymistä kontrolloivan tekijän. Näin kerrostoilma ja muu vapaa-ajanvietto liittyivät asukkaiden opiskelijaidentiteetin syntyyn ja kehitykseen. Sitä ei siis voitu luoda vain ylhäältä ohjatun toiminnan mukana, vaan prosessiin liittyi myös vertaisryhmän osuus. Eri-laiset arkielämään liittyvät tapahtumat toivat konkreettista hyötyä ja pitivät yllä asukkaiden välisiä suhteita. Sosiaalisilla suhteilla oli oma sijansa myös yhteisöä, ja laajemmin yhteiskuntaa, koossapitävien moraalisaäntöjen omaksumisessa. Näin yhteisöllisyydestä saattoi muodostua paitsi kiinnike ylioppilaskylään, myös *toverikurin* kautta epävirallinen käyttäytymistä kontrolloiva tekijä.

Ylioppilaskylässä sosiaalistaminen heikkeni ajan myötä. Se kävi läpi muutoksen alkuvuosien aktiivisesta, 1980-luvun suhteellisen passiiviseksi. Vaikka VAT edelleen järjesti erityyppistä vapaa-ajan toimintaa, ei se enää pyrkinyt luomaan ja ylläpitämään kerros- tai taloyhteisöllisyyttä. Tämä oli suoraa jatkoa kerrosvanhimpineen roolimutokselle 1970-luvun puolivälissä, jolloin kerrostoilman status muuttui. Lisäksi tornitalojen yhteistilojen muuttuminen yksioiksi hävitti asuinkerrosten kokoontumistilat, joissa asukkaat olivat sekä aktiivisesti että passiivisesti olleet vuorovaikutuksessa toisiinsa.

Ylioppilaskylästä pyrittiin luomaan opiskelijoiden yhteisöä, jonka kiinteyttä ylläpidettiin monin tavoin. Tämä ei kuitenkaan ajan myötä osoittautunut kestäväksi, sillä viimeistään 1980-luvun opiskelijat eivät integroituneet sosiaalisesti ylioppilaskylään – tai edes yliopistoon – kuten aikaisemmat asukaspolvet. He eivät halunneet rajoittaa vapaa-aikaansa samankaltaiseen ympäristöön, missä he viettivät opiskeluaikansa. Tekemistä haettiin ylioppilaskylän ulkopuolelta, jolloin asuinyhteisöllisyys väijäämättä heikkeni. Taustalla olivat myös yhteiskunnalliset ja kulttuuriset muutokset. Opiskelijat eivät enää muodostaneet samanlaista suhteellisen yhtenäistä korkeakouluopiskelijajoukkoa kuin 1960- ja 1970-luvuilla. ”Meidän kerroksen” sijaan tornitaloissa asui toisilleen täysin tuntemattomia ihmisiä – siis aivan kuten muissakin kerrostaloissa. Samoin kuin yliopisto oli vain paikka, jossa hankkia tulevaan työhön vaadittava koulutus, ylioppilaskylä oli paikka jossa asua opiskeluaika ennen elämän vakiintumista. Opiskeluaika ja ylioppilaskylä toimivat vaiheena, jossa ei enää kuuluttu entiseen nuoruuteen, mutta ei vielä täyteen aikuisuuteenkaan.

Ylioppilaskylä oli opiskelijakulttuuri(e)n keskus, joka toimi uusille asukkaille opiskelijaidentiteetin omaksumisväylänä. Se toimi asuin- ja elinyhteisönä, joka selvästi poikkesi ympäristöstään. Ylioppilaskylä oli tavallaan oma saarekkeensa keskellä Kortepohjan kaupunginosaa. Tietoisesti eristäytynyt se ei ehkä ollut, mutta opiskelijoiden ja muiden kaupunginosan asukkaiden elämäntavat ja -rytmi olivat sikäli poikkeavia, ettei läheistä kanssakäymistä syntynyt. Ylioppilaskylän asukashallinto ja organisoitu vapaa-ajantoiminta olivat molemmat sidoksissa aikaansa. Samalla molemmat olivat osa ylioppilaskyläihanteen käytännön toteutusta: asukkaille tahdottiin antaa mahdollisuus autonomiaan sekä mahdollisimman hyvä asuinympäristö.

LÄHTEET

1. Arkistolähteet

Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan Kortepohjan ylioppilaskylän arkisto (KYA)

Asukashallinnon (AH) aineisto: *sisältää asukasneuvoston ja kylähallituksen kokouspöytäkirjoja, päätösluetteloita, toimintakertomuksia, kirjeitä ja sekalaista aineistoa. Koska aineistossa ei ole yhtenäisiä merkintätapoja, olen seuraavassa nimennyt ne kansioittain. Lyhenne Ptkt tarkoittaa pöytäkirjoja, jotka muodostavat suurimman osan materiaalista.*

Ptkt 1970–73, Ptkt 1975–76, Ptkt 1977–78, Ptkt 1979,
Ptkt 1980, Ptkt 1981, Ptkt 1982, Ptkt 1983,
Ptkt 1984–85, Ptkt 1986–87, Ptkt 1988, Ptkt 1989

Vapaa-aikatoimikunnan (VAT) aineisto: *sisältää kokouspöytäkirjoja, päätösluetteloita, toimintakertomuksia, kirjeitä, lehtiä, julisteita ja sekalaista aineistoa.*

VAT 1972, VAT 1973, VAT 1973–74, VAT 1973–77,
VAT 1978, VAT 1979, VAT 1980, VAT 1981–82,
VAT 1982–83, VAT 1984–85, VAT 1986, VAT 1988

Ylioppilaskylän asukasneuvostovaalien vaalilautakunnan (VLTK) aineisto: *sisältää vaalien ehdokasluetteloita ja tulosasiakirjoja, lautakunnan kokouspöytäkirjoja ja sekalaista vaaleihin liittyvää materiaalia.*

Asukasneuvoston vaalit 1978–92

Jyväskylän yliopiston museo (JYM)

Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan (JYY) arkisto

Edustajiston pöytäkirjat 1968, 1969–70

Hallituksen pöytäkirjat 1967–68, 1969

Kiinteistötoimikunnan pöytäkirjat 1972–1973

Sosiaalitoimikunnan ja -valiokunnan pöytäkirjat 1966–68, 1969–72, 1970–74

Ylioppilaskunnan toimintakertomukset 1968–74, 1979–81, 1987

Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun ylioppilaskunnan (JKKY) arkisto

Kivistö N.A.: Kalevi Kivistö, Ylioppilasasuntolat ja harrastustoiminta.

Museologian (MSL) tallennusprojektit, 2000–2001

Saarimäki & Välisalo 2001: Pasi Saarimäki ja Tanja Välisalo, Ravintola Rentukka; haastattelut:

Mikko Kankainen (8.3.2001)

Teuvo Ristonen (3.2.2001)

Reima Väливаara (10.4.2001)

Jyväskylän kaupunginkirjasto (JKK)

Sanomalehtileikekokoelma (SLLK): *koostuu sanomalehti Keskisuomalaisen Jyväskylää käsittelevistä artikkeleista 1960–1980-luvuilta.*

Keskisuomalainen (KSML)

2. Suulliset tiedonannot

Ahonen, Kalevi 12.2.2004: kampusasuntola Naatin asukas vuosina 1965–1967.

Janhonen, Jorma 27.1.2004, 4.3.2004: työnjohtaja, Kortepohjan ylioppilaskylä.

Kamunen, Leo 9.3.2004: Kortepohjan ylioppilaskylän isännöitsijä vuosina 1971–1996.

Kääriäinen, Osmo 11.3.2004: Kortepohjan ylioppilaskylän asukas vuosina 1974–1978, isännöitsijä vuodesta 1996.

Myllykoski, Matti 3.3.2004: JKK:n/JY:n opiskelija 1965–1969; ylioppilaskylän asukas kesällä 1969.

Ojala, Jari 11.3.2004: Kortepohjan ylioppilaskylän asukas vuosina 1987–1994; kylän vapaa-aikasihteeri vuonna 1993.

3. Viralliset lähteet

KOTA 2003: Opetusministeriön KOTA-tietokanta, <http://www.csc.fi/cgi-bin/kota/postfilter1> (3.11.2003).

SVT 1984: Suomen virallinen tilasto XXXVII: 12, Korkeakoulut. Helsinki 1984.

4. Lehdet ja internet-lähteet

Jyväskylän Ylioppilaslehti, vuosikerrat 1967–1989, 8.5.2002, 18.2.2004.

JYY-Palvelut 2004: <http://www.jyy-palvelut.fi/pdf/Opaskartta.pdf> (8.2.2004).

5. Painamattomat lähteet

Hakamäki 1989: Hilikka Hakamäki, Humanistisen tiedekunnan opiskelijoiden opintojen tavoitteet ja integroituminen yliopistoyhteisöön. Opintojen tavoitteet ja integroituminen yliopiston akateemiseen ja sosiaaliseen maailmaan ja näiden tekijöiden yhteyksistä opintojen kulkuun humanistisen tiedekunnan toisen ja viidennen vuoden opiskelijoiden keskuudessa. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylä 1989.

Kuikka 1991: Leena Kuikka, Asuminen ja opiskelu Kortepohjan ylioppilaskylässä. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylä 1991.

Luoma 1980: Raimo Luoma, Viihtyvyys Kortepohjan ylioppilaskylässä. Yhteiskuntapolitiikan pro gradu -tutkielma. Jyväskylä 1980.

Rautjoki 1969: Matti Rautjoki, Jyväskylän Kasvatusopillisen Korkeakoulun Ylioppilaskunta v. 1934–1964. Suomen historian pro gradu -tutkielma. Jyväskylä 1969.

Remes 1993: Mika Remes, Ylioppilaan äänitorvi. Jyväskylän Ylioppilaslehti vuosina 1960–1980. Suomen historian pro gradu -tutkielma. Jyväskylä 1993.

Tuhkanen & Pennanen 1979: Hanne Tuhkanen ja Pirjo Pennanen, Integraatio Jyväskylän Kortepohjan ylioppilaskylässä. Suomalaisen ja vertailevan kansatieteen proseminariesitelmä. Jyväskylä 1979.

6. Tutkimuskirjallisuus

Aittola 1992: Tapio Aittola, Uuden opiskelijatyypin synty. Opiskelijoiden elämänvaiheet ja tieteenalaspesifien habitusten muovautuminen 1980-luvun yliopistossa. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 91. Jyväskylä 1992.

Aittola H. 1990: Helena Aittola, Opiskelijoiden elämänhallinta ja elämisen mahdollisuudet. Teoksessa Helena Aittola ja Tapio Aittola, Yliopisto elämismaailmana. Opiskelun ja hallinnon muutosprosessit 1980-luvun yliopistossa. Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta, julkaisusarja 31/1990.

Aittola, Jokinen & Laine 1995: Tapio Aittola, Kimmo Jokinen ja Kaarlo Laine, Nuoret ja koulu kulttuurisessa modernisaatiossa. Teoksessa Tuomas Takala (toim.), Kasvatussosiologia. Juva 1995.

Aittola & Poikkeus 1990: Tapio Aittola ja Anna-Maija Poikkeus, Opiskelijakulttuuria etsimässä. Teoksessa Helena Aittola ja Tapio Aittola, Yliopisto elämismaailmana. Opiskelun ja hallinnon muutosprosessit 1980-luvun yliopistossa. Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta, julkaisusarja 31/1990.

Antikainen, Rinne & Koski 2000: Ari Antikainen, Risto Rinne ja Leena Koski, Kasvatussosiologia. Juva 2000.

Asukasdemokratia 1991: Asukasdemokratia. Asuntohallitus, opasjulkaisu 1:1991. Helsinki 1991.

Jallinoja 1970: Riitta Jallinoja, Opiskelijoiden asuntokysymys tarkasteltuna asumismuodon ja siihen liittyvien fyysis-sosiaalisten tekijöiden mukaan. Teoksessa Väinö J. Castrén, Riitta Jallinoja, Mikko Järvi, Matti Louekoski, Annikki Pitkänen, Veijo Virtanen, Opiskelijoiden asuminen. Suomen ylioppilaskuntien liiton teettämä tutkimus nro. 3. Helsinki 1970.

Haapala 1990: Pertti Haapala, Sosiaalhistorian lupaus. Teoksessa Ahtiainen et al., Historia nyt. Näkemyksiä suomalaisesta historiantutkimuksesta. Historiallisen yhdistyksen julkaisuja n:o 5. Historiallisen yhdistyksen 100-vuotisjuhlajulkaisu. Juva 1990.

Hanski 1997: Jari Hanski, Polin suojiin me saavumme taas. Teknillisen Korkeakoulun Ylioppilaskunta 125 vuotta. Jyväskylä 1997.

Harki 1977: Ilmari Harki, Otaniemi oli – teekkarikylä tehtiin. Espoo 1977.

Havila 2003: Marjo Havila, Jyväskylän opiskelevan oikeiston oppositiokausi ylioppilaskunnassa 1970-luvulla. Teoksessa Kalevi Ahonen, Petri Karonen, Ilkka Nummela, Jari Ojala, Kustaa H. J. Vilkuna (toim. kunta), Toivon historia. Toivo Nygårdille omistettu juhlakirja. Jyväskylä 2003.

Hyvärinen 1988: Matti Hyvärinen, Opiskelijaliikkeen neljä aikaa. Nuorisotutkimus 6 (1988): 1-2.

Hyvärinen 1994: Matti Hyvärinen, Viimeiset taistot. Tampereen yliopisto, yhteiskuntatieteiden tutkimuslaitos. Julkaisu nro 6/1994. Tampere 1994.

Immonen 2001: Kari Immonen, Uusi kulttuurihistoria. Teoksessa Kari Immonen ja Maarit Leskelä-Kärki (toim.), Kulttuurihistoria – Johdatus tutkimukseen. Suomalaisen kirjallisuuden seura; Tietolipas 175. Hämeenlinna 2001.

Kalela 2000: Jorma Kalela, Historiantutkimus ja historia. Tampere 2000.

Kanerva 1986: Jukka Kanerva, Puolueöykkäröinnistä sivistyshurmokseen. Suomalaisen opiskelijaliikkeen murroksesta 1970-luvun lopussa tekstianalyysin valossa. SYL-julkaisu 7/86. Helsinki 1986.

Kangas 1992: Lasse Kangas, Jyväskylän yliopistokysymys 1847–1966. Tutkimus korkeakoulun perustamisesta ja kehityksestä yliopistoksi. *Studia Historica Jyväskyläensia* 44. Jyväskylä 1992.

Kaskinen 2002: Piia Kaskinen, Pirunmaa pellon reunalla – Kortepohjan tarina. JYY:n julkaisusarja nro 66. Jyväskylä 2002.

Kivinen & Rinne 1995: Osmo Kivinen ja Risto Rinne, Koulutuksen kentät ja kuku. Teoksessa Tuomas Takala (toim.), *Kasvatssosiologia*. Juva 1995.

Kivistö & Vaherva 1981: Kalevi Kivistö ja Tapio Vaherva, *Kasvatssosiologia* (5. uudistettu painos). Jyväskylä 1981.

Kolbe 1996: Laura Kolbe, Eliitti, traditio, murros. Helsingin yliopiston ylioppilaskunta 1960–1990. Keuruu 1996.

Kontula 1991: Osmo Kontula, Nuorten seksuaalisuuden itsenäistymisen vuosikymmenet. Teoksessa Jaana Lähteenmaa ja Lasse Siurala (toim.), *Nuoret ja muutos*. Helsinki 1991.

Kortteinen 1982: Matti Kortteinen, Lähiö. Tutkimus elämäntapojen muutoksesta. Keuruu 1982.

Lamberg 2004: Marko Lamberg, Nuoruus ja toivo. Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta 1934–2003. Jyväskylä 2004.

Lapinlampi 1999: Tanja Lapinlampi, Ja pitihän jossakin välissä opiskellakin. Oululaisen ylioppilaan opiskelijamentaliteetti vuosina 1958-1985. Oulun yliopiston opintotoimiston julkaisuja. Sarja A Nro 16. Oulu 1999.

Lehtonen 1990: Heikki Lehtonen, Yhteisö. Jyväskylä 1990.

Lempinen 2001: Petri Lempinen, Opiskelijalle rakentamassa. Turun ylioppilaskylä haaveesta asuinalueeksi 1959–1980. Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus rs, 20/2001. Helsinki 2001.

Nevala 1999: Arto Nevala, Korkeakoulutuksen kasvu, lohkoutuminen ja eriarvoisuus Suomessa. Bibliotheca Historica 43. Helsinki 1999.

Nykänen & Kohonen 2003: Panu Nykänen ja Iina Kohonen, Tupsukansan koti – yli 50 vuotta teekkarikylän historiaa. Jyväskylä 2003.

Ollila 2003: Anne Ollila, Kulttuurihistorian houkutus. Historiallinen aikakauskirja 101 (2003): 1.

Pahkinen 1999: Tuula Pahkinen, Jyväskylän mielenterveyssektorin taipaleelta tallennettua. Teoksessa Kari Pylkkänen ja Matti Kukkonen (toim.), 30 vuotta opiskelijoiden mielenterveystyötä. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön korkeakouluopiskelijoille kohdenneet mielenterveyspalvelut 1969–1999. Helsinki 1999.

Parjanen 1983: Matti Parjanen, Ylioppilasradikalismi yhteiskunnallisena liikkeenä, sen synty ja kuolema. Tampereen yliopiston sosiologian ja sosiaalipsykologian laitoksen tutkimuksia. Sarja A; 1/1983. Tampere 1983.

Parjanen 1990: Matti Parjanen, Sosiaalinen kiinnittyminen – väistytvä tekijä koulutuksessa? Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja Kasvatus 21 (1990): 2. Jyväskylä 1990.

Putkonen 1998: Päivi Putkonen, Kuviokelluntaa ja lauantain toivottuja – Elämää Aallon kampuksella. Jyväskylän yliopiston museon julkaisuja 9. Jyväskylä 1998.

Pylkkänen 1999, Kari Pylkkänen, Tuberkuloosin vastustamisesta kohdennettuun mielenterveyspalvelujärjestelmään. Teoksessa Kari Pylkkänen ja Matti Kukkonen (toim.), 30 vuotta opiskelijoiden mielenterveystyötä. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön korkeakouluopiskelijoille kohdennetut mielenterveyspalvelut 1969–1999. Helsinki 1999.

Roos 1986: J. P. Roos, Elämäntapateoriat ja suomalainen elämäntapa. Teoksessa Kalle Heikkinen (toim.) Kymmenen esseitä elämäntavasta. Lahti 1986.

Roos 1987: J. P. Roos, Suomalainen elämä. Tutkimus tavallisten suomalaisten elämäkerroista. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 454. Hämeenlinna 1987.

Rossi 1999: Leena Rossi, Oulun terveydenhoitoaseman mielenterveystyön historiaa. Poimintoja ensimmäisiltä vuosilta. Teoksessa Kari Pylkkänen ja Matti Kukkonen (toim.), 30 vuotta opiskelijoiden mielenterveystyötä. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön korkeakouluopiskelijoille kohdennetut mielenterveyspalvelut 1969–1999. Helsinki 1999.

Ruopasa 1991: Jukka Ruopasa (toim.), Asumaan vaikka väkisin. Pohjois-Suomen opiskelija-asuntosäätiö 20 vuotta. Kemijärvi 1991.

Saari 1999: Salli Saari, kolmekymmentä vuotta ehkäisevää mielenterveystyötä. Teoksessa Kari Pylkkänen ja Matti Kukkonen (toim.), 30 vuotta opiskelijoiden mielenterveystyötä. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön korkeakouluopiskelijoille kohdennetut mielenterveyspalvelut 1969–1999. Helsinki 1999.

Saarikangas 2002: Kirsi Saarikangas, Merkityksellinen tila: lähiöasuminen arkkitehtuurin, asukkaiden, menneen ja nykyisen kohtaamisena. Teoksessa Taina Syr-

jäämaa & Janne Tunturi (toim.), Eletty ja muistettu tila. Historiallinen Arkisto 115. Helsinki 2002.

Savolainen 2003: Sisko Savolainen (toim.), Kylä kaupungissa. Elämää Latokartanon ylioppilaskylässä 1953–2003. Jyväskylä 2003.

Siisiäinen 1990: Martti Siisiäinen, Suomalainen protesti ja yhdistykset. Tutkimuksia yhdistyslaitoksen kehityksen ja protestijaksojen suhteesta suurlakosta 1990-luvulle. Jyväskylä 1990.

Sillanpää 2002: Mervi Sillanpää, Säännöstelty huvi. Suomalainen ravintola 1900-luvulla. Bibliotheca Historica 72. Keuruu 2002.

Silvonen 1990: Jussi Silvonen, Fragmentteja suomalaisesta opiskelijaliikkeestä. Nuorisotutkimus 8 (1990): 1.

Silvonen 1993: Jussi Silvonen, Fragmentteja suomalaisen 'opiskelijatutkimuksen' historiasta. Teoksessa Jussi Silvonen (toim.) Kolme näkökulmaa 1990-luvun opiskelijakulttuuriin. Ylioppilaspalvelu ry:n julkaisusarja 1/93. Helsinki 1993.

Soikkanen 1995: Timo Soikkanen, Historiankirjoituksen "etulinja" reaaliaikaan! Teoksessa Timo Soikkanen (toim.), Lähihistoria. Teoriaan, metodologiaan ja lähteisiin liittyviä ongelmia. Turun yliopiston poliittisen historian tutkimuksia 1. Turku 1995.

Soikkanen & Vares 1998: Timo Soikkanen ja Vesa Vares, Sukupolvi selittäjänä Suomen historiassa. Historiallinen aikakauskirja 96 (1998): 1.

Sundbäck 1991: Esa Sundbäck, Suomen ylioppilaskuntien liitto ja suomalaisen opiskelijaliikkeen muutoksen vuodet 1968–90. Helsinki 1991.

Sulkunen 1981: Pekka Sulkunen, Märkä sukupolvi, alkoholin kulutus ja alkoholipolitiikka 1980-luvulla. Alkoholipolitiikka 5/1981.

Sulkunen ym. 1985: Pekka Sulkunen, Pertti Alasuutari, Ritva Nätkin ja Merja Kinnunen, Lähiöravintola. Keuruu 1985.

Takala 1995: Tuomas Takala, Johdanto. Teoksessa Tuomas Takala (toim.), Kasvatussosiologia. Juva 1995.

Vilkuna 1997: Kustaa H. J. Vilkuna, Ravintolakulttuurin vuodet 1945–1995. Teoksessa Ilkka Nummela (toim.), Jyväskylän kirja. Katsauksia kaupunkielämän vaiheisiin 1940-luvulta 1990-luvulle. JYY:n kotiseutusarja 33. Jyväskylä 1997.

Vilkuna & Havila 2003: Kustaa H. J. Vilkuna ja Marjo Havila, Edistyksellinen kulttuuripolitiikka, opiskelijat ja vallankumouksellinen liike Jyväskylässä 1960-luvulta 1970-luvun lopulle. Teoksessa Heli Valtonen ja Johanna Hämäläinen (toim.), Suomalaisen Suomen pääkaupunki. Rakentuva ja politisoituva Jyväskylä. Jyväskylä 2003.

Virtanen 2002: Matti Virtanen, Ovatko suuret ikäluokat sukupolvi? Hyvinvointikatsaus. Tilastollinen aikakauslehti 1/2002.

Ylijoki 1998: Oili-Helena Ylijoki, Akateemiset heimokulttuurit ja noviisien sosiaalisuus. Tampere 1998.

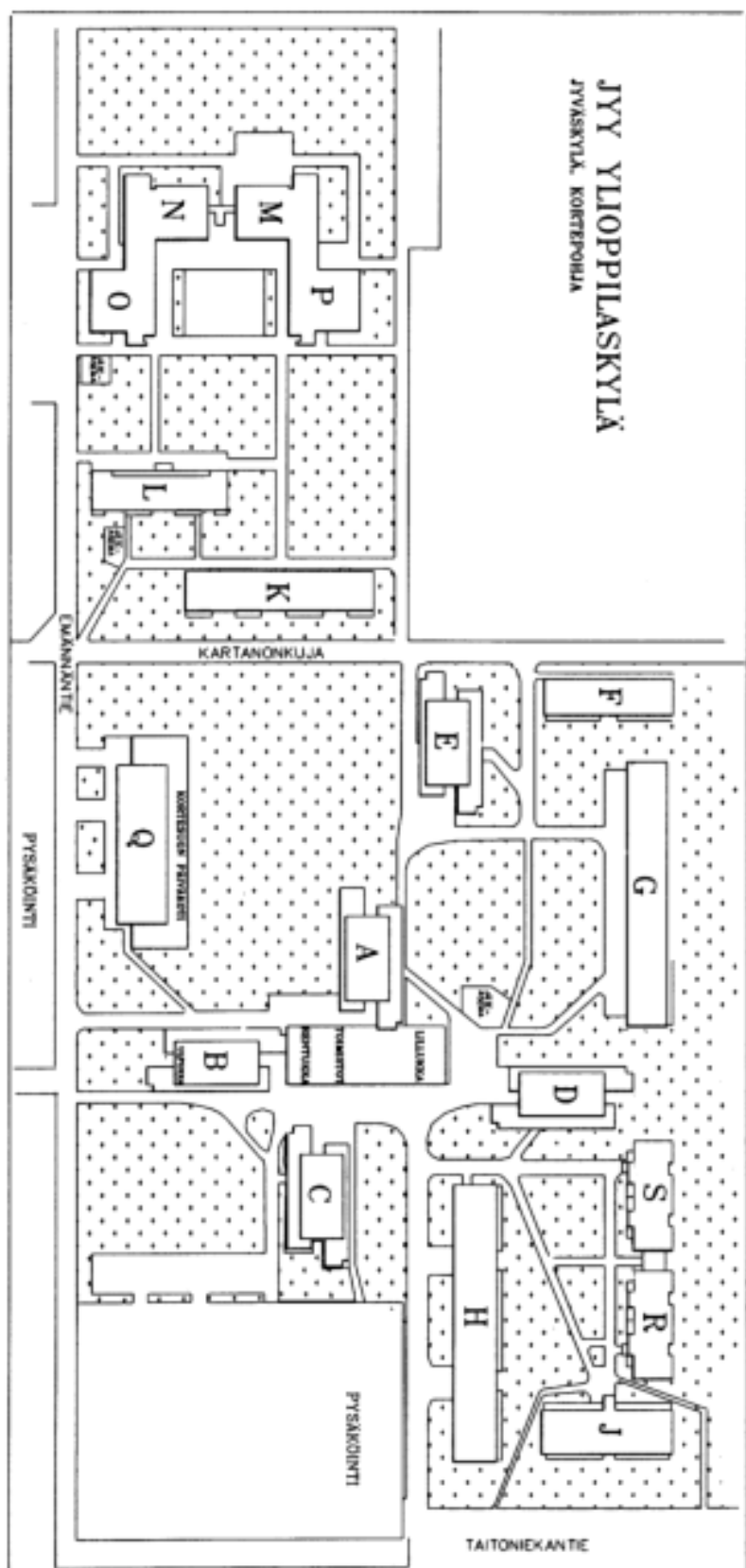
Liite 1: Kortepohjan ylioppilaskylän asukasmäärät vuosina 1968–1988.

Vuosi	Asukkaita yhteensä	JYY:n jäsenmäärä	JYY:n jäsenistä asukkaana (%)
1968	250	3784	6
1969	530	4119	13
1970	950	3913	24
1971	1200	4432	27
1972	1334	4575	29
1973	1850	4736	39
1974	2160	5332	41
1975	2289	5820	39
1976	2313	5852	40
1977	2301	n. 5660	n. 41
1978	2303	n. 5660	n. 41
1979	2278	n. 5660	n. 40
1980	2194	n. 5600	n. 39
1981	2069	n. 5600	n. 37
1982	1967	n. 5600	n. 35
1983	1957	n. 5600	n. 35
1984	1949	n. 5600	n. 35
1985	1968	n. 5600	n. 35
1986	1932	5984	32
1987	1919	6350	30
1988	1859	6600	28

Lähteet: JYM, JYY, Ylioppilaskunnan toimintakertomukset ja KYA, AH, Kortepohjan ylioppilaskylän toimintakertomukset vuosilta 1968–1988; Lamberg 2004, Liite 1: Tietoja ylioppilaskunnan koosta ja naisten prosentuaalisesta osuudesta vuosina 1934–2003.

Huomautus: Jäsen- ja asukasmäärät vaihtelivat lukuvuoden mittaan. Lisäksi en ole taulukoinut yliopiston koko opiskelijamääriä, koska Kortepohjan ylioppilaskylään pääsivät asumaan vain JYY:n jäsenet.

Liite 2: Kortepohjan ylioppilaskylän aluepiirros.

Lähde: JYY-Palvelut 2004.

Liite 3: Kortepohjan ylioppilaskylän rakentaminen vuosina 1967–1990.

Alue ja vaihe	Talo	Valmistumisaika
<i>I-alue</i>		
1. vaihe	A	lokakuu 1968
2. vaihe	J C	toukokuu 1969 elokuu 1969
3. vaihe	D, F ja G	elokuu 1970
4. vaihe	B	elokuu 1971
5. vaihe	H Keskusrakennus	heinäkuu 1972 kesä 1972
6. vaihe	E	joulukuu 1972
<i>II-alue</i>		
7. vaihe	M ja N	marraskuu 1973
8. vaihe	L, O ja P	syyskuu 1974
9. vaihe	K ja Q	lokakuu 1975
Uudisrakentaminen	R ja S	syyskuu 1990

Lähteet: Kaskinen 2002, s. 147; Lamberg 2004, s. 365.

Liite 4: Kortepohjan ylioppilaskylän asuntotyypit ja lukumäärät vuosina 1975–1989.

Taulu 1: asunnot tyypeittäin

Asuntotyyppi	Pinta-ala (m ²)	Lukumäärä	Asukaspaikat	Sijainti
<i>Yksiöt</i>				
Yksiö kahdelle (ennen yksinasumista)	20-29	664	1328	A-E
Yksiö yhdelle (yksinasumiseen siirtymisen jälkeen)	16,5-29	700	700	A-E
<i>Soluasunnot</i>				
Solukaksio	37,5	238	476	M-P
Solukolmio	68	16	48	Q
Soluja yhteensä		254	524	
<i>Perheasunnot</i>				
Perheyksiö	33,5-41	5	10	K
Perhekaksio	68	140 (141)	280 (282)	F-L
Perhekolmio	61-86	5 (6)	10 (12)	G-H, L
Perheas. yhteensä		150 (152)	302 (304)	

Taulu 2: kokonaismäärät

	Asuntoja	Asukaspaikkoja
Ennen peruskorjausta ja yksinasumiseen siirtymistä	1068 (1070)	2154 (2156)
Peruskorjauksen ja yksinasumiseen siirtymisen jälkeen	1374 (1376)	1526 (1528)

Huomautus: Sulkeissa on ilmoitettu asuntojen kokonaislukumäärät, joista voi opiskelija-asuntojen määriä tarkasteltaessa vähentää ylioppilaskylän henkilökunnan käytössä olleet huoneistot.

Taulu 3: asuntotyyppien prosentuaaliset suhteet

	Ennen peruskorjausta ja yksinasumiseen siirtymistä		Peruskorjauksen ja yksinasumiseen siirtymisen jälkeen	
	Lukumäärä (%)	Asukaspaikat (%)	Lukumäärä (%)	Asukaspaikat (%)
Yksiöt	62	62	51	46
Soluasunnot	24	24	38	34
Perheasunnot	14	14	11	20

Lähteet: Jorma Janhonen 27.1.2004 (suullinen tiedonanto); Tuhkanen & Pennanen 1979, liite 2. YKSIÖT, liite 3. SOLUT, liite 4. PERHEASUNNOT; Luoma 1980, Liite 2., TAULUKKO 2. Kortepohjan ylioppilaskylän asunnot ja asuntopaikat; Kuikka 1991, Liite 3. Kortepohjan ylioppilaskylän asunnot ja asuntopaikat (17.10.1989).